

A thick green vertical bar runs down the left side of the page. A green arrow points to the right from the top of this bar, containing the year '2021.'. Below the vertical bar, several thin, curved green lines fan out from the left side, resembling grass or reeds.

2021.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A COMUNEI BRĂDEȘTI PE PERIOADA 2021-2027

Proiect realizat de FDF UNITED EXPERT SRL 2021

CUPRINS

1. INTRODUCERE.....	3
2. REGLEMENTĂRI EUROPENE, NAȚIONALE, REGIONALE, JUDEȚENE	
2.1 Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030.....	10
2.2 Contextul Regional de Dezvoltare.....	19
2.3 Contextul Județean de Dezvoltare.....	38
2.4 Contextul Zona Odorhei.....	41
2.5 Contextul teritoriului Sóvidék-Hegyalja.....	45
3. SITUAȚIA EXISTENTĂ LA NIVEL LOCAL.....	49
4. SURSE DE FINANȚARE.....	60
5. ANALIZA SWOT.....	71
6. CONSULTARE PUBLICA.....	84
7. PORTOFOLIUL DE PROIECTE.....	95
8. CONCLUZII.....	111
9. BIBLIOGRAFIE.....	113

DATE DE CONTACT:

U.A.T. BRĂDEȘTI

Primar: Bokor Botond

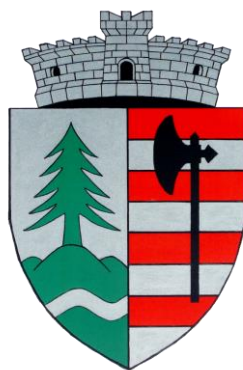
Str. Petőfi Sándor nr. 14

Comuna Brădești, județul Harghita, 537025

Telefon: 0266-245.001

Email: bradesti@hr.e-adm.ro

Web: www.fenyedkozseg.ro

1. INTRODUCERE

Strategia de dezvoltare a Comunei Brădești pentru perioada 2021– 2027 prezintă acțiunile pe care administrația locală le va iniția pentru a crea condițiile necesare dezvoltării viitoare a Comunei Brădești și își relevă proiectele și oportunitățile pe care ni le oferă intrarea României în Uniunea Europeană. Ca parte a comunității europene, Comuna Brădești are nevoie de o viziune clară pentru a putea orienta eforturile proprii și de o strategie care să sublinieze principalele direcții de dezvoltare prin valorificarea potențialului de absorbție a finanțărilor din surse publice (europene, naționale, regionale și județene) precum și din resurse private. O asemenea viziune, pe care, acum, suntem în măsură să o prezentăm cetățenilor, are în vedere principalele direcții de dezvoltare ce ar trebui urmate. Aceste direcții sunt aliniate strategiilor de dezvoltare regională și națională, dar și directivelor, valorilor și principiilor europene. Acestea trasează principalele atribute ale acțiunii noastre pentru găsirea celor mai potrivite direcții de dezvoltare care, odata implementate, vor asigura o schimbare în bine.

Strategia pentru anii 2021 – 2027 își propune să aducă toți factorii implicați în îndeplinirea sa, la o stare de colaborare sub aceeași viziune, pentru utilizarea cu un mai mare folos a Strategiei de Dezvoltare Locală 2021 – 2027, atât cu resursele proprii, cât și a celor ce pot veni din exteriorul unității administrativ-teritoriale. Pe baza strategiei se fundamentează și se justifică cererile de finanțare pentru atragerea de resurse financiare nerambursabile din diferite fonduri speciale. Suprapunerea limitelor induse de diferitele exigențe de sector, indicațiilor asupra amenajărilor teritoriale, ce provin din directivele tehnice și din indicațiile pentru dezvoltare sugerate de sistemul de finanțări conexas cu Fondurile Europene – face să devină mai delicată tema celui ce planifică și întocmește o strategie de dezvoltare. Aceasta abordare este cu atât mai actuală, cu cât devin active noile mecanisme generate de principiul subsidiarității, respectiv de promovarea descentralizării economice și financiare și deplasarea accentului către administrația locală.

Participarea și pregătirea devin elemente semnificative pentru implementarea „Strategiei de Dezvoltare Locală”, cu scopul de a realiza proiectele, obiectivele identificate de administrația Comunei Brădești. Prezenta strategie de dezvoltare locală intenționează să confrunte caracteristicile evidente ale economiei locale, din ce în ce mai orientată spre modelul de dezvoltare integrată, cu diferitele argumente de dezvoltare prezente pe teritoriu și reprezentate de indicațiile politicilor comunitare aplicate prin utilizarea Fondurilor Europene. Strategia de dezvoltare a Comunei Brădești trebuie să aibă o coerență proprie, fondată nu numai pe respectarea urgențelor istorice, de infrastructură și de mediu, dar mai ales pe coordonarea cu direcțiile generale de dezvoltare ale județului Harghita și Regiunea Centru.

Proiectul are ca principal obiectiv elaborarea acestui document care să exprime aspirațiile de dezvoltare ale comunității, care să abordeze problemele locale, bazându-se pe potențialul local de dezvoltare. Deși este realizată pentru administrația publică locală, strategia va sta la baza inițiativelor tuturor persoanelor juridice care derulează activitate pe teritoriul Comunei Brădești.

Uniunii Europene, prin politica sa regională are propunerea de reducere a decalajelor structurale dintre regiunile Uniunii Europene, prin promovarea dezvoltării susținute pe întreg

teritoriul, promovând oportunități reale. Această politică regională europeană este menită să aducă rezultate concrete pentru diminuarea diferențelor dintre diferitele regiuni de dezvoltare. În acest context realizarea unui document de planificare strategică este important pentru sumarizarea investițiilor care pot fi realizate la nivelul unei comunității cu scopul de a genera și alimenta procesele de dezvoltare economică, socială și de mediu în vederea creșterii calității vieții și a nivelului de trai.

Strategia este un instrument de planificare a obiectivelor care reflecta nevoile actuale ale comunității și atingerea acestora în viitor, va oferi o viziune globală asupra dezvoltării pentru următorii ani. Perioada care va urma va însemna pentru comunitățile locale oportunitatea de a atrage numeroase alte surse de finanțare, alături de cele de la bugetul de stat. Aceste fonduri pot să aibă un impact important asupra dezvoltării comunității. Integrarea a adus cu sine reglementări în organizarea activităților din comunitate și pe de altă parte oportunități de finanțare a proiectelor de infrastructură, dezvoltare instituțională, îmbunătățirea căilor de comunicare, mediu, infrastructură socială și educațională, etc. În perspectiva accesării Fondurilor Structurale de la Uniunea Europeană se impune ca o condiție creșterea eficienței actului administrativ prin planificarea acțiunilor și prin structurarea obiectivelor propuse în proiecte.

Analiza realităților și evoluțiilor la nivel zonal, regional, național și european arată fără dubiu că supraviețuirea și dezvoltarea colectivităților locale, mai ales ale celor mici și medii cum este și cazul Comunei Brădești, depinde aproape exclusiv și în egală măsură de capacitatea Primăriei și a Consiliului Local:

- de a înțelege contextele economic, legislativ și cel privind fenomenului de globalizare;
- de a identifica obiectivele și prioritățile de acțiune și dezvoltare;
- de a implementa proiecte concrete și de a angaja reformele necesare;
- de a atrage și a motiva societatea civilă;
- de a reabilita și a dezvolta infrastructurile publice;
- de a crea un cadru instituțional și un mediu de afaceri stimulant pentru întreprinzătorii și investitorii privați;
- de a proteja și a valoriza mediul și resursele locale și zonale;
- de a amenaja spațiul comunitar;
- de a se integra în structuri asociative intercomunitare (între consilii locale limitrofe).

Responsabilitatea de a elabora, adopta și respectiv de a aplica o strategie de dezvoltare pentru Comuna Brădești revine Consiliului Local, și respectiv Primăriei, ca instituție executivă, în conformitate cu atribuțiile lor legale.

Procesul de elaborare a strategiei de dezvoltare durabilă a comunei Brădești a fost inițiat ca răspuns la interesul exprimat de către Consiliul Local al comunei pentru elaborarea unui demers strategic. În cadrul acestui proces au fost luate în calcul toate dimensiunile și caracteristicile factorilor cu care comunitatea se află în relații de interdependență, au fost efectuate

analize ale teritoriului și s-au consultat documente strategice sectoriale, iar rezultatele obținute au fost corelate cu date statistice, sondaje de opinie și analize efectuate în teren.

Strategia de dezvoltare locală a comunei Brădești pe perioada 2021 -2027 este realizată în cadrul unui proiect finanțat din fonduri proprii, proiect inițiat și derulat de Unitatea Administrativ Teritorială a Comunei Brădești.

Strategiile de dezvoltare fac posibilă coordonarea activă a proceselor de dezvoltare care au loc în teritoriu, luarea în considerare a caracteristicilor locale, a schimbărilor din mediul exterior și fac posibilă abordarea proactivă, realizată într-un mod inovativ, a proceselor de dezvoltare teritorială. În România conceptul de strategie de dezvoltare locală și-a găsit, cel puțin până în prezent, o aplicabilitate practică redusă pentru cei implicați în procesele de dezvoltare comunitară. Acest concept este utilizat tot mai des în literatura de specialitate. Chiar și aici se poate observa o anumită rezervă față de acesta, rezervă datorată probabil unor obișnuințe rămase din perioada în care dezvoltarea locală nu era coordonată la nivel local, pe baza unei strategii care să diferențieze diferite alternative de dezvoltare, ci încadra comunitățile într-un plan general de dezvoltare elaborat la nivel central. Mai mult, în acest plan general de dezvoltare se fixau obiective de atins și nu se gândea în termeni de programe care urmau să fie implementate și care necesitau o abordare multidimensională a problemei vizate. Elaborarea strategiilor de dezvoltare locală și micro-regională reprezintă unul din pașii cei mai importanți care susțin procesele de dezvoltare locală și micro-regională. În esență, acest tip de strategie clarifică pe termen mediu și lung care sunt direcțiile și domeniile spre care se orientează efortul de dezvoltare al comunității. Strategiile de dezvoltare locală sunt caracterizate de cel puțin șapte trăsături care le recomandă managerilor de la nivel local responsabili cu acest domeniu.

Cele șapte caracteristici ale strategiilor sunt următoarele: imagine asupra viitorului, creativitate, flexibilitate, activitate, create pentru acțiune, orientare spre schimbare, orientare spre un câștig durabil. Prin prima caracteristică se înțelege că strategia este elaborată având în vedere viitorul regiunii pentru care aceasta este destinată. Astfel, strategia este parte a gândirii pe termen lung asupra viitorului regiunii în cauză. Creativitatea vizează faptul că prin intermediul strategiei sunt prezentate alternativele, posibilele scenarii de dezvoltare gândite astfel încât să se ia în considerare cât mai mult din potențialul de dezvoltare al regiunii. Caracterul flexibil al strategiilor de dezvoltare locală vine în sprijinul faptului că acestea avantajează sisteme care se adaptează în permanență condițiilor externe și modificării situației interne. O strategie nu doar reacționează la schimbări, prin faptul că ia în considerare influențele diferiților factori interni și/sau externi ai regiunii țintă, dar conține și elemente proactive, construind posibile planuri și programe ce urmează a fi aplicate pentru diferite situații ce ar apare pe parcurs. Principiul acțiunii care stă la baza unei strategii de dezvoltare se datorează faptului că ea este compusă de programe, a căror aplicare implică acțiune concretă direcționată spre îmbunătățirea situației regiunii țintă. Orientarea spre schimbare reiese din faptul că strategiile urmăresc elaborarea unui pachet de programe care, odată implementate, să ducă la schimbare pe plan social, la o mai bună valorificare a potențialului local, precum și orientarea activităților de dezvoltare în concordanță cu procesele înregistrate pe plan local. O ultimă

caracteristică ar fi aceea că scopul planificării strategice este orientat spre atingerea unei dezvoltări durabile. Conceptul dezvoltare durabilă a devenit tot mai important în ultimii ani o dată cu evaluările finale realizate pentru multe programe internaționale orientate spre susținerea dezvoltării locale. Au existat multe situații în care, odată cu încheierea acordării ajutorului internațional, comunitățile care au constituit grupul țintă ale acestor programe nu au reușit, în multe cazuri, să-și mențină nivelul de dezvoltare atins deja, necum să înregistreze o creștere. În consecință, dezvoltarea durabilă a devenit o componentă importantă a strategiilor de dezvoltare locală și regională, iar programele de dezvoltare locală propuse finanțatorilor internaționali sunt evaluate în funcție și de această caracteristică.

În procesul elaborării și implementării strategiilor de dezvoltare locală sunt implicați următorii actori de pe plan local:

- administrația publică locală,
- comunitatea locală,
- firme private,
- reprezentanții societății civile.

Implementarea cu succes a proiectelor de dezvoltare comunitară presupune parteneriatul între actorii mai sus menționați. Un rol aparte îl are însă administrația publică locală, care participă atât în faza de elaborare dar și în cea de implementare a inițiativelor de dezvoltare locală. Prin aplicarea în practică a celor șapte principii, colaboratorii fundației Civitas pentru o Societate Civilă au elaborat un model de strategie de dezvoltare cu un grad de aplicabilitate practică însemnat, model care a fost testat și în activitatea de teren a colaboratorilor fundației. În cadrul acestui model au fost diferențiate șase etape. Parcurgerea lor este absolut necesară pentru finalizarea practică a unui plan de dezvoltare locală/micro-regională/regională. Modul de abordare a acestor etape/faze, gândite de noi sunt parcurse amănunțit în următoarea parte a materialului de față. Orice strategie de dezvoltare locală/micro-regională/regională trebuie să includă o etapă introductivă care cuprinde două părți: prezentarea principalelor programe internaționale și o scurtă prezentare a zonei țintă. Prima parte cuprinde prezentarea principalelor programe/strategii europene și naționale în domeniul dezvoltării comunitare: dezvoltare regională și dezvoltare locală (aici includem Programele de dezvoltare naționale/regionale, Programe de dezvoltare rurală, cărțile verzi ale dezvoltării regionale și rurale, etc.). O a doua parte a etapei introductive constă în încadrarea unității/unităților administrative pentru care se realizează strategia în spațiul geografic-istoric național și regional. Etapa introductivă este necesară deoarece orice strategie elaborată trebuie integrată în alte documente programatice existente la nivele superioare sau macro-nivele. Următoarea etapă identificată de noi în cadrul acestei acțiuni constă din diagnoza și analiza principalilor indicatori statistici din localitatea, micro-regiunea sau regiunea pentru care se realizează strategia de dezvoltare.

Această etapă este denumită de noi:

Faza 1 Colectarea datelor și analiza acestora

- determinarea bazei economice,
- evaluarea structurii pieței forței de muncă,

- evaluarea nevoilor pieței forței de muncă,
- examinarea oportunităților și a constrângerilor dezvoltării economice,
- examinarea /evaluarea capacității instituționale locale.

Etapa culegerii datelor este una extrem de importantă pentru întreg procesul elaborării strategiei de dezvoltare locală. Adunarea datelor se realizează pe două niveluri:

1. Cea mai mare parte a datelor sunt culese direct de la cei pentru care se elaborează strategia de dezvoltare (primării sau firme private). În această fază este important ca viitorul beneficiar să completeze (cât mai exact și folosind date cât mai recente) formularul privind evaluarea localității sau a zonei pentru care se elaborează planul de dezvoltare.

2. Un al doilea nivel presupune documentarea care se face folosind surse statistice oficiale, cum ar fi: anuare statistice, baze de date ale comisiilor județene sau naționale de statistică, alte surse și statistici oficiale. Acest tip de date ne permite o încadrare mai bună a zonei într-un context mai larg.

În final, colectarea datelor pe cele două nivele conduce la constituirea unei baze de date cuprinzătoare despre localitatea sau micro-regiunea vizată. Etapa de culegere a datelor trebuie să includă în mod obligatoriu și aspecte ce vizează comunitatea în ansamblu: capacitatea instituțiilor locale de a administra sau de a iniția proiecte de dezvoltare locală, sprijinul din partea comunității etc. Pentru Faza 1, principalul tip de activitate constă în culegerea de date care să permită diagnoza spațiului pentru care se elaborează planul de dezvoltare locală sau micro-regională.

Faza 2 Stabilirea strategiei de dezvoltare locală

- stabilirea scopurilor și criteriilor de dezvoltare,
- identificarea posibilităților de acțiune,
- dezvoltarea unei strategii pe obiective operaționale de dezvoltare.

În urma analizei SWOT - Acronimul provine din cuvintele englezești Strengths (puncte forte), Weaknesses (puncte slabe), Opportunities (oportunități) și Threats (pericole/amenințări) - sunt identificate punctele forte și cele slabe, oportunitățile de dezvoltare, dar și pericolele existente la nivelul unei comunități. Acest tip de analiză permite identificarea direcțiilor de dezvoltare locală. Până la nivelul acestei etape culegerea și analiza datelor existente poate fi făcută doar de grupul de analiză care coordonează activitățile privind elaborarea strategiei de dezvoltare. La acest capitol în elaborarea strategiilor de dezvoltare am inclus două puncte esențiale și anume:

- a) Obiective strategice de dezvoltare
- b) Obiective operaționale.

Primul punct cuprinde: enumerarea obiectivelor pentru care a fost elaborată strategia; menționarea metodologiei de elaborare și a agenților de dezvoltare locală implicați în procesul elaborării strategiei de dezvoltare, precum și identificarea câtorva domenii strategice de dezvoltare. Aceste domenii vor fi utilizate cu prioritate și în identificarea obiectivelor operaționale. La al doilea punct al acestei faze sunt prezentate obiectivele operaționale de dezvoltare în teritoriul supus investigației. Programul operativ de dezvoltare locală trebuie gândit de către grupul de lucru ca un sistem coerent privind dezvoltarea localității/micro-

regiunii/regiunii. În alegerea subprogramelor, cel mai important considerent trebuie să fie inițierea unor proiecte de dezvoltare convergente în vederea atingerii obiectivelor stabilite. Condiția de bază pentru dezvoltare locală este păstrarea tradițiilor economice și sociale comunitare. Astfel se ajunge la situația în care, pe baza realității existente se pun bazele dezvoltării durabile a comunității.

Faza 3 Selectarea proiectelor de dezvoltare locală

În această etapă sunt prezentate programele și proiectele de dezvoltare care vor fi incluse în strategia de dezvoltare. Ele sunt grupate în mai multe scenarii, funcție de gradul de implicare a agenților de dezvoltare, de perioada necesară pentru implementare și de locul acestora pe agenda persoanelor sau a organizațiilor însărcinate cu implementarea lor. Aici au loc:

- identificarea proiectelor de dezvoltare posibile,
- evaluarea viabilității proiectelor,
  - din punct de vedere al comunității
  - al plasării
  - comercial
  - al implementării

În cadrul acestei etape se impune o colaborare apropiată între grupul care elaborează planul strategic și instituțiile administrației publice locale (APL). Acest tip de colaborare are o dublă motivație:

- grupul de experți are o anumită viziune în ceea ce privește politicile de finanțare pentru proiectele de dezvoltare locală sau comunitară,
- instituțiile administrației publice locale cunosc cel mai bine care sunt resursele locale (financiare și nefinanciare) care pot fi alocate în cadrul unor proiecte de dezvoltare.

Faza 4 Construcția planurilor de acțiune

Această fază cuprinde următoarele puncte:

- pre-evaluarea rezultatelor proiectelor,
- menționarea nevoilor pentru realizarea proiectului,
- menționarea alternativelor financiare.

Faza 5 Specificarea detaliilor din proiecte

Aici au loc:

- pregătirea planurilor de dezvoltare,
- realizarea studiilor de fezabilitate detaliate,
- dezvoltarea, monitorizarea și evaluarea programului.

Faza 6 Pregătirea planului de dezvoltare general și implementarea

Această fază se referă la

- stabilirea orarului pentru implementarea programului de dezvoltare,
- precizarea nevoilor de natură financiară,
- derularea programului general de dezvoltare.

Fazele 1, 2 și 3 țin mai ales de partea de planificare strategică și intră în sarcina celor care elaborează planul de dezvoltare strategică. În schimb, fazele 4, 5 și 6 țin mai ales de implementare. Pe lângă agenții de dezvoltare implicați în aceste activități se impune și cooptarea

unor specialiști în domeniile pentru care se elaborează aceste proiecte de dezvoltare locală. Aceștia trebuie să fie în măsură să precizeze detaliile de natură tehnică și financiară care să asigure condițiile pentru implementarea proiectelor, dar și să susțină autoritățile locale, agenții de dezvoltare locală în vederea construirii capacității locale de aplicare practică a programelor cuprinse în strategia de dezvoltare.

2. REGLEMENTĂRI EUROPENE, NAȚIONALE, REGIONALE, JUDEȚENE

2.1 Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015. Concluziile Consiliului UE, adoptate în data de 20 iunie 2017, „Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” reprezintă documentul politic asumat de statele membre ale UE privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD.

Europa trece printr-o perioadă de transformare. Criza a anulat ani de progrese economice și sociale și a pus în evidență deficiențele structurale ale economiei Europei. Obiectivul strategiei „EUROPA 2020” care se continuă și în perioada 2021-2027, este transformarea UE într-o economie inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, pentru a oferi un nivel ridicat al ocupării forței de muncă, al productivității și pentru a asigura coeziunea economică, socială și teritorială.

Europa 2020 – priorități, inițiative, obiective

Europa 2020 este strategia asumată de către Comisia Europeană pentru viitoarea perioadă și a stat inclusiv la baza programării tuturor fondurilor europene pentru perioada 2016 - 2020.

Europa 2020 propune trei priorități care se susțin reciproc:

- creștere inteligentă: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare (sprijinită în special de inițiativele strategice „O Uniune a inovării”, „Tineretul în mișcare” și „O agendă digitală pentru Europa”);
- creștere durabilă: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive (sprijinită în special de inițiativele strategice „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” și „O politică industrială adaptată erei globalizării”);
- creștere favorabilă incluziunii: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială (sprijinită în special de inițiativele strategice „O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă” și „O platformă europeană de combatere a sărăciei”).

Pentru definirea direcției de evoluție până în anul 2020, Comisia propune următoarele cinci obiective principale ale UE, interconectate și cruciale:

- 1) ocuparea forței de muncă – 75% din populația cu vârstă cuprinsă între 20 și 64 de ani ar trebui să aibă un loc de muncă;
- 2) cercetare și dezvoltare – 3% din PIB-ul UE ar trebui investit în cercetare-dezvoltare (CD);

3) schimbările climatice și utilizarea durabilă a energiei – o reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră majorată la 20%, sau chiar 30%, dacă există condiții favorabile în acest sens, față de nivelurile înregistrate în 1990; creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă până la 20%; creșterea eficienței energetice cu 20%;

4) educație – rata abandonului școlar timpuriu ar trebui redusă sub nivelul de 10% și ar trebui atinsă o rată de cel puțin 40% absolvenți de studii superioare, din totalul generației tinere;

5) lupta împotriva sărăciei și a excluziunii sociale – numărul persoanelor amenințate de sărăcie ar trebui redus cu cel puțin 20 de milioane.

Pentru a stimula realizarea de progrese în cadrul fiecărei teme prioritare, Comisia Europeană prezintă șapte inițiative emblematiche:

1) „O Uniune a inovării” pentru a îmbunătăți condițiile - cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă;

2) „Tineretul în mișcare” pentru a consolida performanța sistemelor de educație și pentru a facilita intrarea tinerilor pe piața muncii;

3) „O agendă digitală pentru Europa” pentru a accelera dezvoltarea serviciilor de internet de mare viteză și pentru a valorifica beneficiile pe care le oferă o piață digitală unică gospodăriilor și întreprinderilor;

4) „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” pentru a permite decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a crește utilizarea surselor regenerabile de energie, pentru a moderniza sectorul transporturilor și a promova eficiența energetică;

5) „O politică industrială adaptată erei globalizării” pentru a îmbunătăți mediul de afaceri, în special pentru IMM-uri, și a sprijini dezvoltarea unei baze industriale solide și durabile în măsură să facă față concurenței la nivel mondial;

6) „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă” pentru a moderniza piețele muncii și a oferi mai multă autonomie cetățenilor, prin dezvoltarea competențelor acestora pe tot parcursul vieții în vederea creșterii ratei de participare pe piața muncii și a unei mai bune corelări a cererii și a ofertei în materie de forță de muncă, inclusiv prin mobilitatea profesională;

7) „Platforma europeană de combatere a sărăciei” pentru a garanta coeziunea socială și teritorială, astfel încât beneficiile creșterii și locurile de muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate.

Atingerea țintelor din Strategia 2020 presupune contribuția tuturor politicilor comune, inclusiv a politicii de coeziune, într-o manieră complementară, bazată pe sprijinul reciproc.

Strategia UE pentru Dezvoltare Durabilă, ce reprezintă fundamentul Strategiei Naționale a României în domeniu, completează Strategia de la Lisabona și se dorește a fi un catalizator pentru cei ce elaborează politici publice și pentru opinia publică, în scopul schimbării comportamentului în societatea europeană și, respectiv, în societatea românească și implicării active

a factorilor decizionali, publici și privați, precum și a cetățenilor în elaborarea, implementarea și monitorizarea obiectivelor dezvoltării durabile.

Strategia de Dezvoltare Durabilă a României stabilește obiective concrete pentru trecerea, într-un interval de timp rezonabil și realist, la modelul de dezvoltare generator de valoare adăugată înaltă, propulsat de interesul pentru cunoaștere și inovare, orientat spre îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural. Ca orientare generală, strategia vizează realizarea următoarelor obiective strategice pe termen mediu și lung:

- Orizont 2020: Atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile.
- Orizont 2030: Apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.

Conceptul de dezvoltare durabilă conține în egală măsură, considerații asupra prezentului și viitorului, asupra priorității pe termen lung și scurt, precum și asupra analizei în ansamblu și nu doar pe părți.

Obiectivele dezvoltării rurale, a căror realizare contribuie la strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, trebuie atinse prin intermediul următoarelor șase priorități ale Uniunii în materie de dezvoltare rurală:

1. încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, în silvicultură și în zonele rurale, cu accent pe următoarele aspecte:
  - a) încurajarea inovării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale;
  - b) consolidarea legăturilor dintre agricultură și silvicultură, pe de o parte, și cercetare și inovare, pe de altă parte;
  - c) încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale în sectoarele agricol și forestier;
2. creșterea competitivității tuturor tipurilor de agricultură și creșterea viabilității exploatațiilor, cu accent pe următoarele aspecte:
  - a) facilitarea restructurării exploatațiilor care se confruntă cu probleme structurale majore, în special a celor cu un nivel redus de participare la piață;
  - b) a exploatațiilor orientate spre piață din anumite sectoare și a exploatațiilor care au nevoie să își diversifice activitățile agricole;
  - c) facilitarea reînnoirii generațiilor în sectorul agricol.
3. promovarea organizării lanțului alimentar și a gestionării riscurilor în agricultură, cu accent pe următoarele sectoare:
  - a) o mai bună integrare a producătorilor primari în lanțul alimentar prin intermediul schemelor de calitate, al promovării pe piețele locale și în cadrul circuitelor scurte de aprovizionare, al grupurilor de producători și al organizațiilor interprofesionale;
  - b) sprijinirea gestionării riscurilor la nivelul exploatațiilor.
4. refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor care depind de agricultură și de silvicultură, cu accent pe următoarele aspecte:

a) refacerea și conservarea biodiversității, inclusiv în zonele Natura 2000 și în cadrul activităților agricole de mare valoare naturală, precum și a stării peisajelor europene;

b) ameliorarea gestionării apelor;

c) ameliorarea gestionării solului.

5. promovarea utilizării eficiente a resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon și rezistență la schimbările climatice în sectoarele agricol, alimentar și silvic, cu accent pe următoarele aspecte:

a) eficientizarea utilizării apei în agricultură;

b) eficientizarea utilizării energiei în sectorul agroalimentar;

c) facilitarea furnizării și a utilizării surselor regenerabile de energie, a subproduselor, a deșeurilor, a reziduurilor și a altor materii prime nealimentare, în scopul bioeconomiei;

d) reducerea emisiilor de oxizi de azot și de metan din agricultură;

e) promovarea sechestrării carbonului în agricultură și silvicultură;

6. promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale, cu accent pe următoarele aspecte:

a) facilitarea diversificării, a înființării de noi întreprinderi mici și a creării de locuri de muncă;

b) încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale;

c) sporirea accesibilității, a utilizării și a calității tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) în zonele rurale.

România în Europa 2020

În urma crizei financiare din 2009, economia României s-a stabilizat cu sprijinul programelor de asistență financiară UE-FMI. Începând din 2013, aceasta s-a extins puternic, motoarele creșterii trecând, treptat, de la exporturile nete la cererea internă. Consumul privat și-a

revenit la nivelul maxim de după 2008, pe fondul creșterii veniturilor disponibile ale gospodăriilor, fiind impulsionat de majorarea puternică a salariilor și de inflația negativă. Investițiile s-au redresat mai încet, însă s-au apropiat de ratele de creștere din perioada anterioară crizei. Pe de altă parte, cererea internă solidă încurajează importurile, cotele de piață ale exporturilor au continuat să crească, în special în sectorul serviciilor. Aceste măsuri, combinate cu accelerarea creșterii salariilor, vor adăuga și mai multă presiune asupra cererii interne, care este deja solidă. În același timp, măsurile de politică referitoare la partea de ofertă a economiei, cum ar fi investițiile în inovare și în infrastructură sau îmbunătățirile aduse mediului de afaceri și administrației publice, rămân limitate. Principala provocare va fi aceea de a asigura o creștere economică echilibrată și durabilă în viitor.

Piața forței de muncă se restrânge, pe fondul unei creșteri economice solide. Rata șomajului a fost în general stabilă, situându-se sub 7%, și se așteaptă ca aceasta să scadă într-o oarecare măsură în următorii ani. Rata de ocupare a forței de muncă a crescut și se preconizează că aceasta își va menține tendința ascendentă, creșterea concentrându-se în sectoarele cu o valoare adăugată ridicată. Cu toate acestea, emigrația puternică, inclusiv a lucrătorilor cu înaltă calificare, combinată cu îmbătrânirea populației, reprezintă o provocare pentru sprijinirea unei economii competitive. Reducerea din 2014 a contribuțiilor la sistemul de asigurări sociale a sprijinit limitarea, până acum, a costurilor unitare ale muncii, însă acestea pot să depășească productivitatea muncii în viitor, deoarece piața forței de muncă se restrânge.

Finanțele publice au fost stabile în 2015, dar se prevede o deteriorare a acestora ca urmare a creșterii cheltuielilor și a reducerii TVA-ului și a altor taxe. România și-a atins, în 2014, obiectivul pe termen mediu, și anume un deficit de 1 % din PIB în termeni structurali. În 2015, îmbunătățirea colectării impozitelor i-a permis României să își mențină obiectivul pe termen mediu, în pofida unor derapaje în materie de cheltuieli. Cu toate acestea, se preconizează că noile reduceri fiscale din 2016 și 2017, precum și creșterea salariilor din sectorul public vor majora deficitul la 3¼% din PIB până în 2017.

România a realizat progrese limitate în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor specifice fiecărei țări din 2015. Cel de al treilea program de asistență financiară pentru balanța de plăți (2013-2015) s-a încheiat în septembrie 2015. S-au realizat progrese limitate în domeniul respectării obligațiilor fiscale. Nu s-a înregistrat niciun progres în ceea ce privește egalizarea vârstei de pensionare pentru bărbați și pentru femei. S-au realizat progrese limitate în privința asigurării faptului că Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă dispune de personalul adecvat, a consolidării măsurilor active de pe piața forței de muncă și a reducerii fenomenului de părăsire timpurie a școlii. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește furnizarea și calitatea educației și a îngrijirii pentru copiii preșcolari, în special pentru copiii în vârstă de peste trei ani. S-au realizat progrese limitate în ceea ce privește îmbunătățirea stabilității salariului minim și introducerea venitului minim de incluziune. Progresele înregistrate în urmărirea strategiei naționale în materie de sănătate pentru perioada 2014-2020 au fost mixte.

În ceea ce privește progresele realizate în atingerea obiectivelor naționale din cadrul Strategiei Europa 2020, România a obținut rezultate bune în următoarele domenii: emisii de

gaze cu efect de seră, energii din surse regenerabile, eficiență energetică, învățământ terțiar, precum și în ceea ce privește reducerea numărului de persoane care sunt expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială. Este însă necesar să se depună mai multe eforturi în privința ratei de ocupare, a intensității cercetării și dezvoltării și a părăsirii timpurii a școlii.

Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat. Dacă în ultimii zece ani țintele României erau stabilite în raport cu evoluția economiei mondiale și în concordanță cu politicile UE, acum atât România, cât și UE trebuie să-și reprojeteze prioritățile pe termen mediu și lung pentru atingerea obiectivelor din Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, adoptată în cadrul Summit-ului Organizației Națiunilor Unite, în septembrie 2015². Aceasta este o cale sigură prin care se poate realiza un viitor mai bun generațiilor viitoare. România, alături de alte 192 de state, și-a asumat stabilirea cadrului național pentru susținerea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, care include un set de 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă și Agenda de Acțiune de la Addis-Abeba. Planul de acțiune global, pe care România alege să-l susțină în următorii ani, se adresează ameliorării sărăciei, combaterii inegalităților, injustiției sociale și protejării planetei până în anul 2030. Este un plan de acțiune pentru oameni, planetă și prosperitate, prin care se urmărește consolidarea unui climat de siguranță și libertate, în care „*nimeni nu va fi lăsat în urmă*”. Pornind de la ideea că beneficiile dezvoltării economice trebuie să fie mai mari decât costurile, inclusiv cele legate de conservarea și îmbunătățirea mediului, prima strategie de dezvoltare durabilă a României din 1999 a avut ca obiectiv îmbunătățirea progresivă și menținerea bunăstării

populației în corelare cu cerințele folosirii raționale a resurselor naturale și ale conservării ecosistemelor. Aderarea la Uniunea Europeană în 2007 a ajustat prioritățile naționale, prin *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă. Orizonturi 2013- 2020-2030* (SNDD), aprobată de Guvernul României la 12 noiembrie 2008, vizând reducerea decalajului socio-economic față de cel al statelor membre ale Uniunii Europene. Pentru ca dezvoltarea durabilă să reușească în România și, prin urmare Agenda 2030, împreună cu angajamentele Uniunii Europene, această strategie este construită în jurul cetățeanului și nevoilor generațiilor viitoare. Strategia pleacă de la premisa că, dezvoltarea durabilă prezintă un cadru de gândire care, odată însușit de către cetățean, va ajuta la crearea unei societăți mai echitabile, definită prin echilibru și solidaritate și care să poată face față schimbărilor aduse de probleme actuale globale, regionale și naționale, inclusiv scăderea demografică. Grija statului față de cetățean și respectul cetățeanului față de instituții, față de aproapele său, de valorile morale și diversitatea culturală și etnică vor duce la o societate durabilă.

Pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice pe termen lung de care să beneficieze cetățenii României. Deși economia unei țări adeseori se măsoară prin cifre, care nu iau în considerare potențialul cetățeanului, transformarea economiei într-una durabilă și competitivă necesită un nou mod de acțiune care să se centreze pe inovație, optimism și reziliența cetățenilor. O asemenea abordare va crea o cultură a antreprenoriatului în care cetățeanul se poate realiza material și aspirațional.

Sub aspect social este nevoie de o societate coezivă, care să beneficieze de îmbunătățirea sistemului de educație și sănătate, de reducerea inegalităților dintre bărbați și femei, dintre mediul urban și rural, care să conducă la promovarea unei societăți deschise, în care cetățenii se pot simți apreciați și sprijiniți. E nevoie de cultivarea rezilienței populației, în așa fel încât cetățeanul, într-un cadru instituțional echitabil, să își poată realiza visurile acasă. În același timp, statul trebuie să ajute la sporirea potențialului cetățeanului prin abordarea problemelor legate de sănătate, de educație și de limitele pieței libere, probleme la care se poate răspunde prin politici publice, rezultatul fiind un nivel de trai cât mai ridicat pentru toți cetățenii. Sporirea capitalului social – crearea unui simț civic definit prin încredere între cetățeni - va conduce la deblocarea potențialului cetățenilor români pentru a se realiza prin forțe proprii, asigurând totodată și dezvoltarea durabilă a comunităților lor.

Conștientizarea importanței mediului a crescut semnificativ în ultimii ani, atât în ceea ce privește mediul natural, cât și la cel antropic. Protejarea naturii este responsabilitatea tuturor datorită impactului biunivoc om – mediu, dar și o oportunitate a cetățenilor de a se uni într-un scop nobil, prin conștientizarea acestei responsabilități. Realizarea unui mediu antropoc durabil poate fi atins prin cultivarea unui sentiment de apartenență și de comunitate, care să elimine simțul singurătății cetățeanului, factor de risc în realizarea potențialului personal și, în ultimă instanță, a funcționării comunitare. Ca membră a comunității internaționale, dar mai ales ca membră a Uniunii Europene, România are interesul de a implementa principiile dezvoltării durabile pe plan național. Strategia susține ca România să fie în 2030 o țară membră a unei Uniunii Europene puternice, în care decalajele dintre țări vor fi reduse, iar cetățenii

României vor putea trăi într-o țară în care statul servește nevoile fiecărui cetățean într-un mod echitabil, eficient și cu preocupări crescute și constante pentru un mediu curat.

Obiectivele pentru Dezvoltare Durabilă

Obiectivul 1: Fără sărăcie

Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Obiectivul 2: Foamete zero

Eradicarea foamei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile

Obiectivul 3: Sănătate și bunăstare

Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă

Obiectivul 4: Educație de calitate

Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

Obiectivul 5: Egalitate de gen

Realizarea egalității de gen și întărirea rolului femeilor și al fetelor în societate

Obiectivul 6: Apă curată și sanitație

Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți

Obiectivul 7: Energie curată și la prețuri accesibile

Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

Obiectivul 8: Muncă decentă și creștere economică

Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți

Obiectivul 9: Industrie, inovație și infrastructură

Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

Obiectivul 10: Inegalități reduse

Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Obiectivul 11: Orașe și comunități durabile

Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

Obiectivul 12: Consum și producție responsabile

Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

Obiectivul 13: Acțiuni în domeniul schimbărilor climatice

Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Obiectivul 14: Viață acvatică

Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

Obiectivul 15: Viața terestră

Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

Obiectivul 16: Pace, justiție și instituții eficiente

Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Obiectivul 17: Parteneriate pentru realizarea obiectivelor

Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

2.2 Contextul Regional de Dezvoltare

În 1998 au fost create opt regiuni de dezvoltare prin asocierea consiliilor județene din România, pentru a coordona dezvoltarea regională necesară aderării la Uniunea Europeană. Aceste regiuni nu au personalitate juridică și nici statut administrativ, deși ele devin din ce în ce mai semnificative în dezvoltarea regională. Regiunile de dezvoltare coordonează proiecte infrastructurale regionale și au devenit membre ale Comitetului Regiunilor în 2007 când România a aderat la Uniunea Europeană. Regiunile de dezvoltare ale României corespund cu diviziunile de nivel NUTS-II din Uniunea Europeană. Cadrul legislativ pentru constituirea regiunilor de dezvoltare a fost dat prin legea nr. 151/1998, privind dezvoltarea regională în România.

România este împărțită în opt regiuni de dezvoltare, numite după poziția geografică în țară, respectiv Nord - Vest, Nord - Est, Sud - Vest, Sud - Est, Sud, Vest, Centru, București și Ilfov. Localizată în centrul țării, pe cursurile superioare și mijlocii ale Mureșului și Oltului, Regiunea Centru este străbătută de meridianul de 250 longitudine estică și paralela de 460 latitudine nordică. La nivel continental, Regiunea Centru este situată în partea de sud-est a Europei și a Uniunii Europene. Prin poziția sa geografică, Regiunea Centru este bine relaționată teritorial ocupând astfel o poziție privilegiată. Regiunea Centru realizează conexiuni cu 6 din cele 7 regiuni de dezvoltare, înregistrându-se distanțe aproximativ egale din zona ei centrală până la punctele de trecere a frontierelor. Regiunea Centru este formată din 6 județe (Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu), care însumează o suprafață de 34100 km², reprezentând 14,3% din teritoriul țării. Din suprafața totală a Regiunii Centru cea mai mare pondere o ocupă județul Mureș (19,7%), la polul opus fiind județul Covasna (10,9%). Dinamica și configurația rețelei de localități sunt factori care au influențat în mod direct nivelul de dezvoltare socială și economică a Regiunii Centru. Rețeaua de localități din Regiunea Centru este formată din 57 de orașe (dintre care 20 sunt municipii), 357 de comune și 1788 de sate. Cele mai multe comune sunt în județul Mureș (91), iar cele mai multe sate sunt în județul Alba (656), majoritatea fiind mici și foarte mici (foarte multe cătune în Munții Apuseni cunoscute sub numele de crânguri)

Rețeaua urbanistică din Regiunea Centru se caracterizează printr-o eterogenitate, astfel avem: un oraș de rang 2 (peste 200.000 de locuitori): Brașov, două orașe de rang 3 (100.000 - 200.000 de locuitori): Târgu Mureș și Sibiu, 3 orașe de rang 4 (50.000 - 100.000 de locuitori): Alba Iulia, Mediaș și Sfântu Gheorghe și 11 orașe de rang 5 (25.000 - 50.000 de locuitori): Miercurea Ciuc, Făgăraș, Reghin, Odorheiu Secuiesc, Sighișoara, Săcele, Sebeș, Cugir, Târnăveni, Aiud și Zărnești, restul orașelor fiind sub 25.000 de locuitori.

În ceea ce privește spațiul rural, acesta ocupă aproximativ 83% din teritoriul regiunii și oferă rezidență pentru 40% din locuitorii Regiunii Centru. Având la bază criteriul împărțirii administrativ-teritorial, ponderile spațiilor urbane și rurale la nivel de județ sunt exprimate în tabelul de mai jos. La nivelul Regiunii Centru județul cu cea mai mare suprafață a zonei urbane este Brașov (22,3%), iar cele mai mari suprafețe ale spațiului rural, peste 85% sunt în județele Mureș, Covasna și Harghita.

Particularitățile geografice (în special accesibilitate reliefului, resursele naturale, resursele hidrografice și condiții bio-pedo-climatice) au influențat direct umanizarea și dezvoltarea așezărilor rurale, formându-se în timp anumite tipuri morfostructurale de sate. Astfel, în Regiunea Centru distingem următoarele tipuri de sate:

- sate risipite sau împrăștiate, cu gospodării dispersate pe versanți, specifice zonei de munte (Munții Apuseni, Munții Șureanu, Mărginimea Sibiului, etc.)

- sate răsfirate, condiționate mai puțin de modul de organizare interioară, de relief și ocupația locuitorilor: Subcarpații Transilvaniei, Depresiunea Colinară a Transilvaniei (Câmpia Transilvaniei și Podișul Transilvaniei). În funcție de condițiile topografice locale aceste sate pot prezenta o răsfireare lineară (de vale, de drum, de culme), răsfireare areolară (de versant, de contact, de culme, de vale), o răsfireare polinucleară (formate din mai multe nuclee de răsfireare, mai ales în zonele deluroase și de podiș)

- sate adunate, cu tendințe de grupare, adunare a gospodăriilor între limitele unei vetre bine conturate: Podișul Transilvaniei, depresiunile intramontane din Carpații Orientali și Meridionali, depresiunile submontane sau intracolinare. Există mai multe tipuri de sate adunate: sate compacte, sate aglomerate, sate adunate propriu-zis

Principalele funcții¹ ale așezărilor rurale din Regiunea Centru sunt:

- așezări rurale cu funcții predominant agricole: cerealier (specifice localităților rurale din Câmpia Transilvaniei), zootehnic (specifice localităților rurale din zona montană), cerealier - viticol (specifice localităților rurale din zona Podișului Târnaviei), cerealier - pomicol (specifice localităților rurale din zonele deluroase, colinare și de podiș), vitipomicol (Cetatea de Baltă, Jidvei, Ighiu, etc.), zootehnic - forestier (specifice zonei montane: Bistra din județul Alba, Jina din județul Sibiu)

- așezări rurale cu funcții predominant industriale: industria extractivă (în urma procesului de restructurare a sectorului minier, majoritatea activităților de exploatare a resurselor metalifere (feroase și neferoase) s-au închis),

- așezări rurale cu funcții predominant mixte: noduri de cale ferată de importanță națională sau regională (exemplu Vințu de Jos din județul Alba), profil dublu agricol - forestier (exemplu Bistra din județul Alba)

- așezări rurale cu funcții predominant speciale : profil turistic și agroturistic: Albac, Arieșeni din județul Alba, Moeciu de Jos, Bran din județul Brașov, Rășinari, Gura Râului din județul Sibiu, Brădești, Corund, Praid din Județul Harghita, Malnaș Băi, Arcuș din județul Covasna, Sângeorgiu de Mureș, din județul Mureș.

Regiunea Centru se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, lingvistică și religioasă. Datele preliminare ale recensământului populației și locuințelor din 2011 arată că în Regiunea Centru locuiesc cele mai multe persoane aparținând minorităților etnice și religioase, comparativ cu celelalte regiuni. Românii formează majoritatea absolută a populației din Regiunea Centru (61,22%), fiind însă minoritari în 2 județe – Harghita (12,61%) și Covasna (21,42%). Sunt urmași în ordine de maghiari – 28,57% din totalul populației (6,5% la nivelul național), romi – 4,71% din populație (3,3% la nivelul național) și germani – 0,4% (0,2% la nivelul țării).

Potrivit datelor statistice din 2017, din cele 357 de comune ale Regiunii Centru 285 comune erau conectate la rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă (79,8% din nr. total), 166 comune erau conectate la rețeaua publică de canalizare (46,5%) și 194 comune erau conectate la rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale. Față de anul 2013 se remarcă o îmbunătățire semnificativă în ce privește numărul de comune conectate la rețele județene de apă și canal. Județele care se caracterizează prin cele mai mari ponderi ale comunelor care beneficiază de o infrastructură tehnico-edilitară mai dezvoltată sunt Brașovul, Mureșul și Harghita.

Numărul populației rurale din Regiunea Centru totalizează 992 899 locuitori, reprezentând 42,6% din totalul populației regiunii la nivelul anului 2018. Cele mai ridicate procentaje ale populației rurale se înregistrează în județele Harghita și Covasna (57,8% respectiv 52,9%), iar cele mai scăzute în județele Brașov și Sibiu (29,3% respectiv 34,7%). Față de anul 1990, ponderea populației rurale a crescut cu 3,2 puncte procentuale, în ciuda faptului că, după anul 1990, un număr de 12 comune au fost declarate orașe.

Se constată în ultimii ani un interesant fenomen de „re-ruralizare” a României și, implicit, a Regiunii Centru, determinat de migrația dinspre mediul urban spre mediul rural. Acest fenomen are atât cauze economice (creșterea costului vieții în orașe și pierderea locurilor de muncă au determinat un număr important de persoane - pensionari cu pensii mici, persoane active rămase fără un loc de muncă - să se mute în mediul rural, cât și cauze sociale (tendința tinerelor familii de a se stabili în zonele periurbane, în localități formal rurale, dar care dispun de o bună infrastructură edilitară.

Rata de ocupare a populației în vârstă de 15-64 ani din mediul rural din Regiunea Centru s-a redus în perioada 2000- 2017 de la 66% la 53,5%, fiind de asemenea vizibil inferioară celei înregistrate în mediul urban – 65,9%. Aceste valori sunt încă departe de rata - țintă de ocupare la nivel național (70% din populația de 20-64 ani), stabilită prin Strategia Europa 2020. Această rată redusă de ocupare are multiple cauze: lipsa locurilor de muncă disponibile, nivelul redus de diversificare al economiei rurale (dependența masivă de o singură activitate – agricultura), lipsa spiritului antreprenorial și a cunoștințelor necesare inițierii și conducerii unei afaceri pe cont propriu, lipsa unor măsuri eficiente de stimulare a creării de noi locuri de muncă pe durată lungă în mediul rural, nivelul scăzut de pregătire profesională și corelarea insuficientă între oferta profesională a sistemului educativ și cerințele în continuă schimbare ale pieței forței de muncă, nivelul incipient al formării profesionale pe parcursul întregii vieți și mobilitatea redusă a forței de muncă. În ceea ce privește numărul forței de muncă din agricultură, specificul României este dat de proporția redusă a salariaților în totalul populației ocupate în acest sector, situație ce se regăsește și la nivelul Regiunii Centru. Astfel, din cele 173,9 mii persoane ocupate în agricultură și silvicultură la nivelul Regiunii Centru, doar 14,4 mii au statutul de salariat, marea majoritate a celor ce lucrează în acest sector fiind fie lucrători pe cont propriu, fie lucrători familiali neremunerați.

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Agricultura de semi-subzistență practică în majoritatea zonelor rurale din Regiunea Centru se caracterizează prin predominanța exploatațiilor

agricole de dimensiuni mici, forța de muncă îmbătrânită, ponderea scăzută a muncii mecanizate în procesul de producție și, bineînțeles, o valoare scăzută a veniturilor obținute. Pădurile reprezintă o altă resursă economică importantă, însă prin valorificarea incompletă a masei lemnoase se obțin mai puține venituri decât în majoritatea țărilor europene, iar prin exploatarea într-o manieră nesustenabilă se pune în pericol dezvoltarea economică durabilă a zonelor împădurite.

În fine, turismul reprezintă o alternativă economică prea puțin exploatată în prezent. Cele câteva localități rurale care au reușit valorificarea atuurilor naturale și antropice în domeniul turismului (Moeciu, Bran, câteva comune din Mărginimea Sibiului, Rimetea ș.a.) pot constitui modele de urmat pentru multe alte localități ce dispun de un potențial turistic ridicat. Dezvoltarea turismului antrenează totodată dezvoltarea altor domenii economice și sociale (infrastructura de transport, industriile artisanale, industria agroalimentară, diverse servicii) generându-se astfel un efect multiplicator în economia locală.

Măsurile de stimulare a afacerilor în domenii economice neagricole (turism, servicii, industrii artisanale etc.) concomitent cu dezvoltarea competențelor profesionale și îmbunătățirea cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural pot contribui considerabil la reducerea dependenței de activitățile agricole, creșterea ocupării și dezvoltarea economică a spațiului rural.

Strategia Regională urmărește pe tot parcursul său concentrarea tematică în jurul obiectivelor majore stabilite la nivel european în cadrul **Noii Politici de Coeziune pentru perioada 2021-2027**: inovare, digitalizare, transformare economică, reducerea emisiilor de carbon și combaterea schimbărilor climatice, creșterea gradului de conectare prin dezvoltarea rețelelor de transport și de internet, incluziune socială prin creșterea accesului la educație, ocupare și la servicii de sănătate de calitate și, nu în ultimul rând apropierea de nevoile concrete ale comunităților.

Viziunea care stă la baza dezvoltării regionale este ambiția ca, pe termen mediu, "Regiunea Centru să devină o regiune curată, atractivă pentru locuitorii săi și turism, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare, în care grija pentru exploatarea și utilizarea durabilă a resurselor să se afle în atenția fiecărui cetățean"

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru reunește **6 domenii strategice de dezvoltare**, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități și măsuri specifice:

- Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă
- Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare
- Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate
- Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice
- Turism și patrimoniu cultural
- Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

În procesul de elaborare al PDR Centru s-au avut în vedere câteva principii fundamentale, și anume:

- parteneriatul activ la nivel regional prin activitățile desfășurate în cadrul structurilor consultative create (Comitetul Regional de Planificare, grupurile tematice de lucru, grupurile

judetene de lucru) și o abordare mixtă a procesului: bottom up (nevoi, soluții, proiecte) și top down (integrare, corelare, prioritizare)

- concentrarea și prioritizarea obiectivelor, mărindu-se în acest fel eficacitatea utilizării resurselor alocate
- coordonarea și corelarea diferitelor acțiuni propuse, ținându-se cont de complementaritatea cu alte strategii naționale sau regionale (inclusiv cu Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru)
- cuantificarea realizării obiectivelor propuse prin utilizarea unor indicatori SMART de monitorizare ai PDR Centru
- implicarea beneficiarilor încă din faza de elaborare a Strategiei prin crearea unui portofoliu regional de proiecte

Implementarea Strategiei de Dezvoltare a Regiunii Centru se va întinde de-a lungul perioadei 2021-2029 și va avea la bază atât **finanțări nerambursabile din fonduri europene** disponibile după aprobarea Programelor Operaționale aferente perioadei 2021-2027, oportunitățile de finanțare oferite în cadrul PAC 2021-2027 (prin noul PNS și sistemul de plăți directe), noile pachete financiare și programe europene adoptate ca răspuns la criza generată de pandemia COVID 19 (ex. PNRR, Next Generation EU, EU4Health etc) cât și **alocările disponibile prin programele naționale** (ex. PNDL, Rabla, Casa Verde, PNCDI etc), toate aceste surse putând acoperi doar în parte nevoile de finanțare ale Strategiei, fiind astfel nevoie și de mobilizarea **unor resurse financiare proprii sau atrase** de către autorități locale, companii și universități.

Domeniul Strategic 1. Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă**Obiectiv strategic: Creșterea coeziunii teritoriale și reducerea disparităților intraregionale prin îmbunătățirea infrastructurii regionale de transport și comunicații și sprijinirea dezvoltării urbane integrate**

Cooperarea teritorială la nivel microregional este considerată drept unul din pilonii principali de acțiune prin care se asigură o dezvoltare durabilă și echilibrată la nivelul unei regiuni și care contribuie la construirea unei reale coeziuni teritoriale. Există diverse tipuri de cooperare sau asociere ale unităților administrativ-teritoriale, între acestea regăsindu-se zonele metropolitane, GAL-urile, ADI-urile sau ITI-urile. În ce privește asocierea la nivel de microregiune, considerăm că microregiunea poate fi constituită din acele teritorii formate din mai multe unități administrativ-teritoriale urbane și rurale învecinate, cu un număr suficient de mare al populației, care au similitudini de ordin geografic, istoric și economic dar și anumite complementarități socioeconomice prin care se facilitează cooperarea între localități în vederea dezvoltării mai rapide și reciproc avantajoase a UAT-urilor implicate. În prezent, autoritățile locale din Regiunea Centru au mai puțină în ce privește cooperarea teritorială și de aceea în perioada următoare trebuie sprijinite acțiunile care vizează consolidarea capacității structurilor de guvernare la niveluri multiple, consolidarea instituțiilor cu rol în planificarea și gestionarea proceselor de dezvoltare a teritoriului și implementarea strategiilor teritoriale integrate.

Dezvoltarea echilibrată la nivel teritorial necesită o bună rețea de comunicații și o infrastructură modernă de telecomunicații. Regiunea Centru dispune de o rețea extinsă de transport atât de drumuri cât și de căi ferate însă lipsa investițiilor a afectat într-o măsură semnificativă capacitatea de transport și calitatea acestor rețele. Amintim faptul că Regiunea Centru este străbătută de cinci drumuri europene, patru dintre ele formează un mare inel rutier ce traversează sudul, vestul, nordul și estul regiunii, iar al cincilea drum european străbate centrul regiunii, pe direcția SE – NV, toate acestea făcând parte din rețeaua extinsă TEN-T (comprehensive network). Rețeaua de drumuri regionale (județene) asigură conexiunea diferitelor localități cu infrastructura TEN-T și însumează cca 4404 km, însă ponderea drumurilor modernizate și a celor cu îmbrăcămînți ușoare rutiere este încă scăzută (74,6% conform datelor statistice aferente anului 2018). În contextul unei dezvoltări echilibrate, pentru Regiunea Centru sunt de o importanță majoră continuarea și accelerarea lucrărilor de execuție a autostrăzilor și a investițiilor în infrastructura feroviară începute în perioada 2014-2020 precum și modernizarea și creșterea capacității de transport a drumurilor de importanță regională care asigură conexiunile la rețeaua TEN-T precum și realizarea de noi conexiuni rutiere acolo unde acestea lipsesc.

În ce privește rețeaua de internet și gradul de utilizare a acestuia, conform celui mai recent Raport DESI, România ocupă unul din ultimele locuri la nivel european în toate cele 5 domenii luate în calcul: conectivitate, capitalul uman, utilizarea internetului, integrarea tehnologiei digitale -în afaceri și e-commerce) și serviciile publice digitale (Regiunea Centru nu prezintă o situație diferită față de restul țării). Pentru a determina o schimbare majoră a acestei situații, eforturile regionale trebuie orientate spre susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, spre dezvoltarea, în colaborare cu nivelul național, a infrastructurii de internet

de bandă largă Broadband și spre sprijinirea digitalizării activităților și dezvoltarea de infrastructuri specifice la nivel local și județean în domenii precum educația, sănătatea și cultura. Considerate motoare ale economiei, orașele sunt catalizatori pentru creativitate și inovare. Diversele dimensiuni ale vieții urbane - economică, socială, culturală și de mediu - sunt strâns legate între ele, iar succesul în materie de dezvoltare urbană poate fi atins numai prin intermediul unei abordări integrate. O provocare o reprezintă dezvoltarea orașelor mari ca poli de atracție pentru zonele învecinate și motoare ale creșterii economice inteligente atât prin extinderea și dezvoltarea infrastructurii cât și planificarea expansiunii urbane dirijate/controlate. Dezvoltarea durabilă a orașelor se poate realiza printr-o abordare integrată, care să vizeze atât dimensiunile sustenabilității urbane cât și provocările și noile tendințe privind progresul societății. În esență, durabilitatea urbană se bazează pe interacțiuni pozitive între cele trei subsisteme: social, economic și fizic (teritorial și de mediu).

Studii precum cel al Băncii Mondiale, "Orașe magnet, migrație și navetism în România", au arătat că un oraș se dezvoltă accelerat dacă există o infrastructură de calitate, un mediu care sprijină dezvoltarea afacerilor, în special a celor cu valoare adăugată mare, o administrație eficientă care colaborează cu mediul privat și un mediu universitar performant.

Rețeaua de localități din Regiunea Centru este formată din 57 de orașe (dintre care 20 sunt municipii), 357 de comune și 1788 de sate. Dinamica și configurația rețelei de localități sunt factori care au influențat în mod direct nivelul de dezvoltare socială și economică a Regiunii Centru. Regiunea Centru ocupa în 2019 locul 3 la nivel național în ce privește ponderea populației rezidente din mediul urban (57,2%), după Regiunea București - Ilfov (88,5%) și Regiunea Vest (60,7%). Amintim că rețeaua urbană la nivelul Regiunii Centru cuprinde: 1 oraș cu peste 200.000 locuitori, 2 orașe cu o populație între 100.000 - 200.000 locuitori, 3 orașe cu o populație între 50.000 - 100.000 locuitori, 7 orașe cu o populație între 30.000 - 50.000 locuitori, 9 orașe cu o populație între 20.000 - 30.000 locuitori, 9 orașe cu o populație între 10.000 - 20.000 locuitori, 21 orașe cu o populație între 5.000 - 10.000 locuitori, iar 5 orașe au o populație sub 5.000 locuitori.

Principalele provocări privind dezvoltarea urbană la nivelul Regiunii Centru sunt: extinderea necontrolată a orașelor, infrastructura tehnico-edilitară deficitară, mobilitatea urbană, tranziția digitală, spațiile verzi, zonele degradate din interior sau din jurul orașelor, creșterea polarizării sociale și lipsa soluțiilor durabile pentru comunitățile marginalizate social, atractivitatea redusă a localităților urbane mici, nivelul scăzut de cooperare între centrele urbane și UAT-urile rurale care formează zonele urbane funcționale, capacitatea instituțională deficitară la nivelul administrațiilor publice locale, participarea scăzută a cetățenilor la procesul decizional.

Priorități specifice:

P.1.1 Întărirea capacității administrative a autorităților publice locale în vederea implementării principiilor dezvoltării urbane integrate și sprijinirea cooperării la nivel microregional

P.1.2 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport regional și dezvoltarea infrastructurii TIC, în mod special a infrastructurii de bandă largă

1.2.1 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii regionale de transport pentru creșterea accesibilității localităților urbane și rurale la rețeaua națională de transport și la rețeaua TEN-T

1.2.2 Dezvoltarea infrastructurii TIC, în mod special a infrastructurii de bandă largă și îmbunătățirea conectivității digitale în mediul urban și cel rural

P.1.3 Consolidarea rolului și funcțiilor așezărilor urbane din Regiunea Centru ca actori importanți în asigurarea coeziunii teritoriale, sociale și a creșterii economice bazată pe cunoaștere

1.3.1 Sprijinirea mobilității urbane durabile

1.3.2 Extinderea digitalizării serviciilor administrației publice locale și implementarea de soluții SMART City

1.3.3 Creșterea coeziunii economice și sociale a orașelor prin implementarea de strategii de dezvoltare locală integrate la nivel de zone urbane marginalizate și prin sprijinirea acțiunilor de regenerare urbană

1.3.4 Revitalizarea economică și socială a orașelor mici precum și a localităților urbane monoindustriale

Domeniul strategic 2. Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare

Obiectiv strategic: Tranziția spre o economie regională bazată pe cunoaștere prin modernizarea tehnologică și digitalizarea întreprinderilor, intensificarea cooperării economice și prin creșterea contribuției cercetării-dezvoltării-inovării la dezvoltarea economică a Regiunii Centru

Criza economică și financiară care a debutat în a doua jumătate a anului 2008 a avut un impact negativ semnificativ asupra economiei regionale atât în ce privește nivelul produsului intern brut, care s-a redus în 2009 cu peste 4,4 puncte procentuale față de anul anterior, scăderea continuând și în 2010 cât și în ce privește nivelul ocupării. După ieșirea din recesiunea economică în anul 2012, Regiunea Centru a început să recupereze scăderile înregistrate în perioada 2009-2010, iar anii 2015-2018 au dus la consolidarea creșterii economice.

Produsul intern brut obținut în 2018 la nivelul Regiunii Centru totalizează 107,13 miliarde lei prețuri curente, reprezentând 11,3% din valoarea produsului intern brut al României. Produsul Intern Brut /locuitor al Regiunii Centru, calculat la paritatea de cumpărare standard a fost în anul 2018 de 18 800 euro, reprezentând 62% din media Uniunii Europene și 94,4% din media națională. Serviciile și industria au cele mai importante contribuții la formarea valorii adăugate brute regionale: 56,1% respectiv 33,9%. Sectorul agricol contribuie în proporție de 4,6%, iar construcțiile cu 5,5%.

Structura economică a Regiunii Centru a suferit modificări substanțiale în ultimii 15-20 ani. Ponderile unor sectoare economice de bază, precum agricultura, industria extractivă, industria prelucrătoare grea s-au redus mult, crescând în schimb ponderea altor ramuri economice și a celor din sectorul terțiar, în particular. Procesul nu este încheiat, fiind de așteptat ca această evoluție să continue și în următorii ani.

Economia Regiunii Centru păstrează încă un profil industrial vizibil ce poate fi evidențiat atât prin contribuția relativ ridicată a industriei la formarea produsului intern brut cat

și prin ponderea semnificativă a populației ocupate în sectorul secundar al economiei. În prezent, pilonii industriei Regiunii Centru sunt industria auto, industria alimentară și a băuturilor, industria confecțiilor textile, a pielărie și încălțămintei, prelucrarea lemnului și fabricarea mobilei.

Sectorul serviciilor are o contribuție importantă la formarea produsului intern brut regional, având o dezvoltare semnificativă în ultimii ani. Domeniile care au înregistrat cele mai mari creșteri sunt transporturile (în special transporturile rutiere și cele aeriene), telecomunicațiile, sectorul financiar-bancar și de asigurări. Turismul a înregistrat un progres notabil pe anumite segmente, cum ar fi agroturismul, contribuind la valorificarea importantului potențial turistic al regiunii.

Primul factor de creștere a PIB/locuitor este productivitatea muncii, factor intensiv prin excelență. Comparativ cu nivelul mediu din Uniunea Europeană, productivitatea muncii din Regiunea Centru atingea, în 2017, aproximativ 60% din acesta. Un rol important în dezvoltarea economică a regiunii l-au avut investițiile străine directe (I.S.D.), iar conform datelor Băncii Naționale a României, soldul acestora la nivelul Regiunii Centru s-a ridicat, la finele anului 2018, la 7,331 miliarde euro (9,0% din totalul ISD din România), ceea ce plasează Regiunea Centru pe poziția a doua, după Regiunea București-Ilfov în ce privește totalul investițiilor străine atrase. Activitățile industriale spre care s-au îndreptat cele mai importante investiții sunt industria auto, industria ușoară, industria de prelucrare a lemnului, industria alimentară, industria materialelor de construcții.

O altă evoluție semnificativă în ultimii ani este continuarea tendinței de polarizare economică la nivel regional. Gradul de coeziune economică se menține scăzut, această situație regăsindu-se și la nivelul întregii țări. Semnificativ în acest sens este raportul de 1,8 înregistrat în anul 2017 între județul cu cel mai ridicat nivel al PIB/locuitor și județul cu cel mai scăzut nivel al PIB/locuitor din Regiunea Centru. Un proces economic relativ recent este apariția clusterelor economice. În viziunea multor experți economici și oameni de afaceri, bazată și pe experiența altor economii europene, clusterelor pot impulsiona dezvoltarea economică și pot aduce o valoare adăugată mai mare. Până în prezent, în Regiunea Centru s-au format mai multe clusteruri în domeniile prelucrării lemnului, al biomasei, al industriei textile, al electrotehnicii, al prelucrărilor metalice, al industriei alimentare, iar procesul de clusterizare este de așteptat să ia amploare.

Considerată altă dată un atu al Regiunii Centru, forța de muncă nu se ridică întotdeauna la nivelul de pregătire necesar pentru o economie competitivă iar în ultimii câțiva ani, tot mai multe domenii economice din toate județele Regiunii Centru reclamă lipsa forței de muncă, în general și a celei calificate, în particular.

Motor al dezvoltării economice regionale, întreprinderile mici și mijlocii au înregistrat începând cu anul 1990 o dezvoltare susținută, ajungând să reprezinte în anul 2017 aproximativ 73,5% din efectivul de personal și 70,6% din cifra de afaceri realizată de unitățile locale active. În condițiile în care IMM-urile dispun, în general, de resurse financiare limitate și un spațiu redus de manevră economică, vulnerabilitatea acestora este mare, iar în cazul unei crize economice gradul în care sunt afectate crește semnificativ. Una din nevoile majore ale IMM-urilor

din regiune este creșterea gradului de modernizare și extinderea inovării. Deși există un interes declarat din partea întreprinderilor mici și mijlocii pentru inovare și pentru modernizarea proceselor de producție, a produselor realizate și a serviciilor oferite, capacitățile financiare și organizatorice ale acestor companii nu sunt suficiente pentru a le asigura accesul dorit la cele mai performante tehnologii.

Exporturile au avut o evoluție puternic ascendentă în ultimii 10 ani, valoarea acestora ajungând la aproape 10,8 miliarde euro în anul 2018, de 1,9 ori mai mare față de volumul exporturilor din Regiunea Centru în anul 2011. Ele au susținut în mod direct creșterea economică, această legătură observându-se cu ușurință în cazul județelor Sibiu, Brașov și Alba în care s-au înregistrat concomitent ritmuri mari de creștere a exporturilor și a P.I.B-ului.

Dezvoltarea economică la nivel local și regional este susținută prin crearea de structuri de afaceri în cadrul cărora firmele se bucură de anumite facilități și servicii specifice. În ultimii 15-20 ani s-au pus bazele unei infrastructuri de afaceri moderne care să răspundă la cerințele specifice ale investitorilor formată din parcuri industriale și tehnologice, centre de afaceri, incubatoare de afaceri etc., însă nevoia de astfel de structuri de afaceri și nevoia de servicii specializate sunt departe de a fi acoperite.

Cercetarea autohtonă joacă încă un rol redus în dezvoltarea economică, transferul rezultatelor și aplicarea lor în economie făcându-se încet și cu dificultate. Conform celor mai recente date statistice, ponderea la nivel regional a firmelor inovatoare a scăzut în 2016 la 9,6% din total, sub valoarea indicatorului înregistrată la nivel național (13,7%). Totalul cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare reprezenta în 2017 doar 0,26% din PIB-ul regional, în creștere, totuși, față de anul 2013 când s-a înregistrat o pondere de doar 0,13% din PIB-ul regional. În perioada 2014-2017, Regiunea Centru a parcurs un intens proces de elaborare a Strategiei de Specializare Inteligentă (RIS3) prin care au fost identificate domenii și nișe cu potențial de specializare inteligentă. Acest proces s-a bazat atât pe analiza și interpretarea utilizarea datelor statistice relevante cât și pe utilizarea rezultatelor întâlnirilor de descoperire antreprenorială, reunind actori din mediul economic, actori din sfera cercetării și entități ce intermediază legătura între Cercetare și Economie. Domeniile de specializare inteligentă identificate în cursul procesului de elaborare a RIS3 sunt următoarele: industria auto și mecatronica, industria aeronautică, sectorul agro-food, industria ușoară, mediul construit sustenabil, silvicultura și prelucrarea lemnului, IT și industriile creative, sectorul medical și farmaceutic, turismul balnear.

Priorități specifice:

P.2.1 Promovarea unui mediu de afaceri inovativ pentru o dezvoltare economică inteligentă

P.2.2 Extinderea și diversificarea infrastructurii regionale și locale de afaceri, susținerea clusterelor și dezvoltarea rețelelor de cooperare economică

P.2.3. Susținerea sectorului regional de cercetare-dezvoltare pentru o creștere economică inteligentă

P.2.4 Creșterea gradului de internaționalizare a economiei și sectorului regional de CDI

Domeniul Strategic 3 „Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate”

Obiectiv strategic: Creșterea coeziunii sociale a Regiunii Centru prin îmbunătățirea incluziunii sociale, creșterea accesului la servicii de educație, sănătate și facilitarea integrării pe piața muncii

Priorități specifice:

P.3.1. Îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile

Obiectiv specific: Creșterea nivelului general de educație și îmbunătățirea calității și relevanței procesului de formare profesională

3.1.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale a Regiunii Centru

3.1.2. Modernizarea infrastructurii și a procesului de educație în sistemul de învățământ profesional și tehnic

3.1.3. Sprijinirea modernizării învățământului terțiar

3.1.4. Digitalizarea educației și formării profesionale

3.1.5. Creșterea accesului la educație a grupurilor dezavantajate social

3.1.6. Stimularea participării adulților la educația continuă și dezvoltarea sistemului de învățare pe parcursul întregii vieți

P.3.2. Sprijinirea măsurilor active de ocupare și modernizarea pieței muncii

3.2.1. Sprijinirea antreprenoriatului ca măsură de creștere a ocupării

3.2.2. Sprijinirea accesului pe piața muncii a persoanelor din grupurile dezavantajate social

3.2.3. Stimularea intrării tinerilor pe piața muncii

3.2.4. Modernizarea mecanismului și diversificarea serviciilor de intermediere și plasare a forței de muncă

3.2.5. Dezvoltarea și modernizarea sistemului de formare profesională continuă

3.2.6. Încurajarea mobilității geografice a forței de muncă

3.2.7. Încurajarea menținerii pe piața muncii a lucrătorilor vârstnici

P.3.3. Dezvoltarea infrastructurii, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor acordate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile

3.3.1. Extinderea, construcția, reabilitarea, dezvoltarea, modernizarea și dotarea infrastructurii sociale

3.3.2. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale integrate și a altor servicii adaptate nevoilor comunităților și persoanelor din grupuri vulnerabile

3.3.3. Creșterea capacității administrației și altor structuri publice și private de a furniza servicii de calitate și adaptate nevoilor persoanelor din grupurile vulnerabile

P.3.4. Extinderea și modernizarea infrastructurii de sănătate, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor de sănătate, cercetare-dezvoltare, inovare în sănătate

3.4.1. Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de sănătate de la nivel regional, județean și local

3.4.2. Creșterea accesului la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile și comunitățile marginalizate

3.4.3. Digitalizare și sprijin pentru cercetare, dezvoltare, inovare în sănătate

3.4.4. Creșterea capacității instituționale a administrației publice, unităților medicale și organizațiilor specializate de a răspunde nevoilor de sănătate ale populației și a dezvolta un parteneriat pentru sănătate

Domeniul Strategic 4 Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice

Obiectiv strategic: Creșterea calității vieții locuitorilor Regiunii Centru prin reducerea emisiilor de CO2 și o mai bună gestionare a resurselor, conservarea biodiversității și creșterea adaptării la schimbările climatice

Consecințele multiple ale poluării au determinat, în ultimele decenii, ca protecția mediului să devină una dintre cele mai importante și mai serioase probleme ale umanității. Datorită dezvoltării economice, presiunea asupra capacității planetei de a răspunde cerințelor în materie de resurse și de absorbție a poluării e în continuă creștere. Astfel, societatea trebuie să facă eforturi pentru a reduce impactul negativ exercitat de creșterea economică asupra mediului înconjurător.

Dezvoltarea durabilă, satisfacerea nevoilor prezentului fără a le compromite pe cele ale generațiilor viitoare, este un obiectiv fundamental, recunoscut prin tratate la nivel mondial. În vederea atingerii acestui obiectiv trebuie ca politicile economice, sociale și de mediu să fie abordate într-un spirit de sinergie, la toate nivelurile. În esență, dezvoltarea durabilă include protecția mediului, iar protecția mediului condiționează dezvoltarea durabilă.

Un rol determinant în domeniul protecției mediului și dezvoltării durabile l-au avut până în prezent, deciziile luate la nivel mondial în urma conferințelor Națiunilor Unite privind Mediul Înconjurător (Stockholm, 5-16 iunie 1972), Conferința Mondială a ONU pentru Mediu și Dezvoltare (Rio de Janeiro, 3-14 iunie 1992), Summit-ul mondial pentru dezvoltare durabilă (Johannesburg, 26 august - 4 septembrie 2002) dar și cele mai recente care au dus la încheierea Protocolului de la Kyoto (2002) și a Acordului de la Paris (2015) .

Necesitate includerii Direcției Strategice 4 în lista obiectivelor prioritare pentru perioada 2021/2027 se bazează și pleacă de la analiza situației actuale cu privire la cei mai importanți indicatori privind calitatea mediului înconjurător, eficiența utilizării resurselor, de la nevoile identificate la nivel regional, împreună cu structurile partenoriale create pentru elaborarea PDR Centru 2021/2027, având ca referință obligațiile asumate de România la nivel internațional, European și național privind: schimbările climatice, eficiența energetică, utilizarea surselor regenerabile de energie. Prioritățile incluse în acest obiectiv strategic se referă atât la construcția, extinderea sau îmbunătățirea infrastructurii de mediu, conservarea sau refacerea biodiversității cât și la măsuri de îmbunătățire a calității mediului prin creșterea eficienței utilizării resurselor și facilitarea tranziției către economia circulară. O dimensiune deloc de neglijat este crearea instrumentelor de răspuns la provocările create de schimbările climatice și adaptarea comunităților la efectele schimbărilor climatice. Prezervarea calității mediului presupune măsuri complexe atât în legătură cu activitățile economice, prin reglementarea și gestionarea impactului acestora asupra mediului, prin asigurarea unei infrastructuri tehnico-edilitare adecvate de utilități publice și gestionare a deșeurilor precum și prin măsuri de reducere a impactului negativ al activității de transport în zonele urbane și gestionarea eficientă a resurselor.

Deși obiectivele naționale privind ponderea energiei din surse regenerabile de energie în consumul final brut de energie de 20% până la orizontul anului 2020 a fost atins de România încă din 2018, țintele privind eficiența energetică sunt departe de a fi atinse. Mai mult, noul cadru European pentru energie și climă 2030, propune ținte și mai ambițioase pentru anul 2030: reducerea cu 43% a emisiilor de gaze cu efect de seră (față de valorile de referință din 1990), creșterea ponderii energiei regenerabile la 32% și îmbunătățirea eficienței energetice cu cel puțin 32,5%. Calitatea aerului din localitățile Regiunii Centru este perturbată, în principal de poluarea generată de particulele în suspensie (PM 2,5 și PM 10) care provin, în special din transportul rutier, acest lucru fiind mult mai evident și cu consecințe grave în aglomerările urbane precum municipiile reședință de județ dar și alte orașe (în special în municipiul Brașov sunt semnalate frecvent depășiri ale concentrațiilor admise). O altă sursă menționată și în Raportul de țară al Comisiei Europene publicat în 2019 sunt activitățile industriale. În Regiunea Centru, cele mai importante emisii de substanțe poluante care au depășit în ultimii ani cantitatea maximă admisibilă sunt: formaldehida și amoniacul.

Cele mai semnificative presiuni asupra apelor de suprafață (conform Raportului de țară publicat de Comisia Europeană în 2019) sunt presiunile difuze cauzate de evacuări neconectate la rețeaua de canalizare (25 % din corpurile de apă de suprafață) și poluarea difuză cauzată de apele reziduale agricole (12 %) și urbane (5 %). Pentru corpurile de apă subterană, cea mai semnificativă presiune este poluarea difuză cauzată de sectorul agricol și de evacuările neconectate la rețeaua de canalizare, ambele afectând 10 % din corpurile de apă subterană. În ceea ce privește calitatea solurilor, la nivel regional, principalele presiuni asupra calității solurilor sunt date de aplicarea îngrășămintelor și a produselor fitosanitare (pesticide).

Transportul rutier este una din principalele surse de poluare în așezările urbane datorită pe de o parte lipsei alternativelor de deplasare și a infrastructurii de transport inadecvate, a lipsei centurilor ocolitoare dar și a numărului mare de autovehicule care aglomerează punctele de intrare-ieșire și zonele centrale ale orașelor. Transportul și mobilitatea urbană vor fi tratate cu prioritate în programul operațional regional 2021/2027, aceste având o contribuție importantă la reducerea emisiilor de CO₂ și creșterea calității vieții locuitorilor.

Priorități specifice

P.4.1 Creșterea calității mediului înconjurător din așezările urbane și rurale din Reg. Centru

4.1.1 Infrastructura de mediu și servicii tehnico-edilitare

4.1.2 Creșterea calității mediului în zonele urbane și peri urbane precum și în zone afectate de poluare istorică

P.4.2 Creșterea eficienței utilizării energiei și a altor resurse materiale

4.2.1 Eficiența energetică în clădirile publice și rezidențiale

4.2.2 Sisteme energetice inteligente, bazate pe un consum redus de energie și creșterea utilizării SRE și combustibililor alternativi

4.2.3. Creșterea capacității actorilor din mediul public și privat de a contribui la tranziția către economia circulară

P.4.3 Protejarea și conservarea biodiversității regionale

P.4.4 Diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale

Domeniul Strategic 5. Turism și patrimoniu cultural

Obiectiv strategic: Dezvoltarea sectorului turistic și a sectoarelor economice conexe prin valorificarea potențialului natural și antropoc al Regiunii Centru și susținerea activităților culturale și recreative

Turismul este una din ramurile economice care au cunoscut cea mai rapidă expansiune în ultimele decenii. Beneficiile economice ale industriei turistice sunt multiple. Industria turistică generează un număr semnificativ de locuri de muncă, iar investițiile în acest domeniu au o durată de amortizare relativ scurtă. Economia locală, în ansamblu, beneficiază ca urmare a dezvoltării turismului. Turiștii creează o cerere suplimentară de servicii și bunuri de consum, stimulând astfel sectorul terțiar al economiei (serviciile, comerțul, industriile artizanale etc). În același timp, localitățile turistice tind să aibă o infrastructură edilitară și de servicii mai dezvoltată. Sectorul transporturilor și sectorul imobiliar sunt alte două ramuri importante care au de câștigat prin dezvoltarea turismului. Trebuie avute în vedere, de asemenea, avantajele indirecte obținute prin creșterea vizibilității și a interesului pentru acele regiuni care înregistrează un mare aflux de turiști.

Dacă în prezent ponderea turismului în produsul intern brut este redusă atât la nivel național cât și la nivel regional (cca 2-3%), pe termen mediu aceasta se poate dubla cu ușurință, chiar și fără extinderea structurii de primire turistică. În Regiunea Centru, indicele de utilizare netă a capacității de cazare se situează la cca 28% în anul 2018, ceea ce înseamnă că, în medie, locurile de cazare rămân neocupate 8,5 luni pe an.

Potențialul turistic al Regiunii Centru: Cu o natură extrem de generoasă și un patrimoniu cultural de o mare valoare, Regiunea Centru dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat. Fără a încerca o separare netă între formele de turism practicate în Regiunea Centru, considerăm utilă o analiza diferențiată a acestora. Din majoritatea cercetărilor și studiilor elaborate până în prezent a rezultat concluzia că formele de turism cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare sunt: turismul cultural, turismul montan, turismul balnear și turismul rural.

Turismul cultural dispune de resurse însemnate, cu o mulțime de obiective valoroase ce împânzesc teritoriul regiunii și câteva repere arhitectonice binecunoscute (ansamblul bisericilor fortificate, castelul Bran, cetatea Sighișoara, Sibiu, Brașov, Alba Iulia etc.) precum și festivaluri tradiționale sau apărute în ultimii ani (Pelerinajul de Rusalii de la Șumuleu-Ciuc, Parada Junilor Brașovului, Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, Jazz&Blues Festival Brașov, Festivalul Proetnica Sighișoara etc.). Distanța relativ mică dintre obiectivele turistice culturale favorizează integrarea acestora în diferite circuite tematice.

Turismul montan beneficiază în Regiunea Centru de condiții naturale excepționale, aproape jumătate din suprafața regiunii fiind ocupată de arealele montane. Diversitatea peisagistică, ariile naturale protejate, cu numeroase specii endemice de floră și faună, traseele rutiere spectaculoase, stațiunile montane fac din Regiunea Centru prima regiune a țării din punctul de vedere al potențialului turistic montan. În acest sens, menționăm faptul că Regiunea Centru include părți însemnate din suprafața a 6 din cele 28 de parcuri naționale sau naturale ale României și cuprinde numeroase alte arii protejate și rezervații naturale. Intrat

după 1990 într-o perioadă de declin, *turismul balnear* începe să fie reconsiderat și revalorizat în ultimii ani, acesta putând redeveni în perioada următoare una din formele preferate de turism, inclusiv pentru piața externă. În acest sens, amintim faptul că România deține o treime din izvoarele de apă minerale ale Europei, multe dintre acestea fiind localizate în Regiunea Centru. Accentuarea procesului de îmbătrânire demografică va face ca numărul de turiști ce optează pentru această formă de turism să crească semnificativ. În același timp, diversificarea ofertei turismului balnear, dezvoltarea componentei de agrement și a celei de wellness și spa sunt în măsură să aducă noi categorii de turiști (tineri, sportivi, turiști care caută „distracția”).

Turismul rural atrage îndeosebi familiile cu copii, care caută relaxarea într-un mediu liniștit și sănătos. Pe lângă turiștii din România, de această formă de turism sunt atrași și turiștii străini interesați de cultura românească, aceasta fiind un mijloc direct de cunoaștere a civilizației tradiționale autentice. Turismul rural a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimii 20 ani, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru depășind 1600, iar cel al locurilor de cazare oferite ajungând la peste 28 000.

Turismul de afaceri s-a dezvoltat cu precădere în marile orașe și în câteva stațiuni ce oferă un înalt confort de cazare și dispun de facilitățile tehnice necesare.

Structurile de primire și fluxul turistic

Baza materială a turismului din Regiunea Centru cuprindea în anul 2018, 2369 unități de cazare, dintre care 335 hoteluri și moteluri, 615 pensiuni turistice și 979 pensiuni agroturistice, restul fiind alte tipuri de unități turistice. Capacitatea de cazare existentă, la 31 iulie 2018, era de 70696 locuri, ceea ce îi conferă regiunii poziția a doua pe țară. Capacitatea de cazare în funcțiune, a depășit 21 659 mii locuri-zile în anul 2018 (locul 1 la nivel național). Numărul total de turiști cazați în anul 2018 (3,053 milioane, ceea ce reprezintă 23,7% din totalul turiștilor cazați în România), situează Regiunea Centru pe primul loc la nivel național. Ponderea turiștilor străini în 2018 era de 18,1% la nivelul regiunii (față de 21,6% la nivel național). Numărul total al înnoptărilor turiștilor în Regiunea Centru a fost de 6,08 milioane în anul 2018, plasând regiunea noastră pe primul loc la nivel național. Durata medie a șederii turiștilor în regiune în 2018 - de 2,0 zile - este mai redusă decât la nivel național (2,2 zile), înregistrându-se diferențe notabile între județe.

Priorități specifice:

P.5.1. Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear

5.5.1.1 Conservarea, restaurarea și punerea în circuitul turistic a patrimoniului cultural-istoric

5.5.1.2 Protejarea și valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural

5.5.1.3. Revigorarea turismului balnear și de sănătate

P.5.2. Modernizarea și extinderea infrastructurii regionale de cazare și de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice

5.2.1. Modernizarea infrastructurii regionale de cazare și dezvoltarea structurilor de primire turistică în zonele în care se înregistrează deficit de spații de cazare

5.2.2. Modernizarea, extinderea și diversificarea infrastructurii de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice

5.2.3. Modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret

5.2.4. Reabilitarea spațiilor cu destinație culturală și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare

P.5.3. Susținerea turismului de nișă, dezvoltarea activităților conexe turismului și integrarea activităților turistice

5.3.1. Susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternativ

5.3.2. Sprijinirea activităților de promovare și informare ale organizațiilor de management al destinației

5.3.3. Dezvoltarea activităților economice conexe turismului

P.5.4. Asigurarea forței calificate de muncă în turism

5.4.1. Atragerea și menținerea forței calificate de muncă în turism

5.4.2. Pregătirea profesională inițială și formarea profesională continuă a forței de muncă în turism

Domeniul strategic 6. Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

Obiectiv strategic: Dezvoltarea durabilă a zonelor rurale din Regiunea Centru prin valorificarea potențialului natural și uman al acestora

Spațiul rural al Regiunii Centru: probleme - cheie și potențial de dezvoltare

Situația demografică în zonele rurale ale Regiunii Centru: tendințe demografice inegale în plan teritorial, proces rapid de îmbătrânire demografică. Numărul populației rurale din Regiunea Centru totalizează 992 899 locuitori, reprezentând 42,6% din totalul populației regiunii la nivelul anului 2018. Cele mai ridicate procentaje ale populației rurale se înregistrează în județele Harghita și Covasna (57,8% respectiv 52,9%), iar cele mai scăzute în județele Brașov și Sibiu (29,3% respectiv 34,7%). Unul din fenomenele interesante constatate în ultimii ani este acela de „re-ruralizare”, proces determinat în principal de migrația dinspre mediul urban spre mediul rural. Acest fenomen are atât cauze economice (creșterea costului vieții în orașe și pierderea locurilor de muncă au determinat un număr important de persoane - pensionari cu pensii mici, persoane active rămase fără un loc de muncă - să se mute în mediul rural) cât și cauze sociale (tendința tinerelor familii de a se stabili în zonele periurbane, în localități formal rurale, dar care dispun de o bună infrastructură edilitară).

Față de situația populației la nivel general, indicatorii demografici calculați numai pentru mediul rural pun în evidență anumite dezechilibre între grupele mari de vârstă: astfel, raportul de dependență demografică totală era de 56% în mediul rural comparativ cu 52% pentru ambele medii rezidențiale, iar raportul de dependență demografică a vârstnicilor: 28% în mediul rural comparativ cu 27% pentru mediile rezidențiale întrunite.

Începând cu anul 1991, populația din mediul rural din Regiunea Centru a înregistrat în fiecare an rate negative ale sporului natural, cea mai scăzută valoare atingându-se în 1996 (-3,7‰). Această evoluție a fost determinată atât de modificarea comportamentului procreativ al populației cât și de modificarea treptată a structurii pe grupe de vârste a populației, prin diminuarea ponderii populației feminine de vârstă fertilă. La această situație se adaugă

migrația internă și externă, care înregistrează de asemenea un sold puternic negativ și afectează cu precădere populația tânără. Previziunile demografilor arată o înrăutățire în următorii ani a indicatorilor demografici din mediul rural din Regiunea Centru (scădere accentuată a numărului populației, creșterea dezechilibrelor între grupele de vârstă).

Conform datelor Institutului Național de Statistică, rata de activitate a populației în vârstă de muncă din mediul rural din Regiunea Centru era de 54% în anul 2018, sensibil mai redusă decât cea înregistrată în mediul urban – 67%. De asemenea, rata de ocupare a populației în vârstă de 15-64 ani din zona rurală a Regiunii Centru se situează la un nivel scăzut (50,6% în anul 2018), fiind de asemenea vizibil inferioară celei înregistrate în mediul urban – 65%. Aceste valori sunt departe de rata - țintă națională de ocupare, stabilită prin Strategia Europa 2020 (70% din populația de 20-64 ani). Rata redusă de ocupare în mediul rural are multiple cauze: lipsa locurilor de muncă disponibile, nivelul redus de diversificare al economiei rurale (dependența masivă de o singură activitate – agricultura), lipsa spiritului antreprenorial și a cunoștințelor necesare inițierii și conducerii unei afaceri, lipsa unor măsuri eficiente de stimulare a creării de noi locuri de muncă pe durată lungă în mediul rural, nivelul scăzut de pregătire profesională și o concordanță redusă între oferta profesională a sistemului educativ și cerințele în continuă schimbare ale pieței forței de muncă, nivelul incipient al formării profesionale pe parcursul întregii vieți.

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Agricultura de semi-subzistență practică în mare parte din zonele rurale ale Regiunea Centru se caracterizează prin predominanța exploatațiilor agricole de dimensiuni mici, forța de muncă îmbătrânită, ponderea scăzută a muncii mecanizate în procesul de producție și, bineînțeles, o valoare scăzută a veniturilor obținute. Pădurile reprezintă o altă resursă economică importantă, însă prin valorificarea incompletă a masei lemnoase se obțin mai puține venituri decât în majoritatea țărilor europene iar prin exploatarea într-o manieră nesustenabilă se pune în pericol dezvoltarea economică durabilă a zonelor împădurite. O situație atipică se întâlnește în comunele din preajma marilor orașe ale regiunii

care beneficiază de o infrastructură edilitară relativ dezvoltată, o economie puternică și diversificată (întreprinderi industriale moderne, servicii, depozite, zone comerciale moderne), aceste localități funcționând ca o extindere de facto a orașelor propriu-zise. Regiunea Centru dispune de un potențial turistic deopotrivă bogat și divers, valorificat doar parțial în prezent. Turismul rural a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimii 20 ani, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru apropiindu-se de 1600 în anul 2018, iar cel al locurilor de cazare oferite depășind 28 000. Regiunea Centru deține 34,7% din pensiunile agroturistice ale României și 36% din pensiunile turistice. În prezent, zonele cu cel mai dezvoltat agroturism din Regiunea Centru sunt: Bran – Moeciu – Fundata, Mărginimea Sibiului, Zona Țării Făgărașului, Zona Arieșului superior (Albac – Gârda - Arieșeni - Avram Iancu - Vidra), Zona Săcele - Întorsura Buzăului, Valea Hârtibaciului, Zona Făgărașului și câteva zone mai restrânse: Râmetea-Colțești, Corund - Praid, cetățile și bisericile fortificate din Podișul Târnavelor, etc.

Agricultura la nivelul Regiunii Centru: potențial agricol important, producții agricole variabile. Suprafața agricolă a Regiunii Centru este de 1900,4mii hectare, reprezentând 55,7% din suprafața totală a regiunii și 13% din suprafața agricolă a României. După modul de folosință, structura suprafeței agricole se prezintă astfel: arabil 39,5%, pășuni 34%, fânețe 25,3%, vii și pepiniere viticole 0,5%, livezi și pepiniere pomicele 0,7%.

Parcul de tractoare și mașini agricole din Regiunea Centru număra, în anul 2018, 28 837 tractoare agricole fizice, 22232 pluguri pentru tractor, 8047 semănători mecanice și 3253 combine autopropulsate pentru cereale, alte utilaje agricole. În anul 2018 s-au aplicat 42 940 tone îngrășăminte chimice pe o suprafață 659 312 ha, reprezentând 34,7% din suprafața agricolă a regiunii. Valoarea producției agricole a Regiunii Centru, în anul 2017, a fost de 8,34 miliarde lei, reprezentând 10,6% din valoarea producției agricole a României. Sectorul vegetal deține 56,7% din totalul producției agricole a regiunii, comparativ cu 67,8% la nivel național. Sectorul privat are o pondere covârșitoare – 98,2 % din valoarea producției agricole regionale.

Ponderea agriculturii în VAB regională a scăzut vertiginos în ultimii ani, de la 5,9% în 2010 la 4,6% în 2016, aceeași evoluție înregistrându-se și la nivel național. Se remarcă ponderea mare a consumului intermediar în totalul producției agricole atât la nivel regional (53,6%, valoare apropiată de cea înregistrată la nivel național) Populația ocupată în agricultură la sfârșitul anului 2017 număra 175,6 mii persoane, reprezentând 16,8% din totalul populației ocupate a regiunii (față de 20,8% la nivelul întregii țări). Productivitatea muncii în agricultură calculată pentru anul 2016 era de 3,6 ori mai redusă comparativ cu nivelul productivității pe ansamblul economiei regionale. Este greu de stabilit o tendință pe termen mediu a productivității muncii în agricultură, deoarece producția și implicit productivitatea sunt influențate puternic de variațiile climatice, semnificativ în acest sens fiind anii 2012 și 2015 în care s-au înregistrat secete puternice. Exporturile de produse agricole din Regiunea Centru se mențin la valori încă scăzute, deși în ultimii ani se înregistrează un revirement al acestora. Cu toate acestea balanța externă a comerțului cu produse agroalimentare este puternic dezechilibrată, valoarea importurilor fiind mult mai mare decât cea a exporturilor. Brașovul, Alba și Covasna sunt principalele județe exportatoare de produse agroalimentare, în ultimul județ, grupa mărfurilor agroalimentare deținând 18,4% din totalul exporturilor la nivelul județului.

Industria alimentară a cunoscut o dezvoltare remarcabilă în ultimii ani în toate județele Regiunii Centru. Disponibilitatea și varietatea materiei prime locale, existența unei piețe locale de desfacere de dimensiuni apreciabile, orientarea unei bune părți a consumatorilor către produsele autohtone sunt atuuri importante valorificate de către investitorii în domeniu.

Silvicultura și exploatarea forestieră: potențial economic și riscuri de ordin ecologic alimentate de exploatarea nerațională a pădurilor

Pădurile sunt una dintre cele mai importante bogății ale Regiunii Centru. Vegetația forestieră acoperă 36,5% din suprafața regiunii, constituind principala resursă economică a locuitorilor din localitățile montane și asigurând un bun echilibru ecologic. Predomină pădurile de foioase (55% din suprafață), urmate de cele de rășinoase. Cu un volum de 4,15 milioane mc de lemn recoltat în anul 2018, Regiunea Centru este al doilea bazin de recoltare forestieră al României și prima regiune în ce privește producția de cherestea. Alături de funcția lor economică, pădurile îndeplinesc o importantă funcție de păstrare a fragilelor echilibruri ale ecosistemelor naturale din Regiunea Centru și de aceea exploatarea forestieră trebuie subordonată interesului major de protecție a mediului înconjurător și de prevenire a schimbărilor climatice.

Prioritățile specifice:

P.6.1. Eficientizarea sectorului agroalimentar și îmbunătățirea pregătirii profesionale a fermierilor

P. 6.2. Susținerea activităților agricole în zonele montane

P. 6.3. Valorificarea superioară, într-o manieră durabilă, a potențialului silvic regional

P.6.4. Creșterea atractivității economice și diversificarea activităților economice în localitățile rurale

P.6.5. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale

P.6.6. Dezvoltarea infrastructurii sociale, cultural-recreative și susținerea dezvoltării comunitare

2.3 Contextul Județean de Dezvoltare

Județul Harghita este situat în partea centrală a Carpaților Orientali și în partea estică a Podișului Transilvaniei, în partea centrală a României. Se învecinează cu județele Suceava la nord, Neamț și Bacău la est, Covasna și Brașov la sud și Mureș la vest. Datorită poziției sale, asigură legături rutiere și feroviare între cele două mari regiuni geografice și istorice – Transilvania și Moldova. Suprafața județului este străbătută de la nord-vest spre sud-est de două șiruri de munți: în partea centrală se desfășoară pe cca. 150 km lungime șirul munților vulcanici Căliman (2100 m) - Gurghiu (1778 m) - Harghita (1800 m); în partea estică se întinde șirul munților zonei cristalino-mezozoice și a flișului cretacic - Bistricioarei (1689 m), Giurgeului (1575 m), Hășmașului (1792 m), Ciucului (1490 m) și Nemirei. Cele două șiruri muntoase sunt despărțite prin depresiunile intramontane Bilbor, Borsec, ale Giurgeului, Ciucului și Casinului. Suprafața județului este de 6.638,9 km², ceea ce reprezintă 2,8 % din teritoriul României. Este un județ de dimensiune medie, ocupând locul al 13-lea dintre cele 41 de județe. Din punct de vedere al structurii administrative a teritoriului, județul cuprinde 4 municipii Miercurea Ciuc - reședința județului Harghita, Odorheiu Secuiesc, Toplița, Gheorgheni, 5 orașe, 58 de comune și 236 sate. Se constată o pondere ridicată a localităților mici, slab populate, fără infrastructură adecvată. Așezările urbane și comunele județului Harghita sunt unite în 15 microregiuni cu caracteristici asemănătoare ale potențialului natural și economic. Suprafața totală a județului Harghita este de 663.900 ha, din care 396.552 ha fiind reprezentat de terenuri agricole, ceea ce reprezintă 60% din suprafața totală și 40 % teren neagricol, adică 267.348 ha.

Conform datelor statistice populația județului Harghita în anul 2011 a fost de 304.969 locuitori, valoare care reprezintă 13% din populația totală a regiunii. Densitatea populației în județ este de 46 locuitor/km², valoarea ce rămâne în urma mediei regionale (74,2 locuitor/km²) și naționale (90,5 locuitor/km²).

Structura județului este definită prin orașe de dimensiuni mici și mijlocii și zone rurale organizate în jurul acestora. Județul Harghita – fiind o zonă predominant rurală – ponderea populației din zona rurală depășește cu mult media regională. În prezent 56% din populația județului trăiește în mediu rural.

Strategia de dezvoltare a județului Harghita este construită pe trei direcții strategice: creșterea economică susținută, cu accent pe turism și sectoarele conexe și creșterea calității locuirii, intercolate și dinamizate de dezvoltare administrației publice, ale cărui măsuri și proiecte trebuie să fie un adevărat motor de dezvoltare a județului.

Urmărirea direcțiilor strategice de dezvoltare presupune atingerea unor obiective prioritare, centrate pe domenii diferite:

1. Creșterea economică susținută

Dezvoltarea economică a județului trebuie fundamentată pe caracteristicile teritoriale și particularitățile privind structura și stadiul activităților economice specifice județului Harghita. Plasarea teritoriului în centrul țării, tipologia teritorială, structura actuală a activităților economice, accesul la servicii logistice și resurse specializate ale mediului de afaceri, sunt

factori care conduc la abordarea modalităților de creștere economică din două perspective: cea a domeniilor prioritare (înțelese din perspectiva forței de a dezvolta economia locală) și cea a legitimității și capacității de suport sau intervenție a sectorului public în zona de activitate economică. Direcția strategică ce vizează creșterea economică susținută va viza stimularea agenților economici în vederea încurajării angajării de personal salariat în vederea reducerii șomajului, dezvoltarea cu precădere a sectoarelor cu potențial inclusiv de specializare inteligentă, dezvoltarea economiei rurale prin creșterea vizibilității serviciilor și produselor locale, atragerea de investitori în județ, stimularea și susținerea spiritului antreprenorial în rândul populației din mediul rural și al populației tinere din mediul urban cu scopul consolidării mediului de afaceri existent. Abordarea din perspectiva unei dezvoltări economice susținute presupune definirea acțiunilor (proiecte, măsuri, intervenții) propuse pentru realizarea obiectivelor, având în vedere imprimarea unui ritm de dezvoltare care să permită resimțirea efectelor directe în rândul beneficiarilor, a locuitorilor, într-o perspectivă medie sau scurtă de timp – de doi până la patru ani. Un alt criteriu utilizat în selectarea diferitelor tipurilor de acțiuni, este cel al efectelor multiplicative pe care acestea le produc, la nivelul sectoarelor conexe sau a altor domenii și contribuie la sustenabilitatea dezvoltării și menținerea echilibrului și a unui ritm susținut de progres.

Obiectivele prioritare ale direcției de dezvoltare Creșterea economică susținută sunt:

- 1.1 Dezvoltarea turismului
  - 1.1.1 Valorificarea potențialului turistic prin dezvoltarea infrastructurii
  - 1.1.2 Dezvoltarea serviciilor turistice
  - 1.1.3 Promovarea potențialului turistic local
- 1.2 Dezvoltarea sectorului agrozootehnic și a silviculturii
  - 1.2.1 Asigurarea dezvoltării durabile a silviculturii
  - 1.2.2 Dezvoltarea sectorului agro-zootehnic
- 1.3 Consolidarea și diversificarea mediului de afaceri existent
  - 1.3.1 Dezvoltarea și extinderea afacerilor existente și atragerea unor noi investiții
  - 1.3.2 Dezvoltarea infrastructurii de sprijinire a afacerilor și a măsurilor de facilitare a investițiilor
  - 1.3.3 Încurajarea potențialului de dezvoltare industrială

2. *Dezvoltarea administrației publice*

Dincolo de nivelul general de performanță administrativă care se remarcă la nivelul administrațiilor publice și chiar al instituțiilor descentralizate din județ în ceea ce privește mai ales funcțiunile specifice, trebuie avută în vedere intenția declarată (mai ales în cazul Consiliului Județean și al localităților urbane), de a se implica și de a susține programele de dezvoltare ale comunităților – caracteristică importantă ce determină rolul administrației publice județene în cadrul strategiei de dezvoltare. În acest context, este necesar ca administrația publică, împreună cu instituțiile descentralizate să beneficieze de o echipare corespunzătoare pentru a putea crește calitatea, eficiența și eficacitatea serviciilor oferite și pentru a susține dezvoltarea

strategică a județului. Dezvoltarea administrației publice presupune pe lângă optimizarea funcțiilor și competențelor specifice și o creștere a capacității de dinamizare economică și ridicarea standardului de viață a locuitorilor județului. Astfel, administrația publică județeană este văzută ca un adevărat "motor de dezvoltare" care pune în mișcare și facilitează progresul, ca urmare a intervențiilor directe, a măsurilor de sprijin, a catalizării diverșilor factori, pentru dezvoltarea coerentă și echilibrată a tuturor domeniilor vieții sociale, economice și culturale a județului.

Dezvoltarea administrației publice presupune atingerea următoarelor obiective prioritare:

- 2.1 Dezvoltarea capacității administrative
  - 2.1.1 Dezvoltarea capitalului uman și material
  - 2.1.2 Eficientizarea și diversificarea serviciilor publice
  - 2.1.3 Dezvoltarea cooperării regionale și internaționale
- 2.2 Dezvoltarea capacității de suport pentru creșterea competitivității economice
  - 2.2.1 Creșterea vizibilității produselor și serviciilor locale
  - 2.2.2 Promovarea modelelor de succes și bune practici
  - 2.2.3 Susținerea parteneriatelor care conduc la creșterea competitivității economice

3. Creșterea calității locuirii

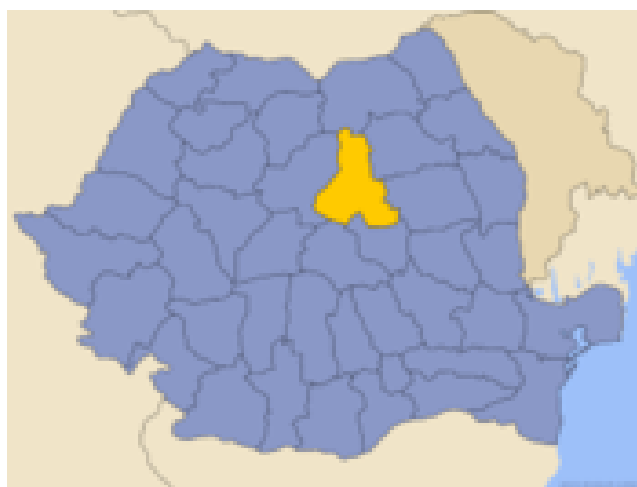
Calitatea locuirii este înțeleasă ca ansamblul de intervenții pentru regenerarea comunităților – în special comunitățile rurale și infrastructura edilitară, calitatea locuințelor, accesul la servicii publice (sănătate, îngrijire, educație, siguranță, etc.), dar și dezvoltarea infrastructurii culturale și de petrecere a timpului liber. Nivelul de calitate a locuirii este parte importantă a motivației pentru a rămâne, a locui, a lucra, a investi și dezvolta în județul Harghita. Dezvoltarea economică fiind intercorelată cu creșterea standardului de locuire, ambele dimensiuni definind spațiul dorit de cetățenii județului pentru locuit și muncit. În acest fel dezvoltarea infrastructurii locale (infrastructura tehnico-edilitară, de transport și de servicii publice) este o necesitate care influențează nivelul de trai al locuitorilor și potențialul economic al comunităților existente la nivelul județului, prin funcționarea unor servicii de calitate favorizându-se stabilitatea resurselor umane calificate și motivate pentru piața muncii. Pentru a putea deveni o zonă atractivă pentru resursele înalt specializate, județul trebuie să aibă capacitatea de a asigura condițiile minime de bază și confort în privința dotării edilitare.

Creșterea calității locuirii presupune asumarea următoarelor obiective prioritare: 3.1

Dezvoltarea comunității

- 3.1.1 Reabilitarea și modernizarea clădirilor de locuințe
- 3.1.2 Dezvoltarea mediului rural
- 3.2 Dezvoltarea infrastructurii edilitare
  - 3.2.1 Dezvoltarea infrastructurii de bază
  - 3.2.2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de acces în județ
  - 3.2.3 Reabilitarea și modernizarea clădirilor publice și dezvoltare edilitară

- 3.2.4 Valorificarea spațiilor industriale deteriorate și reconversia și refuncționalizarea terenurilor și suprafețelor degradate, vacante sau neutilizate
- 3.3 Dezvoltarea și modernizarea serviciilor publice
  - 3.3.1 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii și serviciilor de sănătate
  - 3.3.2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii educaționale, inclusiv ajustarea cuplajului cu piața muncii
  - 3.3.3 Dezvoltarea și modernizarea serviciilor de protecție socială
  - 3.3.4 Dezvoltarea serviciilor de siguranță a locuitorilor
- 3.4 Protecția mediului și valorificarea energiei regenerabile
  - 3.4.1 Prezervarea mediului și reducerea riscurilor de poluare
  - 3.4.2 Gestionarea eficientă a deșeurilor
  - 3.4.3 Valorificarea resurselor alternative de energie
  - 3.4.4 Stații de încărcare mașini electrice
- 3.5 Dezvoltarea infrastructurii culturale și de petrecere a timpului liber
  - 3.5.1 Conservarea, protejarea și reabilitarea patrimoniului cultural al județului
  - 3.5.2 Dezvoltarea programelor cultural-artistice de promovare a culturii și tradițiilor locale
  - 3.5.3 Dezvoltarea infrastructurii de petrecere a timpului liber

2.4 Contextul Zona Odorhei

Scaunul Odorheiului este așezat în vestul Ținutului Secuiesc, delimitat de Homorodul Mare și Homorodul Mic, praiile din Vărșag, respectiv celelalte ape afluate.

Municipiul Odorheiu Secuiesc (în maghiară Székelyudvarhely, în germană Odorhellen) se situează în județul Harghita, România, de 4 km de comuna Brădești. Localitatea străbătută de râul Târnava Mare este poziționată la o altitudine medie de 481 m și face parte din Regiunea de Dezvoltare Centru. Fiind centrul zonei Odorhei, municipiul este învecinat cu 4 localități: satele componente comunelor Brădești, Dealu, Mărtiniș și Feliceni. În secolul al XIX-lea localitatea a fost pomenită drept Atena Secuiască. În prezent este al doilea municipiu, ca

importanță, al județului Harghita, fiind centrul de organizare al ținutului Odorhei și totodată un centru a maghiarilor din Transilvania. Numărul locuitorilor este de 34.257, din care 96% sunt de etnie maghiară. Numele orașului este atestat în registrul dijmelor papale din 1333. În oraș s-a ținut de mai multe ori Adunarea Națională a secuilor și de inspecție a trupelor, iar pentru o scurtă vreme a funcționat aici Curtea Supremă Secuiască, care se ocupa de cazurile juridice din întregul Ținut Secuiesc. De aici se trage denumirea de scaun-mamă sau oraș-mamă al Secuimii. Datorită poziției centrale în regiune a orașului Odorheiu Secuiesc, economia acestuia a fost determinată timp de mai mult de 300 de ani de viața negustorească și de cea a breslelor. În dezvoltarea spirituală a orașului, un rol deosebit le-a revenit călugărilor stabiliți aici în Evul Mediu, dar și așezării orașului la granița dintre regiunile catolice și cele protestante. Viața culturală a orașului a fost influențată și de reforma religioasă. Perioada de dezvoltare cea mai dinamică în evoluția orașului Odorheiu Secuiesc se suprapune cu perioada începută în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, perioada compromisului austro-ungar. Procesul de formare a clasei de mijloc și urbanizarea au fost definitorii în formarea aspectului caracteristic al centrului orașului, din perioada monarhiei. Strada Kossuth, Piața Centrală, Strada Bethlen și micile străzi dimprejur cu magazinele și casele construite în diferite stiluri, clădirile clericale și publice care evocă atmosfera vremurilor vechi, pașnice și care fac parte din monumentele arhitecturale ale orașului. În noua situație istorică ce a urmat Primului Război Mondial, aspectul orașului nu s-a modificat semnificativ, a rămas oraș de meșteșugari și de comercianți. Dificultățile economice ale perioadei nu se resimțeau în viața culturală. Școlile au asigurat în continuare elevilor educația de calitate, existau cercuri pentru elevi, coruri și trupa de teatru pentru amatori. Pe lângă organizațiile tradiționale, în această perioadă apar și asociațiile sportive. Regimul comunist ajuns la putere după cel de al II-lea Război Mondial a însemnat și pentru Odorheiu Secuiesc începutul unei perioade contradictorii. În anul 1948, a început naționalizarea, iar în anul 1949, procesul colectivizării. În anii 1960, apariția posibilităților de muncă datorită industrializării socialiste a atras forța de muncă din localitățile apropiate, astfel încât, până prin anii 1990, numărul locuitorilor din oraș a devenit de patru ori mai mare, iar structura socială s-a modificat semnificativ. Odată cu reorganizarea administrativă din anul 1968, prin apariția județelor, orașul a pierdut rolul său de centru administrativ, dar a primit rang de municipiu. La sfârșitul anilor 1960 și începutul anilor 1970, presiunea economico-politică a slăbit relativ, astfel încât se înregistrează o anumită evoluție și în viața culturală. Atunci a fost organizat pentru prima dată Festivalul de Muzică Populară și Dans Popular Szejke, însoțit de o defilare spectaculoasă stradală, festival existent și astăzi, Festivalul de Muzică Estivală Siculus, care a revigorat viața muzicii ușoare maghiare din România și care a fost interzis până la urmă. De asemenea, în această perioadă începe mișcarea de dans popular, numită táncház, iar trupa de teatru amator din oraș ajunge la statutul de teatru popular în anul 1977. Odorheiu Secuiesc, a devenit între timp un centru regional cu o însemnată putere de atracție asupra localităților din zonă, și asta nu numai datorită faptului că, după schimbarea din decembrie 1989, s-a dovedit a fi receptiv la oportunitățile ivite, dar și pentru că îndeplinea un rol economic, social și cultural definitoriu în regiune. În ultimele decenii, Odorheiu Secuiesc și-a păstrat și și-a consolidat aspectul de oraș al școlilor, centrul Zonei Odorheului, sprijinindu-se pe valorile

raportată la numărul de locuitori. La momentul actual, există în oraș mai mult de 2000 de firme – persoane juridice, respectiv 1600 de întreprinderi mici individuale. Întreprinderile mici desfășoară activități foarte variate, și multe dintre ele se dovedesc a fi competitive și la nivel regional, național sau chiar internațional.

Conform Strategia de dezvoltare a Municipiului Odorheiu Secuiesc pe perioada 2015-2020 obiectivul principal este: Până în anul 2020, orașul Odorheiu Secuiesc va deveni un centru microregional dinamic, care are întotdeauna în vedere tradițiile și obiceiurile sale, va deveni un oraș atrăgător atât pentru investitori, cât și pentru turiști, precum un oraș cu nivel de trai ridicat atât al locuitorilor orașului, cât și ai zonei.

Viața orașului este în strânsă legătură cu viața zonei, viața Brădeștului cu viața din Odorheiu Secuiesc. Astfel, strategia orașului, ca centru regional – cu punctele comune cu dezvoltarea comunei Brădești – își stabilește și prevede următoarele obiective de îndeplinit până anul 2020:

- Municipiul și microregiunea se va transforma într-o localitate/regiune cu un spațiu vital cât mai confortabil, atractiv, cu un nivel de trai ridicat; va transmite din ce în ce mai multe „mesaje pozitive” la adresa odorheienilor migrați din zonă și, de asemenea, vizitatorilor; se va consolida o ambianță favorabilă vieții cotidiene, copiilor și familiilor.

- Mediul investițional se va ameliora – în primul rând – prin simplificarea administrației, formarea locală a forței de muncă, eficientizarea și raționalizarea administrației, dezvoltarea resurselor umane, precum prin emiterea unor mesaje pozitive la adresa investitorilor.

- Se vor consolida în municipiu industria ușoară tradițională și sectorul terțiar; iar în același timp se va crea și ameliora climatul investițional favorabil societăților mari. Totodată se consolidează și trece la un nivel de calitate tradiția păstrată din epoca modernă: sectorul IMM-urilor se dezvoltă conștient, municipiul Odorheiu Secuiesc rămâne localitatea cu cel mai remarcabil spirit antreprenorial al regiunii.

- Traficul în centrul municipiului se va caracteriza accentuat prin trafic pietonal și de biciclete; vor apărea noi piețe, spații publice care vor fi populate datorită teraselor care contribuie la consolidarea caracterului urban al municipiului Odorheiu Secuiesc.

- Municipiul ocrotește și reabilitează patrimoniul său construit și natural în scopul exploatării potențialului regional.

- Municipiul va deveni un centru cultural microregional; cooperarea între instituțiile culturale ale municipiului și cele ale regiunii se va consolida, va deveni mai activ și cu o pondere semnificativă.

- Promovarea mentalității vizând protecția și ocrotirea mediului înconjurător, precum și promovarea soluțiilor favorabile pentru economisirea energiei.

- Se vor desființa punctele de întâlnire infrastructurale aglomerate, traficul municipiului se va simplifica, diferitele puncte ale municipiului vor fi accesibile mai ușor (de exemplu, Băile Szejke, noile cartiere situate la marginea municipiului); spațiul va fi mai locuibil ceea ce asigură condiții mai favorabile de trai cotidian.

- Sistemul educațional și formarea profesională se vor desfășura în conformitate și în concordanță cu cerințele pieței de muncă, formarea profesională ia în considerare tendințele

și cerințele actuale astfel încât absolvenții să se poate angaja cât mai curând și cât mai ușor posibil. Sistemul educațional și formarea profesională sunt considerate ca fiind cele două ramuri cu o existență interdependentă.

- Numărul înoptărilor turiștilor în structurile de primire turistice va crește cu cel puțin 2-3 zile datorită gamei largite de servicii turistice, respectiv serviciilor și obiectelor turistice nou înființate în municipiu și în zonă. În locul turismului de tranzit obișnuit în zonă, municipiul și microregiunea va capăta calitatea de destinație turistică unde vizitatorii vor petrece mai multe zile.

- Integrarea zonelor urbane marginalizate (zona Budvar, Văii, Recoltei, Centrului istoric), prin mecanismul dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, prin care se vor reduce numărul persoanelor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din comunitățile marginalizate.

Obiective tematice și direcții de dezvoltare 2020 pentru Odorheiu Secuiesc:

Axa 1: Dezvoltarea infrastructurii:

Obiectiv strategic: Realizarea unui mediu urban plăcut, prin dezvoltarea infrastructurii de trafic și de utilități publice.

Axa 2: Dezvoltarea economică

Obiectiv strategic: Realizarea unui mediu favorabil antreprenorilor și investitorilor. Dezvoltarea continuă a industriei, comerțului, serviciilor turistice.

Axa 3: Dezvoltare socială

Obiectiv strategic: Educație de calitate care satisface nevoile pieței de muncă, servicii culturale de înaltă calitate, servicii moderne de sănătate și sociale, asigurarea infrastructurii de sport.

Axa 4: Dezvoltarea administrației publice

Obiectiv strategic: Administrație publică eficientă. Asigurarea administrației publice on-line.

Este inevitabilă inițierea unui dialog microregional în scopul consolidării statutului de centru microregional al municipiului Odorheiu Secuiesc. Obiectivul final și cel mai semnificativ al unui dialog microregional este elaborarea unei strategii de dezvoltare microregională a Zonei Odorhei.

2.5 Context teritoriul Sóvidék Hegyalja

Strategia de dezvoltare locală a teritoriului Sóvidék-Hegyalja are în vedere toate criteriile Uniunii Europene care sunt legate de dezvoltarea regională și economică, cât și de ideile dezvoltării sferei civile, publice și private bazate pe nevoile de dezvoltare reală. Implicarea actorilor locali în dezvoltarea teritoriului va contribui la realizarea unei dezvoltări dinamice sprijinită de o strategie de dezvoltare locală elaborată și implementată local. Zona se află în centrul țării, la marginea de est a Transilvaniei, paralel cu munții vulcanici (Munții Harghitei, Munții Gurghiului), între cursul superior al râurilor Târnavei Mari și Târnavei Mici, la periferia estică a Podișului Transilvaniei, în partea vestică a județului Harghita, respectiv partea estică a județului Mureș cu un relief subcarpat. Caracteristicile reliefa ale acestei zone sunt definite de apele care traversează printre sedimentele și rocile bazinului. De aici izvorăsc cele două Târnavă, Târnavă Mare și Târnavă Mică, iar din punct de vedere a apelor stătătoare, la Sovata

există mai multe lacuri naturale sărate, de exemplu Lacul Ursu, unic în Europa, iar în Comuna Zetea este un lac artificial Acumularea Zetea situată pe râul Târnava Mare, aceasta fiind cea mai mare construcție hidrotehnică din județul Harghita. Clima este răcoroasă, temperatura medie anuală este cuprinsă între 6°C și 8°C. În luna iulie, fiind luna cea mai caldă, temperatura medie se încadrează între 16°C și 18°C. Cele mai scăzute temperaturi se înregistrează în lunile ianuarie și februarie, atunci valorile medii sunt în jur de -4°C. Precipitația anuală în zona aceasta este în medie între 600-1000 litri/mp, cele mai ploioase luni sunt lunile aprilie și septembrie. Vântul are frecvență mare, predominând cele care bat din sectorul nord-vestic. Resursele naturale din zonă: sare, lemn, bazalt, granit, aragonit, nămoluri clorurosodice etc. Masivul de sare de la Praid, de forma unei pâini are cam 3 miliarde de tone de sare, într-o grosime de 1600 m, rezerva salină de aici fiind o raritate geologică. Toată zona inclusă în această Strategie de Dezvoltare Locală este bogată în păduri și pajiști montane, de exemplu teritoriul administrativ al comunelor Zetea și Vărșag este acoperită de păduri într-o proporție de 55%, respectiv 56%. Zona este compusă dintr-un oraș și din 8 comune: Sovata, Praid, Corund, Lupeni, Brădești, Satu Mare, Zetea, Dealu și Vărșag. De orașul Sovata aparțin și satele Capeti, Ilieși, Sacadat. Vărșag și Satu Mare sunt comune de sine stătătoare, în timp ce de comuna Brădești aparține și satul Târnovița. Celelalte comune au în alcătuire mai multe sate. De comuna Corund aparțin 5 localități Atia, Calonda, Corund, Fântâna Brazilor și Valea lui Pavel, iar de comuna Praid Ocna de Jos, Ocna de Sus, Praid, Șașvereș, Bucin și Becaș. Satele comunei Lupeni sunt: Bisericiani, Bulgăreni, Firtușu, Lupeni, Morăreni, Păltiniș, Păuleni, Săncel și Satu Mic. Administrativ aparțin de comuna Zetea următoarele sate: Subcetate, Izvoare, Deșag, Șicasău, Zetea și Târnovița. Satele Dealu, Fâncel, Sâncrai, Tămașu, Tibod, Ulcani și Valea Rotundă alcătuiesc împreună comuna Dealu. În zonă există mai multe arii protejate, cu formațiuni geologice speciale și cu o floră și faună bogată. Regiunea este acoperită de păduri în proporție de 15%, reprezentate de păduri de molid și de păduri de amestec (gorun, fag). Totodată există suprafețe întinse de pășuni și fânețe cu valoare naturală ridicată. Literatura de specialitate o descrie regiunea cu un relief de tip subcarpatic, care, în paralel cu lanțul vulcanic, constă din șirul unor dealuri, înălțimi și bazine. Individualitatea acestui relief este dată și de unele elemente pedoclimatice, concretizate prin predominanța unor temperaturi mai coborâte și cu precipitații mai bogate. Localitățile Regiunii Sóvidék-Hegyalja se întind la altitudinea de 480 – 1000 m deasupra nivelului mării. Dat fiind această așezare geografică cu mai multe tipuri de habitate, flora și fauna este foarte bogată. Regiunea este bogată în monumente istorice, aproape în fiecare localitate existând biserici construite înainte de secolul al XX-lea. Materialul de bază în arhitectura locală este lemnul. Gospodăriile sunt alcătuite din casă de lemn cu prispă și clădirile anexe (șură, vatra liberă, bucătărie de vară, grajdul pentru animale). Caracteristică al acestei zone sunt și porțile secuiești cioplite, ornamentate bogat. Printre activitățile specifice zonei amintim: olăritul, fierăria, prelucrarea iscăi, carbonizarea lemnului, cioplitul lemnului (inclusiv șindrila din lemn), prepararea băuturilor spirtoase pe bază de fructe etc. Trebuie să asigurăm posibilitatea însușirii și conservării acestor activități pentru generațiile următoare. Regiunea Sóvidék-Hegyalja este o zonă omogenă din punct de vedere cultural și arhitectural, reunind o multitudine de activități specifice fiecărei comune. Punctele forte ale economiei din zonă sunt

cele de comerț, prelucrarea lemnului, prelucrarea laptelui, silvicultura conform diagramei de mai sus. Teritoriul are un potențial foarte mare din punct de vedere al turismului (Lacul Ursu, Salina Praid, turism rural etc.), acest sector trebuie să fie sprijinită ca să ajungă la capacitatea sa maximă, să aibă o pondere mai mare din structura economică, respectiv și sectorul de servicii. Produsele locale specifice ale zonei nu sunt valorificate corespunzător datorită faptului că nu există spații adecvate. În ceea ce privește învățământul, acesta este bine reprezentat pe toate nivelurile, în fiecare comună, excepție fac liceele, care sunt prezente doar în Comuna Corund, Comuna Zetea și în orașul Sovata. Apropierea celorlalte comune de centrul zonal, Mun. Odorheiu Secuiesc face că acest lucru să nu creeze prea mari probleme cu privire la accesul la acest serviciu. Majoritatea populației se caracterizează printr-un nivel școlar absolvit, centrat pe nivel secundar, ponderea fiind în jur de 70% sau peste, doar într-o pondere foarte mică apare populația care nu are școală absolvită. Situația serviciilor sanitare este satisfăcătoare, fiecare comună are la dispoziție dispensare medicale, cabinete stomatologice, farmacii, există un singur spital în orașul Sovata. Deși situația existentă privind serviciile și infrastructurile medicale și sociale se prezintă într-un mod prin care sunt satisfăcute nevoile populației regiunii, însă pentru ameliorarea calității vieții este nevoie de dezvoltarea continuă a serviciilor de bază pentru populație, la fel și accesibilizarea acestora pentru populația care trăiește în satele izolate și greu accesibile inclusiv pentru persoanele cu dizabilități. Accesibilitatea privind rețelele de infrastructură de transport în interiorul zonei Sóvidék-Hegyalja este deficitară, însă suficientă, lipsa accesului direct dintre unele localități, neavând efecte negative asupra relațiilor de nici un fel dintre localități. Un exemplu fiind comuna Vărșag, spre care singura cale de acces o constituie drumul județan nr. 138B care, pornește de la lacul de acumulare Zetea și are o lungime de 13 km. În ceea ce privește accesibilitatea externă, regiunea este traversată de drumul național DN 13 A care leagă localitățile Praid, Corund, Lupeni, Brădești, Satu Mare de Odorheiu Secuiesc, și Sovata, care la rândul ei are o importanță turistică uriașă fiind stațiune turistică de interes național. Întreținerea spațiilor publice respectiv a drumurilor este dificilă pentru o mare parte a localităților incluse în teritoriu LEADER.

Pentru dezvoltarea regiunii este nevoie de ameliorarea calității spațiilor publice prin reabilitarea celor existente sau prin crearea de spații verzi, terenuri de joacă și terenuri de sport echipate în mod adecvat, respectiv înființarea spațiilor comunitare. În concluzie, putem spune că regiunea Sóvidék-Hegyalja are nevoie de o strategie de dezvoltare locală care să vizeze toate domeniile și în care să se regăsească interesele tuturor membrilor comunității. Strategia de dezvoltare locală este armonizată cu strategiile comunelor. Obiectivele de investiții locale astfel identificate sunt în concordanță cu obiectivele, prioritățile Uniunii Europene în materie de dezvoltare rurală și implicit în domeniile de intervenție ale acestora. În această etapă au fost implicați toți actorii cheie din teritoriu, pe de o parte, prin ședințele GAL, pe de altă parte prin măsuri de animare-informare, sau prin chestionarul on-line, cerere de idei de proiecte, respectiv prin atelierele de lucru organizate în fiecare UAT în parte, cu participarea membrilor GAL din UAT-uri în cauză. Strategia elaborată este bazată pe o abordare integrată în sensul că beneficiarii eligibili sunt ONG-uri, IMM-uri, APL-uri, composesoratele, ADI-uri.

Domeniile de dezvoltat sunt:

- 1) sectorul agricol și silvic: a) lipsa produselor specifice locale + tradiții în industria alimentară → dezvoltare produse, marketing, firma, cooperare și desciderea spre piața turistică în Sovata și Praid
- 2) sectorul privat a) sectorul de servicii subdezvoltat + lipsa locuri de muncă → sprijin pentru sectorul de servicii ca prioritate
b) zonă periferică cu acces redus la servicii medicale + îmbătrânirea populației → dezvoltarea sectorului medical și de sănătate, în general.
c) în perioada de programare a fost realizat cu succes o operațiune privind marketing turistic integrat, iar nu acoperă Sovata și Satu Mare (membri noi) → cooperare în sectorul turistic + introducerea sistemului de rezervare online pentru teritoriul întreg
- 3) sectorul serviciilor publice și sociale: a) nivelul scăzut de servicii sociale pentru grupuri țintă (vârstnici, persoane cu dizabilități), nu există infrastructurii necesare pentru combaterea sărăciei + finanțare din PO CU pentru astfel de proiecte + studiile și analizele realizate la nivel național reflectă situația pe teren → realizarea studiului la nivel zonal, crearea infrastructurii necesare; în paralel urmează elaborarea proiectului tip FSE în cadrul PO CU
b) sunt așezări periferice fără servicii publice accesibile local → dezvoltarea serviciului de asistent comunitar rural existent
c) APL-uri nu dețin de utilaje pentru întreținere spații publice amenajate + lipsa spații publice amenajate în satele care nu sunt reședința de comune → înființarea serviciului public de întreținere drumuri locale, respectiv reabilitarea spațiilor publice din sate periferice
d) nu exista infrastructură necesară pentru promovarea tradițiilor meșteșugărești bogate → crearea infrastructurii necesare în cel puțin 2 locații (centre de vizitare)

3. SITUAȚIA EXISTENTĂ LA NIVEL LOCAL

Călătorul, care vrea să viziteze aceste meleaguri ajunge în județ prin calea ferată sau pe șoseaua națională în multiple puncte de acces, județul fiind accesibil direct din Sfântu Gheorghe, Baraolt, Sighișoara, Sovata, Deda, Piatra-Neamț, Comănești sau Târgu Secuiesc aproape la fel de ușor, dar în mod sigur parcurgând trasee care prin pitorescul lor reprezintă delectare pentru ochiul și sufletul călătorului. Numele "Harghita" este de origine necunoscută. Specialiștii în lingvistică nu au fost capabili să dea o explicație științifică privind originea sa, dar în datinile locale trăiește legenda, conform căreia este numele unei fete a unei căpetenii ai hunilor. Muntele vulcanic, unul din cele mai importante masive din Carpații Orientali, paralel cu Munții Ciucului, care e vizibil aproape de pe tot cuprinsul județului, poartă acest nume din vremuri arhaice. Județul nostru a fost denumit după acest masiv muntos, muntele legendar al secuilor. Vârful cel mai înalt este Vârful Harghita-Mădărași, de 1801 m. În afara de masivul Harghitei mai trebuie amintite Munții Ghiurgheului, Munții Gheorghenilor și ale Ciucului, Hășmașului, Călimanului, Dealurile Târnavelor, Masivul Ciomatului, etc. După această simplă înșiruire de nume devine evident faptul, că peste 60 % a suprafeței județului este constituit din munți și dealuri. Între diferitele zone de locuit ale județului există o diferență de altitudine de peste 400 de metri. Clima în depresiunile intramontane este mai aspră, de fapt cea mai aspră dintre toate zonele populate ale țării, dar în vestul județului clima este mult mai blândă, mult asemănătoare cu restul Bazinului Transilvaniei. După spusele călătorilor clima depresiunilor intramontane seamănă mult cu clima Estoniei sau a zonei de mijloc a Suediei. Cea mai mare temperatură (+36,5° C) a fost măsurată la Odorheiul Secuiesc în 1952, cea mai scăzută (- 35 °C) în 1929. Perioada răcoroasă uneori ține peste 43 % din anul calendaristic. Din cauza acestei clime aspre zona este cunoscută drept "polul frigului" din România. Munții se împart în două categorii distincte - cei dinspre vest sunt de origine vulcanică, restul - cu unele excepții notabile - de origine tectonică. Activitatea vulcanică de odinioară se manifestă în numeroase activități postvulcanice. Oriunde mergem pe teritoriul județului, întâlnim izvoare de apă minerală. Geologii au catalogat peste 2000 de astfel de surse de apă. Multe dintre ele au fost îmbuteliate de-a lungul timpurilor, unele dintre ele au fost cunoscute în toată Europa chiar acum peste 150 de ani. În zonă precipitațiile anuale sunt de aproximativ 600-800 litri/m². Opt râuri își împart între ele județul în tot atâtea bazine hidrografice, toate izvorând aici: în partea sudică Oltul, Homorodul Mare și Homorodul Mic, la est Bistrița, Troțușul, Bicazul Mic și Bicazul Mare, în nord Mureșul, în vest Târnavă Mică și Târnavă Mare. Două dintre ele au fost imortalizate în legende - Mureșul și Oltul. Dar avem și două lacuri "legendare". Lacul Sfânta Ana, unicul lac format în craterul unui vulcan din Europa, în masivul Ciomatului la altitudinea de 950 metri în sud. Un alt lac, care are legendele sale este Lacul Roșu, în est, în amonte de Cheile Bicazului, la poalele vârfului Suhardul Mic, născut după o alunecare masivă de teren în vara anului 1837. Județul este deosebit de bogat în minereuri: andezite, bazalturi, tufe, marmoră, sare, cupru, fier, mercur - și am enumerat numai lista parțială a bogățiilor. Județul este format din Scaunele Secuiești de odinioară - al Odorheiului, al Ciucului, Gheorghenilor și Casinului - și zona Topliței și Tulgheșului în nord. Suprafața totală este de 6639 km². În 1968 s-a renunțat la împărțirea teritorială de tip sovietic și au fost create noile structuri teritorial-administrative,

județele. Reședința noului județ trebuia să fie Odorheiu Secuiesc, dar ca urmare a demonstrațiilor stradale a locuitorilor săi, sediul județului a fost mutat la Miercurea-Ciuc. Potrivit datelor recensământului din 1992 populația județului are următoarea componență: 84,6 % maghiari, 14 % români, 1,2 % romi, 1,0 % germani, 0,1 % alte naționalități. Din punct de vedere confesional: 65,3 % romano-catolici, 13,3 % ortodocși, 12,9 % reformați, 7,3 % unitarieni, 0,19 % greco-catolici și 1,2 % de alte religii.

Istoria județului, atât în vremea în care existau unitățile teritoriale de auto-administrare tradiționale, cât și în vremurile în care aceste teritorii au aparținut altor regiuni, a fost definită de secuime, până în ultima perioadă a erei moderne. Scaunele Secuiești, când împreună, când dezbinați au participat activ la formarea și evoluția evenimentelor, dintre care prezentăm numai cele mai importante. Istoria Ciucului și Odorheului este inseparabilă de istoria generală a Secuimii, deoarece amândouă la începuturi erau formate dintr-o suită de mici așezări cu un număr relativ mic de locuitori, fără forța necesară pentru influențarea mersului istoriei. Secuimea - deci și locuitorii acestei zone - a participat la toate războaiele și bătăliile importante ale regilor Ungariei. Funcțiile în secuime au fost moștenibile în rândul păturii superioare - primorii. După ele a urmat pătura familiilor cu proprietăți mai mici, care erau totuși capabile să trimită călăreți în război - primimpilii. Ultima pătură este reprezentată de cei mai puțin înstăriți, capabili să echipeze numai războinici pedestriani - pixidarii. Prima bătălie importantă, cu efect asupra istoriei locale a fost bătălia împotriva cumanilor, a oștilor conduși de Regele Sfântul Ladislau. Mărturie acestui fapt stau numeroasele reprezentări pe picturi murale, picturi sau alte decorații bisericești a regelui sfânt și a legendei acestuia. Cea mai frumoasă și bine conservată dintre acestea este pictura murală din peretele nordic și vestic al bisericii din Mugeni. În secolul al XV.-lea începe perioada de transformări și reconstrucții masive ale bisericilor în stil gotic, având ca prim obiectiv fortificarea acestora, ca reacție la dese incursiuni tătarești. Apar turnurile înalte, puternice care ofereau vizibilitate mărită (de regulă în partea vestică a bisericilor), echipate cu elemente de construcții defensive, specifice cetăților medievale și îngrădirile fortificate ale bisericilor. Biserica din Dârjiu de exemplu nu numai că a fost îngrădită și turnul fortificat, dar întreaga biserică a fost supraînălțată și completată cu elemente defensive.

Secuii au participat și la campaniile regelui-cavaler, Zsigmond (Sigismund), care, cu ocazia campaniei sale antiotomane din Moldova din 1397, a ridicat la rang de scaun comunitatea așezărilor din Casin. De fapt, această perioadă cuprinsă între anii 1366-1427, este perioada formării scaunelor secuiești. "Hunyadi János (Iancu de Hunedoara) a fost foarte încântat de secuii ..." - scrie istoricul Endes Miklós. Dovada acestuia stau numeroase fapte a marelui conducător de oști, de exemplu din donația sa a fost renovată și extinsă biserica veche și mănăstirea de la Șumuleu. Regele Matei Corvinul a fost cel care a ordonat organizarea primului recensământ (lustrum) în secuime. Tot el este cel care, în 1475 a trimis o oaste de 5000 de secuii din Ciuc pentru sprijinirea domnitorului moldovean Ștefan cel Mare în luptele sale antiotomane. Voievodul Transilvănean Báthori István, care deținea și titlul de conducător suprem al secuilor, a emis taxe asupra acestora în contradicție cu legile de până atunci și cu statutul special al secuimii, care își plăteau dările "în sânge" cum au formulat în protestul înaintat. Ca urmare a protestului secuimii, Regele II. Ulászló a convocat la Odorhei adunarea națională a secuilor, forul suprem legislativ al acestora. (Adunări similare s-au ținut și în Zăbala în 1466, apoi în 1506 la Lutița - după această locul obișnuit al acestor evenimente.) Cea mai importantă adunare fost ținută tot la Lutița, în 1848. La adunarea națională din 1558 din Turda din nou s-au emis taxe asupra secuimii, ca urmare, în 1562 aceștia s-au răzvrătit împotriva principelui János Zsigmond. Răscoala a fost înăbușită în sânge și la adunarea națională din același an de la Sighișoara Secuimea a fost declarată "domeniu liber al regelui", cu aceasta începând procesul de destrămarea vechii organizări secuiești. Secuimea a fost treptat înglobată în sistemul unificat al județelor. Între timp în Transilvania în cadrul bisericii au câștigat ideile reformate, care, mai ales la presiunea principelui, au câștigat teren și în zona Odorheiului. Ciucul a rămas fidel catolicismului. În primăvara anului 1567, principele a pornit cu oastea împotriva secuilor din scaunul Ciucului, să-i convertească cu forța. În sâmbăta Rusaliilor, conduși de preotul din Joseni, aceștia s-au opus și au învins. De atunci pelerinajul de Rusalii, chiar schimbat între timp - este de fapt și comemorarea acestui eveniment. După moartea principelui János Zsigmond secuii ajunși în pragul foametei din cauza dărilor exagerate s-au prezentat înarmați la adunarea națională din Teiuși cerând abolirea taxelor, dar noul principe, Báthori István le-a refuzat cererea. Ca urmare secuii din Ciuc și Gheorgheni s-au răzvrătit de câteva ori, dar rămași singuri n-au avut sorți de izbândă. După alegerea ca rege a Poloniei a lui Báthori mulți dintre secuii i-au urmat în războaiele sale, mulți din ei pierind departe de țară. Un episod interesant al acestei aventuri este apariția secuilor în anele suedeze ca războinici neînfricați și deosebit de disciplinați. Báthori Zsigmond, următorul principe al Transilvaniei a ademenit secuii în campaniile sale împotriva turcilor cu promiterea restaurării libertăților acestora. Printre altele secuii din scaunele Odorheiului și Ciucului care au ajuns iobagi din cauza introducerii taxelor au fost dezrobiți. El a fost urmat de Báthori Endre, ucis de secuii din Sândominic după bătălia pierdută în favoarea lui Mihai Viteazul. Aceasta a fost ca urmare a unei serii de conflicte, parțial la îndemnul lui Mihai Viteazul, care la rândul lui le-a promis restaurarea libertăților și ștergerea taxelor. Ca urmare a greșelilor în lanț a familiei Báthori, secuii s-au alăturat lui Mihai Viteazul, care s-a prezentat lor, conform documentelor vremii, ca generalul împuternicit al împăratului Rudolf al Austriei. Mihai, după ce secuii l-au ajutat în mod decisiv cucerirea Transilvaniei și Moldovei

s-a și ținut ce cuvânt, însă drepturile recăștigate au fost revocate în anul 1600. Principii Báthori Zsigmond, Bocskai István și Bethlen Gábor au restaurat pentru un timp destul de lung vechile drepturi și libertăți, acesta din urmă beneficiind de capacitatea militară crescută a secuimii în urma celor câteva decenii de libertate. Principele Rákóczi György I. le-a confirmat drepturile secuilor, dar primorii deja au fost cuprinși în categoriile nobilimii, deci vechea organizare socială n-a mai fost restabilită din plin. Conscripțiile vremii cuprind nu numai pe aceștia, dar și pe celelalte două categorii (primimpilii - călăreți și pixidarii - dorobanți). Rákóczi György al II.-lea a fost foarte favorabil secuilor, care, la rândul lor l-au ajutat mult. El a fost cel care a confirmat privilegiile breslei secuilor din Ciuc și a ridicat cu mult numărul priminpiilor. În 1657 a pornit campania pentru cucerirea tronului Poloniei bazându-se pe trupele secuiești. Ca represalii Poarta Otomană a ordonat un atac devastator în Secuime în anul 1661. În august 1690 au ajuns în Transilvania trupele lui Thököly Imre, care, cu ajutorul secuilor a învins trupele imperiale austriece. În 1691, odată cu "Diploma Leopoldinum" Transilvania ajunge sub dominația Imperiului Habsburgic. Toate deciziile importante - inclusiv cele care până la această dată au fost privilegiile comunităților secuiești - de la această dată se iau la Viena sau în cel mai bun caz de cancelaria guvernatorului austriac al provinciei - Gubernium - din Sibiu. Între 14-15 februarie 1694 tătarii din Crimeea intră prin pasul Ghimeșului în Ciuc, devastează tot Ciucul de Sus și iau ca prizonieri sau măcelăresc locuitorii luați prin surprindere. În 1700 Secuimea este iarăși sub jurisdicția Imperiului Habsburgic, taxele noi emise duc iarăși populația mult încercată în pragul foametei. Secuii care au sprijinit mișcarea revoluționară și de eliberare a lui Rákóczi Ferenc al II-lea pierd câteva bătălii importante. Pe tot cuprinsul luptelor regiunea își schimbă stăpânul de câteva ori, pierderile suferite fiind importante. În 1710, o dată cu stabilizarea dominației Habsburgice este numit în Miercurea-Ciuc generalul Steinwille, care, printre altele reconstruiește Cetatea Mikó în forma pe care o cunoaștem și azi. Perioada de dominație Habsburgică, pe lângă multiplele sale efecte negative a avut și câteva efecte benefice. Una din aceste efecte este vizibilă și azi, majoritatea bisericilor din zonă și-au căpătat forma actuală în această perioadă. Elementele de stil baroc, majoritatea picturilor votive, altarele, chiar și unele biserici datează din aceste secole. Urcarea pe tron a împărătesei Maria Theresa a fost primită în Secuime cu încredere, dar odată cu începerea războiului de șapte ani în 1742 perioada de relaxare de la începutul domniei a fost brusc întreruptă de revenirea la organizarea strictă pe criterii militare, mulți din tinerii din zonă fiind duși în țări îndepărtate ca să servească interesele militare ale Imperiului. În 1749 Maria Theresa reconfirmă privilegiile tipografiei mănăstirii franciscane din Șumuleu. Cel mai important eveniment al acestei perioade este începerea organizării batalioanelor grănicerești din secuime după modelul austriac în anul 1760. După mișcările revoluționare de la începutul secolului secuii au fost dezarmați de autoritățile austriece, privilegiile lor ("libertățile secuiești") îngădite sau chiar suspendate. Apărarea granițelor a fost asigurată de trupe de mercenari din afara Secuimii, care, pe lângă costurile ridicate nu au putut suplini protecția oferită în prealabil de secuii, care își apărau nu numai granițele țării, ci și propriile familii, gospodării. Soluția la îndemână era reorganizarea apărării granițelor bazată pe forța secuimii. Dar armata imperială a ignorat sistemul străvechi, și a vrut să introducă un nou sistem, bazat pe înglobarea completă a trupelor de grăniceri în sistemul

militar austriac, de la limba de instrucție până la statutul juridic al zonei, sistem aplicat peste tot în imperiu. Trupele nou create urmau să fie conduse de ofițeri austrieci și urmau să fie folosite pe tot teritoriul imperiului, nu numai pe teritoriul Secuimii. Aceste idei noi nu erau compatibile cu tradițiile, modul de viață, economia zonei. Drept urmare secuii s-au răzvrătit, și s-au adunat la Siculeni, unde, în ziua de 6 ianuarie 1764 au fost căsăpiți de armata austriacă. Evenimentul a intrat în istorie sub numele de SICULICIDIVM, comemorat de monumentul din Siculeni. În urma evenimentelor de atunci un număr mare de secuii au trecut munții, stabilindu-se în Moldova și Bucovina. În ședința din 11-12 octombrie 1784 a scaunelor secuiești ia ființă județul Ciucului și Odorheiului - prima formațiune care prefigurează organizarea teritorială de azi. Stema noului județ este combinația dintre stemele vechi ale scaunelor Odorheiului și Ciucului. În anul 1819 se construiește primul drum pavat dintre Miercurea-Ciuc și Odorhei, respectiv Sânmartin, necesar îmbunătățirii circulației poștei imperiale. Evenimentele din secolul al XIX.-lea din Secuime urmează tiparele din restul țării, evenimentul principal fiind revoluția și lupta pentru independență din 1848-49. Secuții au jucat un rol important în evenimentele de atunci. După 1849 presiunea imperiului Habsburgic slăbește considerabil, urmează o perioadă de relaxare, de dezvoltare, care însă nu atinge cotele văzute în restul Transilvaniei. Aceste aproape două secole negre, care s-au încheiat abia în ultimii ani ai secolului al XIX-lea, au avut ca rezultat o importantă rămânere în urmă a regiunii, care nu a putut beneficia nici măcar de perioada de dezvoltare explozivă de nivel european cunoscută de restul țării în perioada dualismului. Abia în ultimii ani ai secolului, o dată cu construirea căilor ferate ce traversează zona, Secuimea începe să se dezvolte într-un ritm considerabil. Această perioadă zbuciumată a fost urmată de perioada marcată de primul război mondial și tratatele de pace care marchează până în zilele noastre istoria Europei Centrale și de Est. Zona Odorheiului este cunoscută și ca cel mai vechi Scaun secuiesc, câteodată amintit și Scaunul-Mamă al Secuimii. Odorheiul Secuiesc este centrul istoric al zonei, situat în valea Târnavei Mari. Zona este cu cele mai vechi și mai multe atestări documentare din întreaga Secuime. Multe din bisericile orașului prezintă fragmente certe din secolul al XIII-lea, aceasta fiind o altă dovadă certă privind stabilirea timpurie a secuimii în această zonă. Târnavă Mare, având o lungime totală de 246 km, dintre care 85 km în județul Harghita, este cursul de apă principal al zonei. Suprafața Scaunului Odorheiului în 1876 a fost de circa 50 de mile pătrate, pe care trăiau 111.000 persoane, având 2 orașe (Odorheiul Secuiesc și Vlăhița). De atunci situația administrativă a suferit modificări importante, fiindu-i alipite încă 10 sate. Specificul zonei este multitudinea de sate mici, așezate printre dealurile zonei, accesibile în marea lor majoritate numai prin căi de acces de interes local. Turismul - în afara orașelor și a câtorva repere interesante - nu are infrastructura necesară pentru a asigura exploatarea potențialului natural, etnografic, arhitectural și balneoclimateric al zonei. Punctele cheie în dezvoltarea viitoare ar putea fi monumentele arhitecturale medievale relativ bine conservate ale zonei. Turismul rural are un potențial important, unele sate deja beneficiind de pe urma acestui tip de turism la modă în zilele noastre. "Anexa" zonei Odorheiului cuprinzând și satele învecinate, cunoscut ca "Scaunul-fiu Cristur", are o suprafață totală de 550 km². După reorganizarea teritorială din 1876 a fost parte componentă a județului Odorhei, ca raionul Cristur. La cumpăna secolelor XIX-XX avea trei

comune mari formate din 46 de sate, în care trăiau 36.000 persoane, în marea lor majoritate secui. Unele dintre satele componente la ora actuală fac parte din județul Mureș. Este cea mai fertilă zonă agricolă a județului, fiind importante creșterea vitelor, livezile și viile din zonă. Meșteșugurile artisanale, dintre care amintim sculptatul și prelucrarea lemnului, țesutul, torșul, cusutul, bățutul dantelelor, fabricarea sitelor, pălăriilor de paie, măturilor, coșurilor sunt vestite în toată Transilvania. Cristurul, centrul zonei era cunoscut multă vreme sub denumirea de "Sztítás-Keresztúr" (Cristurul cu Site). Scaunul Cristurului ("Sedes Kereszthur") este atestat documentar din 1477, condus la acea vreme de un judecător (Judex) și sfatul bătrânilor (seniores). Denumirea de localitate "Keresztúr" (Cristur) apare în documente în 1505. Dovezile arheologice indică însă date mai vechi pentru formarea localității și a Scaunului. Scaunul-fiu (sedes filialis) al Cristurului aparținând Odorheiului ca denumire apare într-un document din 1654 ("*Udvarhely Szekben Filialis Keresztur Szekben*" - În scaunul fiu al Odorheiului, Cristur). În anul 1606 deja apare denumirea de Scaun-fiu al Cristurului "Kereztur Fiu zek", dar fără referire la Scaunul la care aparține. Sediul Scaunului este menționat în documente ca "oraș de câmpie", la sfârșitul secolului al XVI-lea ca oraș ("Kereztur varosa"). Între 1589-1590 apare deseori această formulă în documente. Începând de această dată, ca să fie deosebită de Criț (Szászkeresztúr, Kreuz), locuit de sași, apare denumirea de Cristuru-Secuiesc. Zona este bogată în vestigii ale arhitecturii populare, dar nu este pregătit pentru a oferi servicii turistice. Caracteristic este turismul de tranzit. Satele din jur sunt accesibile numai prin rețeaua de drumuri de interes local, nepotrivită traficului modern.

Brădești (în maghiară: Fenyéd) este o comună în județul Harghita, est de Carpații de Vest, la întâlnirea dintre munții Harghitei și bazinul Transilvaniei, la marginea platoului vulcanic, de-a lungul drumului național 13A, între localitățile Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc și a drumului județean 138 spre Liban, Gheorgheni. Se află la o distanță de 4 km de Odorheiu Secuiesc, 60 km de Gheorgheni și la 46 km de Miercurea Ciuc. Comuna este așezată la înălțimea de 540-560 m. Este formată din satele Brădești (reședința) și Târnovița.

Numele comunei Fenyéd (Brădești în limba română) este amintită prima dată într-un document din anul 1532 – „villa Fenyed”. Chiar dacă prima menționare scrisă este relativ târzie sunt dovezi faptului că aici trăia populație autohtonă și mai devreme.

Conform recensământului efectuat în 2011, populația comunei Brădești se ridică la 1.915 locuitori, în creștere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 1.599 de locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt maghiari (97,7%), cu o minoritate de români (1,04%). Pentru 1,05% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută. Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt romano-catolici (82,72%), dar există și minorități de reformați (10,13%), unitarieni (3,71%) și ortodocși (1,1%). Pentru 1,04% din populație, nu este cunoscută apartenența confesională. În comună există 652 gospodării, cu 711 clădiri de locuințe.

Poate fi accesată cu vehicule rutiere din ambele direcții. Posibilități de transport în comun cu autobuze cu mai multe curse în direcția Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, respectiv Miercurea Ciuc. Nu are legătură directă de cale ferată. Cea mai apropiată stație de cale ferată poate fi atinsă în Odorheiu Secuiesc.

Având în vedere faptul că Brădești se află în aria de polarizare imediată în privința pieței forței de muncă a municipiului Odorheiu Secuiesc, la o distanță de doar 4 km, este dată posibilitatea navetismului. După tendințele generale ale proceselor migratorii din țară, putem presupune că se va reconsidera relația urban-rural. Pe de o parte, cei care mai devreme s-au mutat la oraș, se vor întoarce la sat, pe de altă parte, s-ar putea să apară elemente de populație care folosindu-se de avantajele calității vieții rurale, aleg satul apropiat de oraș ca mediu de locuit, făcându-și naveta individuală sau în grup la locurile de muncă din mediul urban. Explicația acestui fenomen socio-demografic este caracterul mai costisitor și mai dezavantajos din punct de vedere al calității mediului din oraș (viața la bloc, zgomot, praf, nivelul cheltuielilor etc.). Apariția imigranților rurali (migrația urban-rural, sau suburbanizare/ruralizare) este motivată, deci, în primul rând de prețurile relativ mai scăzute ale imobilelor și calitatea mai ridicată a mediului. Se poate constata că suburbanizarea este caracteristică în comuna Brădești. Spațiul rural capătă o importanță mai mare prin funcția conservării peisajului nu numai din considerente ecologice, dar mai ales sociale, prin funcția recreativă și chiar de locuire. Chiar dacă nu sunt satisfăcute toate condițiile vieții modernizate, se remarcă și în cazul populației tinere din Brădești o legătură emoțională puternică de localitate, chiar dacă resursele financiare sunt obținute la locurile de muncă din orașul apropiat, sau chiar din străinătate. Ambițiile personale, exigențele legate de dezvoltarea profesională înseamnă că întotdeauna vor fi tineri, care după studiile postliceale, universitare nu vor mai găsi pe plan local posibilitatea afirmării profesionale și de aceea se vor muta în cel mai apropiat oraș (municipiul Odorheiu Secuiesc) bogat în funcții centrale, sau chiar în alte orașe mai mari ale țării, eventual în străinătate. Și așezările din Ținutul Secuiesc sunt afectate de fenomenul migrației forței de muncă în străinătate (mai ales în Ungaria/Germania/England), dar situația este mai puțin gravă, dacă veniturile realizate se vor cheltui pentru cumpărarea și înnoirea imobilelor în comună, pentru dezvoltarea moștenirii familiale.

Ocuparea locală se realizează preponderent în agricultura familială, în administrarea pădurilor, fânețelor și a pășunilor, prelucrarea primară a materialului lemnos, unități de comerț cu amănuntul, cu extractare pietriș și de nisip și în unități bugetare (educație, administrație). Funcția comercială, deservirea populației se realizează prin unitățile mici de comerț cu

amănuntul, cumpărăturile legate de articole mai specifice se fac de obicei în orașul apropiat. Ponderea mare a agriculturii denotă de altfel existența unei economii rurale cu caracter de subzistență, adică o serie de produse alimentare se asigură din propria gospodărie. Crescătorii de animale sunt reprezentanți de Asociația Crescătorilor de Animale din comuna Brădești – Fenyédi Álattartó Gazdák Egyesülete, al cărui scop este sprijinirea directă a crescătorilor de animale, persoane fizice și juridice cu domiciliul/sediul în comuna Brădești și pentru dezvoltarea condițiilor de creștere a animalelor.

Serviciile publice legate de utilități sunt asigurate de societate regională de furnizarea energiei electrice, liniile telefonice, serviciile poștale de filiale ale unor companii naționale, legătura internet și televiziunea pe cablu se asigură de prestator internațional. Servicii financiar-bancare, notariale, de consultanță sunt disponibile tot prin unitățile specializate din Odorheiu Secuiesc. Locuințe convenționale după dotarea cu instalații: alimentară cu apă în locuință 569 de locuințe (79%), instalație de canalizare în locuință 543 (75%), instalație electrică 694 (96%), încălzire centrală 282 (39%).

Organizarea vieții culturale a comunității revine cadrelor didactice, formațiilor voluntare, corului și refentul cultural (angajat la Primăria Brădești). Viața sportivă, este coordonată de Asociația Sportivă Olimpia. În comună există două teren sintetic, una la Brădești, cealalt la Târnovița. Construirea unui teren de fotbal mare, eventual un stadion ar fi necesar conform cerințele locuitorilor din comuna (aproape fiecare comună din zona Odorheiului are o echipa de fotbal, uni chiar două).

Funcția turistică a așezării e aproape necunoscută. Primirea oaspeților veniți în grup cu ocazia unor evenimente precum pelerinajul de la Șumuleu-Ciuc în timpul Rusaliilor, poate constitui un impuls pentru promovarea și dezvoltarea ofertei locale de turism rural, precum și cel montan, bazat pe traseele turistice marcate din perimetrul comunei. O importanță deosebită o au eforturile de promovare a patrimoniului cultural prin evenimentele organizate de entitățile nonguvernamentale locale. Atracțiile turistice sunt foarte aproape de comuna Brădești. Pentru a exploata mulțimea de izvoare de apă minerală înregistrate, mina de sare și ștrandul cu apă sărată de la Praid, aerul curat de la munte, băile și mofetele locale în trecut s-au construit baze de tratament și unități de cazare adecvate. Lacul Sfânta Ana este unicul lac de origine vulcanică din România, Lacul Roșu este cel mai mare lac din țară care s-a format printr-un baraj natural și care este o raritate și la nivel mondial sunt tezaure naturale deosebite. Posibilitățile zonei arată mai mult către turismul balnear, dar cu o mică reorganizare și un marketing corespunzător se poate realiza schimbarea, deoarece în această ambianță se poate realiza orice idee turistică legată de natură. Astfel de posibilități locale ar fi turismul de vânătoare și turismul de drumeție. Site-ul comunei, primăriei este cu foarte puține informații – www.fenyedkozseg.ro, este în curs de realizare.

Comuna Brădești este înfrățită cu următoarele localități: Comuna Tóalmás, Comuna Andornaktálya, Comuna Szászvár (toții din Ungaria).

Liniștea și ordinea publică, asigurarea siguranței publice, intră în atribuția celor 2 agenți de poliție, postul de poliție fiind instalat în clădirea de pe drumul național 13A. Serviciul de prevenire și stingere a incendiilor se sprijină nu numai pe formația de pompieri din Odorheiu

Secuiesc, ci mai există și un grup voluntar de pompieri (Asociația Szent Flórián). În ultimii ani s-au făcut demersuri pentru dotarea cu echipament și masină a pompierilor voluntari, și este un plan că în ani următori să fie construit o sediu la Tîrnovița. Sunt montate mai multe camere de supraveghere pe teritoriul comunei. În comuna Brădești siguranța publică este unul dintre cel mai bun din zona Odorheiului.

În cadrul infrastructurii de transport în comuna Brădești putem vorbi numai despre transport rutier, care se compune din drumuri publice și străzi comunale. Comuna este traversată de drumul național DN 13A, din direcția Târgu Mureș spre Miercurea Ciuc și drumul județean 138 spre Liban, Gheorgheni. Această drumuri sunt asfaltată. Unele străzi locale secundare și fundături au o îmbrăcăminte asfaltată, ceilalți macadam. În fiecare an se fac asfaltarea a câteva drumurile interioare ale satului, conform bugetul administrației locale.

Casa de Cultură de la Brădești era același timp sediul Primărie – in anul 2021 a fost contruit un nou Primarie. Casa de Cultură de la Târnovița a fost construit în anul 2014. Ambele este dotat cu echipament de sonorizare și de iluminare. În Casele de Cultură au loc aparițiile periodice locale ale grupului de dans popular, se organizează activități culturale, comunitare și de recreere. Din 2009 la începutul luni august este organizat Zilele Comunei Brădești, la sfârșitul luni iulie Zilele Târnoviței. Lângă acestă este organizat anual Carnavalul, Balul perechilor, Comemorarea revolutiei din 1848-1849, Balul strugurilor, Zilele pensonarilor și diferite săbători religioase.

În comună lucrează un medic de familie cu cabinet medical individual (la Brădești), un medic stomatolog, un veterinar și pe lângă acesta funcționează o farmacie.

NUMĂRUL ELEVILOR ÎNSCRIȘI						
Anul școlar	Școala Primară Târnovița		Grădinița "Csemeték"	Școala Gimnazială "Márton Áron"		TOTAL COPII
	Nivel preșcolar	Nivel primar	Nivel preșcolar	Nivel primar	Nivel gimnazial	
2017-2018	12	20	37	73	32	174
2018-2019	10	21	43	75	29	178
2019-2020	13	16	43	62	46	180
2020-2021	10	17	33	74	40	174
2021-2022	12	12	40	65	55	184

Ținutul hargitean, cum bine se cunoaște este una din regiunile cele mai bogate în esența lemnoasă, secuii s-au înțeles foarte bine cu pădurea. Prelucrarea lemnului, sculptatul în lemn este o tradiție vie, unică care se mai păstrează și azi. Începând de la porți secuiesc, la mobilier din lemn, la unelte și scule, lemnul era primul material dar și cel mai important. Porțile secuiești considerate monumente, de o frumusețe și personalitate inedite se găsesc la Brădești și la Târnovița. Când acestea sunt dedicate unor monumente, ele reprezintă modul de exprimare

a secuilor. Colecții de porți secuiești găsim la Băile Szejke și la Satu Mare care intrate în circuitul turistic au un segment separat dedicat vizitării acestora. Estetica și funcționalitatea construcțiilor populare au fost de fiecare dată combinate. Cea mai importantă funcție a casei familiale a fost să asigure condiții de viață decente, dar în același timp și crearea unui climat propice unei familii numeroase. Pe grindă erau gravate înscrisuri, pe stâlpurile turnulețului se află dăltuite ornamente, iar decorațiunile fațadei prin diferite tehnici de construcții făceau posibilă realizarea simbolurilor. Astfel, dincolo de caracterul de locuință, casa avea și funcția de delimitare a proprietarului în societate, conferindu-i statutul social ocupat în comunitate. Produsele meșteșugărești din regiune reflectă atât talentul și abilitățile meșteșugarilor cât și stilul și poziția socială ale proprietarilor acestora.

Festivaluri folclorice combinate cu zilele satului (la începutul luni august este organizat Zilele Comunei Brădești) sunt organizate în mai multe așezări din zonă. Oamenii din regiune vin să profite de voia bună, de jocuri tradiționale și de serbări specifice, înbogățite cu arta culinară specifică locului. Toamna aceasta este colorată cu balul culesului viței de vie sau a strugurilor. Această se organizează de către localnici și de obicei sunt invitați localitățile înfrățită și satele din zonă pentru a participa.

Situația agenților economici din Comuna Brădești este următoare (informațiile sunt eliberate din registrul comerțului computerizat ținut de Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul Harghita).

Forma juridică	Nr
SRL - societăți cu răspundere limitată	90
PFA - persoane fizice autorizate	8
II- întreprindere individuală	41
IF- întreprindere familială	12
Total	151

Eficiența economică a comunei la nivel regional este relativ stabilă și în creștere, în comună funcționează/este înscrisă 151 de societăți cu diferite domenii de activitate. Referitor la oportunitățile de antreprenoriat, respectiv la procesele sociale ale comunei predomină în special silvicultura, industria prelucrării lemnului, pensiunile, case de vacanțe, restaurantele și zootehnie. Putem constata că consumatorilor din Comuna Brădești sunt oferite posibilități comerciale limitate local, însă apropierea orașului Odorheiu Secuiesc oferă posibilități multiple. În ultimii zece ani, viața economică a trecut printr-o vastă transformare. Distanța mică de orașul Odorheiu Secuiesc (4 km) face posibilă locuitorilor comunei accesul la o paletă mare de agenți economici și de servicii. Dar în același timp îngreunează situația întreprinzătorilor și gospodarilor locali. Localnicii care fac naveta în oraș sau dispun de autoturisme își procură alimentele din supermarketele din oraș și beneficiază de oferta largă de servicii.

Primăria Brădești este organizată și funcționează potrivit prevederilor Legii nr. 215/2001 privind administrația publică locală, cu modificările și completările ulterioare și în conformitate cu hotărârile Consiliului Local Brădești privind aprobarea organigramei, a numărului de posturi și a statului de funcții ale aparatului propriu de specialitate. Primarul, viceprimarul, secretarul, împreună cu aparatul propriu de specialitate constituie o structură funcțională cu activitate permanentă, denumită Primăria Comunei Brădești, ce duce la îndeplinirea hotărârilor luate de Consiliul Local și dispozițiile Primarului, bazându-se pe problemele colectivității locale. Primarul este șeful administrației publice locale a comunei Brădești și al aparatului propriu de specialitate pe care îl conduce și îl controlează (conform art. 66 din Legea. 215/2001 privind administrația publică locală). Primăria Comunei Brădești reprezintă administrația publică locală prin care se realizează autonomia locală. Autoritatea publică este reprezentată de consiliul local, ca autoritate deliberativă, și primar, ca autoritate executivă. Calitatea muncii administrative este influențată în mod accentuat de asigurarea transparenței decizionale și de modul de comunicare cu populația locală.

Primăria comunei are mai multe compartimente în structura sa organizatorică, vom lista funcțiile îndeplinite de personalul administrativ al primăriei:

1. Demnitari: Primar și viceprimar
2. Secretar
3. Funcționari publici/Personal contractual: 16 persoane
  - Birou financiar, contabilitate și urbanism
  - Compartiment agricol
  - Compartiment stare civilă, resurse umane, asistența socială
  - Birou financiar, contabilitate și urbanism
  - Compartiment cultura
  - Compartiment stare civilă, resurse umane, asistența socială
  - Compartiment pază și întreținere
4. Serviciul voluntar pentru situații de urgență: 1 persoane

Birourile sunt echipate cu calculatoare (conectate pe internet), cu telefon, faxuri, copiatoare, etc. Situația financiară a bugetului local:

Anul	Venit	Cheltuieli
2017	3.386.054	3.300.617
2018	3.633.498	3.563.044
2019	4.452.491	5.061.712
2020	7.200.789	6.958.263

În concluzie putem constata despre infrastructura și instituțiile din Comuna Brădești, că în ultimele ani au avut o tendință de dezvoltare, dar pentru un progres de nivel de trai și dezvoltare generală ar fi necesar alte modernizări în infrastructura comunei. Cele mai importante sunt: reabilitarea străzilor intracomunale, rețeaua de canalizare, de apă potabilă și de gaze naturale etc.

4. SURSE DE FINANȚARE

Alegerea celei mai optime surse de finanțare pentru un proiect de investiții dezvoltat la nivel local, implică o bună cunoaștere a legislației naționale în vigoare, a legislației europene în materie de fonduri, a Programelor Operaționale aferente fondurilor UE, precum și a nevoilor curente și viitoare ale comunității locale. În vederea finanțării proiectelor care urmează a contribui la atingerea obiectivelor strategiei, au fost identificate mai multe surse de finanțare, după cum urmează:

a) Bugetul local

Legea nr. 215/2001 a administrației publice și locale cu toate modificările și completările ulterioare este actul normativ prin care este reglementată constituirea bugetului la nivel local, astfel în secțiunea „Atribuțiile consiliului local”, articolul 36, punctul (4), consiliul local „aprobă bugetul local, virările de credite, modul de utilizare a rezervei bugetare și contul de încheiere a exercițiului bugetar, contractarea și/sau garantarea împrumuturilor, precum și contractarea de datorie publică locală prin emisiuni de titluri de valoare, în numele unității administrativ-teritoriale, în condițiile legii”. Potrivit Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, posibilele venituri la bugetul local, pot fi: “Art. 5. - (1) Veniturile bugetare locale se constituie din: a) venituri proprii, formate din: impozite, taxe, contribuții, alte varsăminte, alte venituri și cote defalcate din impozitul pe venit; b) sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat; c) subvenții primite de la bugetul de stat și de la alte bugete; d) donații și sponsorizări.” Totodată consiliul local are în atribuții aprobarea documentației tehnico-economice pentru lucrările de investiții de interes local, a strategiei de dezvoltare economico-sociale, de mediu pentru localitate, precum și asigurarea realizării diverselor lucrări și măsuri privind procesul de integrare europeană, mediu și furnizarea diverselor servicii publice.

b) Bugetul județean

O altă sursă de finanțare la nivel local, este reprezentată de bugetul județean, în care pot fi repartizate fonduri, pentru echilibrarea bugetelor locale. Astfel, în conformitate cu articolul 33, alin. 3, din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, pot fi repartizate fonduri din unele venituri ale bugetului de stat pentru echilibrarea bugetelor locale, aprobate anual prin legea bugetului de stat.

c) Fonduri Europene Structurale și de Investiții (prin Programe Operaționale, PNDR)

Finanțările nerambursabile sunt destinate sprijinirii dezvoltării locale unde nu există resurse financiare suficiente accesibile în mod curent sau din domenii în care există în mod tradițional o nevoie de resurse financiare mai mare decât disponibilitățile (de exemplu, infrastructură activități cu caracter social etc).

Astfel pot fi acordate finanțări pentru infrastructură, educație, cultură, protecția mediului, cercetare, religie, sănătate, servicii sociale, cooperare internațională, drepturi civile și cetățenești, digitalizare, dezvoltare economică și socială etc.

Pentru finanțarea investițiilor propuse în cadrul acestei strategii, pentru perioada 2021 – 2027, identificăm următoarele tipuri de finanțări:

1) Fonduri Structurale si de Coeziune care contribuie la realizarea celor trei obiective ale Politicii de Coeziune UE;

2) Fonduri de la bugetele naționale

3) Alte finanțări nerambursabile care pot proveni de la o varietate de finantatori (inclusiv de la Uniunea Europeană):

- Guvernul României
- guvernele sau ambasadele unor state straine;
- instituții financiare internaționale (de ex.: BERD, Banca Mondială etc.);
- fundații sau alte organizații naționale sau internaționale
- companii
- banci active în România

1) Fonduri structurale și de coeziune

- POLITICA DE COEZIUNE

Politica de coeziune finanțează investiții care să contribuie la îndeplinirea celor 5 obiective principale stabilite pentru perioada 2021 – 2027, astfel:

1. **Europă mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii
2. **Europă mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice
3. **Europă conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale
4. **Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate
5. **Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

Analizând obiectivele specifice ale Politicii de coeziune, observăm interesul crescut asupra digitalizării și al economiei circulare.

POLITICA DE COEZIUNE, elemente de noutate pentru perioada 2021 – 2027

Plecând de la propunerea Comisiei din 2 mai 2018 privind următorul cadru financiar multi-annual pentru perioada 2021-2027, anexa D a Raportului de țară din 2019 privind România, inclusiv un bilanț aprofundat referitor la prevenirea și corectarea dezechilibrelor economice, prezintă punctele de vedere preliminare ale serviciilor Comisiei cu privire la domeniile de investiții prioritare și la condițiile-cadru pentru aplicarea eficace a politicii de coeziune în perioada 2021-2027. Aceste domenii de investiții prioritare au fost stabilite în contextul mai amplu al blocajelor în materie de investiții, al nevoilor de investiții și al disparităților regionale analizate în raport. Această anexă constituie baza unui dialog între România și serviciile Comisiei în vederea programării fondurilor politicii de coeziune (Fondul european de dezvoltare regională, Fondul de coeziune și Fondul social european Plus)

Implementarea POR, în viitoarea perioadă de programare, se va face descentralizat, prin 8 programe regionale, gestionate la nivelul agențiilor de dezvoltare regională.

Coordonarea unitară a managementului acestui proces va fi asigurată de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației. Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației nu va mai avea autoritatea de management pentru POR, din anul 2021. În schimb, ar urma să fie 8 autorități de management la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare. Practic, actualele Agenții de Dezvoltare Regională (ADR), care în prezent au doar rol de organism intermediar, cu numai câteva atribuții delegate de Ministerul Lucrărilor Publice, ar urma să devină autorități de management ele însele. Aceste 8 noi autorități de management ale viitoarelor Programe Operaționale Regionale mai mici vor întocmi ghidurile solicitantului pentru diversele linii de finanțare pe care le vor deschide și vor decide prioritățile de investiții care vor fi bugetate.

-POLITICA AGRICOLĂ COMUNĂ:

În noul exercițiu financiar din perioada 2021-2027, Planul Național de Dezvoltare Rurală ar urma să fie abandonat din punct de vedere conceptual, ca urmare a apariției unui nou concept al Politicii Agricole Comune (PAC), și anume **Planul Strategic Național**.

Planul Strategic Național pentru perioada 2021 – 2027 cuprinde nouă obiective clare cu accent pe măsuri care să combată schimbările climatice, să protejeze mediul și biodiversitate, să creeze zone rurale mai dinamice.

Cele nouă obiective ale viitoarei Politici Agricole Comune pentru perioada 2021 – 2027 vizează:

1. Reechilibrarea lanțului alimentar
2. Combaterea schimbărilor climatice
3. Managementul durabil al resurselor
4. Conservarea peisajelor și a biodiversității
5. Sprijinirea reînnoirii generaționale
6. Dezvoltarea zonelor rurale
7. Siguranța alimentară și bunăstarea animalelor
8. Venituri echitabile pentru fermieri
9. Creșterea competitivității

Bugetul politicii agricole comune:

Pentru exercițiul financiar 2021 – 2027, pentru România este propusă suma de 20,5 miliarde Euro din care 13,3 miliarde este destinată plăților directe, respectiv 65% din buget, 363 mil. Euro alocate către măsurile de sprijinire a pieței (FEGA) reprezentând 2% din buget, iar 6,7 miliarde de Euro vor fi alocate pentru dezvoltarea rurală (FEADR), adică 33% din bugetul alocat. În cele 33 de procente alocate Fondului European de Dezvoltare Rurală - FEADR

Plăți directe 65%

Măsurile de sprijinire a pieței (FEGA) 2%

Dezvoltare rurală (FEADR) 33% sunt cuprinse atât investițiile ale mediului privat cât și investițiile Unităților administrativ teritoriale locale, respectiv investiții publice. De menționat este și faptul că din bugetul alocat FEADR, doar 5% va fi destinat măsurilor LEADER!

Atenția sporită către obiectivul 2 "Combaterea schimbărilor de mediu și climă" este confirmată încă odată de alocarea financiară propusă, respectiv, din bugetul aprobat pentru FEADR, 35% este adresat intervențiilor adresate obiectivelor specifice de mediu și climă.

Propunerea financiară a Cadrului Financiar Multianual de alocare pentru România, pentru perioada 2021 - 2027 este de 30,60 miliarde euro, în creștere cu 8% față de perioada 2014 - 2020, conform propunerii Comisiei Europene, distribuită la nivel de fond astfel:

- 57% către Fondul de Dezvoltare Regională (FEDR)
- 27% către Fondul Social European
- 15% către Fondul de Coeziune
- 1% către Cooperarea teritorială europeană (ETC)

FC (Fondul de Coeziune)15%

FSE (Fondul Social European)27%

FEDR (Fondul de Dezvoltare Regională)57%

ETC1%

În cadrul politicii de coeziune Ministerul Fondurilor Europene propune pentru perioada 2021 – 2027, nouă tipuri de programe, Programul Operațional Regional urmând a fi gestionat descentralizat la nivelul Agențiilor de Dezvoltare Regională din fiecare dintre cele 8 regiuni ale țării:

1. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)
2. Programul Operațional Transport (POT)
3. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID)
4. Programul Național de Sănătate (multifond) (PNS)
5. Programul Operațional Capital Uman (POCU)
6. Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate (POAD)
7. Programul Operațional de Dezvoltare Teritoriala Integrată (multifond) (PODTI)
8. Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune (8 POR)
9. Programul Operațional Asistență Tehnică (multifond) (POAT)

În ceea ce privește responsabilitatea gestionării acestor programe, Agențiile pentru Dezvoltare Regională vor fi Autorități de Management pentru cele opt Programe Operaționale Regionale, Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor va fi Autoritate de Management pentru Programul Operațional Transport, iar Ministerul Fondurilor Europene va fi Autoritate de Management pentru celelalte șapte Programe Operaționale menționate mai sus.

Pentru cele 9 programe din cadrul politicii de coeziune, în perioada 2021 – 2027 vor fi finanțate următoarele axe prioritare:

1. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă:

Axa Prioritară 1. Tranzitie energetică bazată pe eficiență energetică, emisii reduse, sisteme inteligente de energie, rețele și soluții de stocare

Axa Prioritară 2 - Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară

Axa Prioritară 3 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate

Axa Prioritară 4 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

2. Programul Operațional Transport (POT)

Axa Prioritară 1. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport rutier

Axa Prioritară 2. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea infrastructurii rutiere pentru accesibilitate teritorială

Axa prioritară 3. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport pe calea ferată

Axa prioritară 4. Îmbunătățirea mobilității naționale, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată

Axa prioritară 5. Îmbunătățirea conectivității prin creșterea gradului de utilizare a transportului cu metroul în regiunea București-Ilfov

Axa prioritară 6. Îmbunătățirea conectivității și mobilității urbane, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată

Axa prioritară 7: dezvoltarea unui sistem de transport multimodal

Axa prioritară 8: creșterea gradului de utilizare a căilor navigabile și a porturilor

Axa prioritară 9: creșterea gradului de siguranță și securitate pe rețeaua rutieră de transport

Axa prioritară 10: asistență tehnică

3. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID)

Axa Prioritară 1. Creșterea competitivității economice prin cercetare și inovare

Axa Prioritară 2. Dezvoltarea unei rețele de mari infrastructuri de CDI

Axa prioritară 3. Creșterea competitivității economice prin digitalizare

Axa prioritară 4. Dezvoltarea infrastructurii Broadband

Axa prioritară 5. Instrumente financiare

Axa prioritară 6. Creșterea capacității administrative

4. Programul Național de Sănătate (multifond) (PNS)

Axa Prioritară 1. Continuarea investițiilor în spitale regionale

Axa Prioritară 2. Servicii de asistență medicală primară, comunitară și servicii oferite în regim ambulatoriu

Axa prioritară 3. Servicii de recuperare, paliative și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității

Axa prioritară 4. Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii

A. Investiții prioritare în infrastructură

B. Investiții în structurile relevante în domeniul supravegherii bolilor transmisibile și de gestionare a alertelor naționale și internaționale la nivel central și local din domeniul sănătății publice

C. Modernizarea sistemului național de transfuzii, inclusiv a infrastructurii de testare a sângelui și/sau procesare a plasmei

Axa prioritară 5. Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical

Axa prioritară 6. Informatizarea sistemului medical

Axa prioritară 7. Măsurile FSE care susțin cercetarea, informatizarea în sănătate și utilizarea metode moderne de investigare, intervenție, tratament

5. Programul Operațional Capital Uman (POCU)

Axa Prioritară 1. Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii

Axa Prioritară 2. Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională

Axa prioritară 3. Creșterea calității și asigurarea echității în sistemul de educație și formare profesională

Axa prioritară 4. Adaptarea ofertei de educație și formare profesională la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic

Axa prioritară 5. Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic

Axa prioritară 6. Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți

Axa prioritară 7. Antreprenoriat și economie socială

Axa prioritară 8. Susținerea reformelor pe piața muncii în acord cu dinamica pieței muncii

Axa prioritară 9. Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității (prioritate comună Educație/Ocupare)

6. Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate (POAD)

Axa Prioritară 1. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (intervenții adresate grupurilor de acțiune locală) – OP 4

Axa Prioritară 2. Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității – OP 5

Axa prioritară 3. Comunități marginalizate

Axa prioritară 4. Reducerea disparităților între copiii în risc de săracie și/sau excludere socială și ceilalți copii

Axa prioritară 5. Servicii pentru persoane vârstnice

Axa prioritară 6. Sprijin pentru persoanele cu dizabilități

Axa prioritară 7. Sprijin pentru grupuri vulnerabile

Axa prioritară 8. Ajutorarea persoanelor defavorizate

7. Programul Operațional de Dezvoltare Teritorială Integrată (multifond) (PODTI)

8. Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune (8 POR)

Axa Prioritară 1. O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice

Axa Prioritară 2. O regiune cu orașe Smart

Axa prioritară 3. O regiune cu orașe prietenoase cu mediul

Axa prioritară 4. Dezvoltarea sistemelor de încălzire centralizate

Axa prioritară 5. O regiune accesibilă

Axa prioritară 6. O regiune educată

Axa prioritară 7. O regiune atractivă

Axa prioritară 8. Asistență tehnică

9. Programul Operațional Asistență Tehnică (multifond) (POAT)

2) Surse de finanțare din bugetele naționale

- PROGRAMELE FINANȚATE PRIN COMPANIA NATIONALA DE INVESTITII S.A.

Compania Nationala de Investitii S.A.functioneaza in baza Ordonantei nr 25/2001 privind infiintarea Companiei Nationale de Investitii CNI S.A cu modificarile si completarile ulterioare.

Finanțator: Guvernul României

Program de finanțare: Programul național de construcții de interes public sau social

Obiectivul programului: Construirea, reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea unui obiectiv, finalizarea unui obiectiv demarat anterior de beneficiar

Solicitanți eligibili: Autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale, inclusiv persoane fizice și juridice în cazul Subprogramului "Lucrări în primă urgență

Activități eligibile: Construirea, reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea unui obiectiv, finalizarea unui obiectiv demarat anterior de beneficiar:

1. Subprogramul "Săli de sport"
2. Subprogramul "Bazine de înot"
3. Subprogramul "Complexuri sportive"
4. Subprogramul "Așezăminte culturale"
5. Subprogramul "Unități și instituții de învățământ de stat"
6. Subprogramul "Patinoare artificiale"
7. Subprogramul "Unități sanitare"
8. Subprogramul "Săli de cinema"
9. Subprogramul "Lucrări în primă urgență"
10. Subprogramul "Reabilitare blocuri de locuințe situate în localități din zone defavorizate"
11. Subprogramul "Drumuri de interes local și drumuri de interes județean"
12. Subprogramul "Fose septice, microstații de epurare și sisteme de alimentare cu apă"
13. Subprogramul "Alte obiective de interes public sau social în domeniul construcțiilor"

- PROGRAMUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE LOCALĂ - PNDL

Reprezintă sursa principală de finanțare pentru infrastructura locală și are la bază principiul conform căruia în fiecare localitate din țară trebuie să fie asigurat un set minim de servicii publice. Programul Național de Dezvoltare Locală, coordonat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, stabilește cadrul legal pentru implementarea unor proiecte de importanță națională, care susțin dezvoltarea regională prin realizarea unor lucrări de infrastructură rutieră, tehnico-edilitară și socio-educativă.

Finanțator: Guvernul României

Programe de finanțare și solicitanți eligibili:

- Programul privind reabilitarea, modernizarea și/sau asfaltarea drumurilor de interes județean și de interes local, alimentarea cu apă, canalizarea și epurarea apelor uzate la sate, precum și în unitățile administrativ-teritoriale cu resurse turistice - Hotărârea Guvernului nr. 577/1997;

- Programul de dezvoltare a infrastructurii și a unor baze sportive din spațiul rural - Ordonanța Guvernului nr. 7/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 71/2007, cu modificările ulterioare;
- Programele multianuale prioritare de mediu și gospodărire a apelor - Ordonanța Guvernului nr. 40/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 61/2007, cu modificările ulterioare pentru programul prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. c);
- Programul Reabilitare și modernizare - 10.000 km drumuri de interes județean și drumuri de interes local - Hotărârea Guvernului nr. 530/2010.

Obiectivul programului: obiectivul prioritar ale PNDL este finalizarea tuturor obiectivelor finanțate prin alte programe închise în prezent precum și sprijinirea autorităților publice locale în prioritizarea finanțărilor astfel încât România, în integralitatea ei, să devină un spațiu construit eficient, în care toți locuitorii să aibe acces egal la resurse, să beneficieze de creșterea calității vieții și să se faciliteze dezvoltarea comunităților funcție de potențialul acestora și de strategiile de dezvoltare durabilă, pe principii de competitivitate și coeziune teritorială. Programul este dedicat realizării unor obiective de investiții de infrastructură de dimensiuni reduse ca volum care nu îndeplinesc criteriile de eligibilitate pe programe cu finanțare europeană sau la care este imperios necesară finalizarea acestora pentru respectarea unor angajamente asumate de România în cadrul Uniunii Europene.

Activități eligibile: Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de realizare / extindere / reabilitare / modernizare, respectiv dotare, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

- sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;
- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- unități de învățământ preuniversitar, respectiv: grădinițe, școli generale primare și gimnaziale, licee, grupuri școlare, colegii naționale, școli profesionale, școli postliceale, unități de învățământ special de stat;
- unități sanitare;
- drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților;
- poduri, podețe sau punți pietonale;
- obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;
- platforme de gunoi;
- piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
- modernizarea bazelor sportive;
- sediile instituțiilor publice ale autorităților administrației publice locale, precum și a instituțiilor publice din subordinea acestora;
- infrastructura turistică dezvoltată de autoritățile publice locale ca instrument de punere în valoare a potențialului turistic local, pentru obiectivele de investiții aflate în proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora.

Programul se finanțează din transferuri de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual în bugetul MLPDA, din fonduri aprobate anual cu această destinație în bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale beneficiare și din alte surse legal constituite. În limita fondurilor aprobate anual prin legea bugetului de stat, în baza analizei interne de specialitate a propunerilor de finanțare ale autorităților locale, MLPDA întocmește și aprobă prin ordin al ministrului dezvoltării regionale și administrației publice, lista finală cu obiectivele de investiții care se finanțează, listă care se publică pe site-ul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.

Pentru transferul sumelor de la bugetul de stat, prin bugetul MLPDA, cu destinația finanțării cheltuielilor eligibile prevăzute în contractele anuale de finanțare:

Unitățile administrativ-teritoriale pot solicita lunar, în scris Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, în funcție de necesități, transferul sumelor alocate cu destinația finanțării cheltuielilor eligibile prevăzute în contractele anuale de finanțare, în termen de 30 de zile de la efectuarea transferurilor de sume.

MLPDA virează sumele alocate și aprobate prin ordin de plată direct în conturile beneficiarilor.

- PROGRAMELE DERULATE DE ADMINISTRAȚIA FONDULUI DE MEDIU

Administrația Fondului pentru Mediu este principala instituție care asigură suportul financiar pentru realizarea proiectelor și programelor pentru protecția mediului, constituită conform principiilor europene „poluatorul plătește” și „responsabilitatea producătorului”.

Administrația Fondului pentru Mediu funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în coordonarea Ministerului Mediului. Programul privind sprijinirea eficienței energetice și a gestionării inteligente a energiei în infrastructura de iluminat public

Obiectivul programului: Creșterea eficienței energetice a sistemelor de iluminat public

Beneficiari eligibili: Unitățile administrativ-teritoriale, organizate la nivel de comună, oraș sau municipiu. Finanțator: Administrația Fondului pentru Mediu

Activități finanțate: modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat LED, precum și achiziționarea și instalarea sistemelor de dimare/telegestiune care permit reglarea fluxului luminos la nivelul întregului obiect de investiții

Mai multe informații: <https://www.afm.ro/>

3. Alternative de finanțare, altele decât fondurile structurale și de coeziune, în care autoritățile publice locale pot fi solicitanți eligibili sau parteneri

Sursele de finanțare nerambursabilă pentru Autoritățile publice Locale nu se limitează doar la cele finanțate de Politica Agricolă Comună și de Politica de Coeziune, existând și alte surse de finanțare precum:

- GRANTURILE SPAȚIULUI ECONOMIC EUROPEAN (SEE) ȘI NORVEGIENE

Granturile Spațiului Economic European (SEE) și Norvegiene reprezintă contribuția Islandei, Principatului Liechtenstein și Regatului Norvegiei la reducerea disparităților economice și sociale în Spațiul Economic European și la consolidarea relațiilor bilaterale cu cele 15 state beneficiare din Estul și Sudul Europei și statele baltice.

Beneficiari eligibili: Organizațiile/entitățile din România sau din Statele Donatoare

Finanțator: Mecanismul Financiar SEE 2014-2021

Domenii finanțate:

- dezvoltare locală, reducerea sărăciei, incluziunea romilor, copii și tineri în situații de risc, drepturile omului
- energie regenerabilă, eficiență energetică, securitate energetică
- dezvoltarea afacerilor, inovare și IMM
- sănătate publică
- cercetare
- patrimoniu cultural, antreprenariat cultural și cooperare culturală
- justiție, servicii corecționale, combaterea violenței domestice și de gen
- afaceri interne, cooperare polițienească și combaterea criminalității
- educație, burse, ucenicie și antreprenariat pentru tineri
- dialog social și muncă decentă
- cetățenie activă – societate civilă
- mediu și schimbări climatice
- **EUROPA CREATIVĂ - Subprogramul Cultură**

Programul-cadru al Comisiei Europene pentru sprijinirea sectoarelor culturii și audiovizualului.

Beneficiari eligibili: toți operatorii din sectoarele culturale și creative, însemnând organizații neguvernamentale, instituții publice și companii private cu activitate în domeniu.

Finanțator: programul Europa Creativă este gestionat de Comisia Europeană și de Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură din Bruxelles, unde se trimit și se evaluează toate proiectele. La nivel național, Biroul Europa Creativă România oferă informații și asistență tehnică gratuite pentru operatorii care doresc să acceseze această finanțare.

Domenii finanțate: cultură și audiovizual

Mai multe informații: <https://www.europa-creativa.eu/>

- **PROGRAMUL LIFE - instrument de finanțare al Uniunii Europene pentru mediul înconjurător și acțiuni în domeniul climei**

Beneficiari eligibili: Autorități publice locale din România

Finanțator: Ministerul Mediului

Obiectivul programului: Obiectivul general al programului LIFE propus pentru perioada 2021-2027 este de a contribui la tranziția către o economie circulară curată, eficientă din punct de vedere energetic, cu emisii scăzute de dioxid carbon și rezilientă la schimbările climatice – inclusiv prin tranziția către o energie curată –, de a proteja mediul și de a mări nivelul de calitate al acestuia și de a opri și a inversa declinul biodiversității. Prin programul LIFE au fost cofinanțate, până în prezent, peste 4500 de proiecte.

Mai multe informații: <http://lifeprogram.ro/>

- **PROGRAMUL ROSENC de Eficiență Energetică în Iluminat (PREEI)**

Beneficiari eligibili: Autorități publice locale din România

Finanțator: Clusterul de Energii Sustenabile din România - ROSENC Obiective: reducerea consumului de energie și a cheltuielilor anuale de întreținere cu iluminatul public stradal ale

autorităților publice locale prin modernizarea și eficientizarea sistemelor de iluminat public stradal.

Obiectivul programului: Obiectivul general al programului este reducerea consumului de energie electrică și a costurilor anuale de întreținere cu iluminatul public stradal ale autorităților publice locale prin modernizarea și eficientizarea sistemelor de iluminat.

Scopul final al acestui program este reducerea cheltuielilor anuale cu iluminatul public stradal, cu 50-70%.

Mai multe informații: www.rosenc.ro

- ADMINISTRAȚIA FONDULUI CULTURAL NAȚIONAL

Este o instituție publică autonomă, aflată în subordinea Ministerului Culturii, care operează la nivel național de peste 10 ani. Înființată în 2005 AFCN este principalul finanțator public al ofertei culturale din România care aplică un proces transparent de evaluare și selecție.

Beneficiari eligibili: asociațiile, fundațiile, instituțiile publice de cultura, persoanele fizice autorizate, societățile comerciale care derulează activități culturale.

Finanțator: Ministerul Culturii

Obiectivul programului: administrația are ca obiective generale, stabilite prin lege, gestionarea Fondului Cultural Național, finanțarea programelor, proiectelor și acțiunilor culturale, organizate în țară și/sau în străinătate, precum și susținerea relațiilor culturale internaționale ale României.

Domenii finanțate: acțiuni culturale și editoriale

Mai multe informații: www.afcn.ro

5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT este o metodologie de analiză a unui proiect. Numele este descriptiv:

Strengths (puncte tari)

Weaknesses (puncte slabe)

Opportunities (oportunități)

Threats (amenințări)

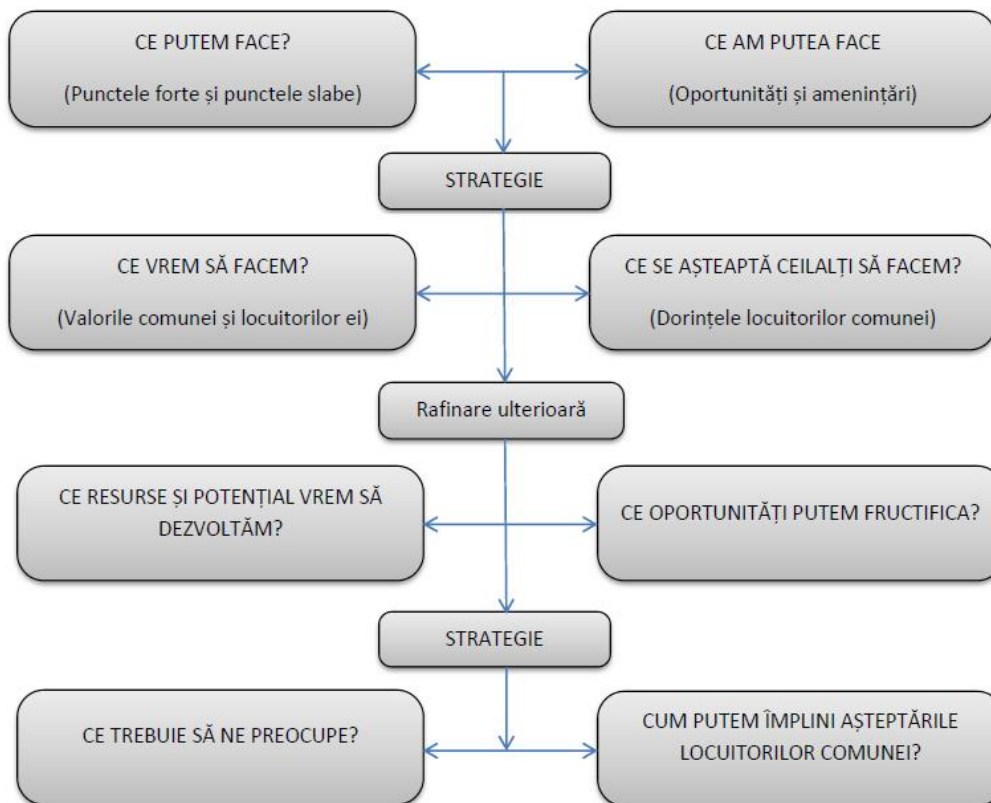
Punctele tari se referă la mediul intern și reprezintă resursele și capacitățile de care comunitatea dispune și care sunt superioare celor deținute de alte comunități similare.

Punctele slabe se referă la mediul intern și reprezintă resursele și capacitățile insuficiente sau de o calitate inferioară celor deținute de alte comunități similare.

Oportunitățile se referă la mediul extern și reprezintă suma evoluțiilor favorabile ale mediului de ansamblu al țării, care poate îmbrăca forme extrem de diferite plecând de la schimbările legislative, integrarea europeană și posibilitatea oferită comunității de a se dezvolta într-o formă superioară pe ansamblu sau pe domenii de interes.

Amenințările se referă la mediul extern și reprezintă evoluții defavorabile ale acestuia privite în ansamblu, care pot îmbrăca forme extrem de diferite, plecând de la schimbările de mentalitate, lacunele legislative și evoluții economice negative sau instabile care afectează

capacitatea comunității de a atinge obiectivele strategice pe care și le-a propus. Amenințările pot fi concrete sau potențiale. Întrebări cheie care îndrumă analiza strategică:

Analiza SWOT are o deosebită utilitate în procesul de stabilire a direcțiilor de dezvoltare a comunității, permițând o mai bună gestionare a resurselor și relațiilor de intercondiționare. Totodată, prezentând în mod sintetic atât problemele, cât și realizările comunității, analiza SWOT permite înțelegerea rapidă, simultană și integrată a legăturilor dintre elementele pozitive și negative ale comunității.

AȘEZARE

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - este situată în apropierea mun. Odorheiu Secuiesc, care dispune de gară CFR, transport auto de mărfuri și persoane, în toate direcțiile; - distanța față de Odorheiu Secuiesc - 4 km; - distanța față de Miercurea Ciuc - 46 km; - distanța față de Gheorgheni – 60 km; - existența drumuri pietonale și auto; - structura diversă a terenurilor agricole; - ponderea ridicată a proprietății private asupra terenurilor; 	<ul style="list-style-type: none"> - frecvența redusă a serviciului de transport cu autobuzul; - fond silvic degradat datorită activităților ilegale de tăierea copacilor (necesitatea împăduririi terenurilor); - ploile torențiale pot cauza producerea alunecărilor de teren pe suprafețele cu acest risc de pe teritoriul comunei, provocând pagube semnificative. - unele activități economice afectează elementele naturale: sol, apă.

<ul style="list-style-type: none"> - cadrul natural valoros caracterizat prin diversitatea formelor de relief; - fauna specifică cadrului natural (se găsesc diferite specii de animale); - rețeau hidrografică bogată. 	
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - acces la fonduri structurale; - valorificarea cadrului natural printr-un turism prietenos față de mediu; - existenta legislației privitoare la protejarea patrimoniului; - utilizarea programelor UE destinate reabilitării condițiilor de mediu din mediul rural; - extinderea colaborării și implicarea ONG-urilor și a școlilor în programe comune de educație ecologică. 	<ul style="list-style-type: none"> - schimbarea destinației terenurilor; - mentalitatea de indiferență față de protecția mediului; - exploatarea fără nici un control a pădurilor va avea urmări asupra dezvoltării durabile.

SOCIALA, ECONOMIE

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - populație stabilă, afectată doar de mobilitate, migrație redusă; - populație activă și dispusă la muncă; - tradiția pentru profesiile meștesugărești; - ospitalitatea recunoscută a locuitorilor; - rata redusă a infracționalității; - amplasare teritorială favorabilă în ceea ce privește accesibilitatea pe cale rutieră; - existența agenților economici înregistrați care își au sediul sau punctele de lucru pe teritoriul comunei; - existența Școala Primara Târnovița, Grădinița „Csemeték”, Școala Gimnazială „Márton Áron”; - școlile dețin autorizații de funcționare; - existența anumitor secții ale Universității Babeș-Bolyai la o distanță de 4 km în municipiul Odorheiu Secuiesc; - existența asociațiilor, viața civilă; - amplasarea favorabilă, aproape de centre urbane și cu acces la importante linii de 	<ul style="list-style-type: none"> - îmbătrânirea populației; - migrarea tinerilor spre centre urbane; - adaptarea mai lentă a populației mature și vârstnice din comună, la schimbările și provocările lumii actuale în general și la fenomenul mobilității și reconversiei profesionale, în special; - migrarea persoanelor cu pregătire profesională, în special spre mediul urban și în străinătate; - capacitatea financiară relativ scăzută a locuitorilor zonei; - număr relativ scăzut al investitorilor străini din comună; - strategie neperformantă la nivelul comunei în ceea ce privește stimularea înființării de IMM-uri; - lipsa locurilor de muncă; - lipsă de programe de promovare, de sprijin și de informare cu privire la antreprenoriat, start-up-uri, posibilități de finanțare;

<p>transport face posibilă colaborarea comunei cu alte localități din țară și străinătate;</p> <p>- diversitatea redusă a domeniilor economice reprezentate de către agenții economici activi pe teritoriul comunei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa investitorilor străini/ investitorilor mari - nivel scăzut al cunoștințelor economice, financiare și de management ale întreprinzătorilor deținători de firme mici și ale persoanelor active în domeniul agricol; - activități ilegale de tăiere a pădurilor; - nivel scăzut al activităților de replantare a copacilor tăiați; - lipsă centre de colectare, prelucrare și valorificare a produselor vegetale (legume și fructe) și ale produselor de natură animală (lapte, carne); - număr scăzut de ferme vegetale, animale sau mixte iar cele existente, necesită dezvoltare, dotare cu echipamente; - nivelului tehnologic relativ scăzut al activităților agricole; - număr scăzut al societăților care activează în domeniul industriei alimentare; - lipsa inițiativei private și de idei noi; - nu vor fi promovate firmele din zonă; - lipsă servicii agroturistice (turism agroturistic nedezvoltat); - potențial local de vegetație forestieră (ciuperci, fructe de pădure, plante medicinale) neexploatat; - infrastructura și serviciile turistice, de recreere/ agrement și pentru petrecerea timpului liber sunt nedezvoltate (lipsă terenuri off-road; drumuri turistice tematice; pârtie de schi amenajat corespunzător; servicii de echitație, centru wellness, park de agrement cu piscină, etc.); - lipsa unei strategii și a unei campanii de promovare a meșteșugurilor tradiționale locale; - lipsă creșe și grădinițe cu program prelungit;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - necesitatea reabilitării, extinderii, modernizării și dotării cu echipamente a școlii și a grădinițelor din comună; - lipsa sau numărul scăzut al programelor, schimburilor de experiență dezvoltate în parteneriat cu alte localități din țară și din străinătate; - lipsă locuințe sociale (locuințe tip familial, locuințe protejate, etc.); - lipsă programe de integrare a persoanelor dezavantajate (inclusiv populației de etnie rromă); - nivelul scăzut de educație în rândul populației; - lipsa învățământului profesional în comună; - lipsa învățământului cu profil agronomic; - lipsa activităților tip after-school; - necesitatea îmbunătățirii calității învățământului; - număr redus al locurilor de muncă pe piața locală.
<p>Oportunități</p>	<p>Amenințări</p>
<ul style="list-style-type: none"> - crearea unor programe de pregătire profesională în domeniul agriculturii și industriei; - valorificarea sprijinului financiar oferit prin PNDR pentru dezvoltarea sectorului agricol; - cofinanțare din resurse guvernamentale a proiectelor de dezvoltare a infrastructurii rurale, a activităților generatoare de venit, a pregătirii resursei umane; - diversificarea activităților economice; - oportunități în înființarea de structuri de consultanță/ informare privind sistemele/ mecanismele de finanțare și creditare a sectorului economic; - creșterea investițiilor străine în teritoriu; - realizarea unui centru de afaceri; - realizarea unui parc industrial; - creșterea natalității; 	<ul style="list-style-type: none"> - instabilitate legislativă, modificarea frecventă a economiei, legi; - politică nefavorabilă dezvoltării afacerilor (taxe și impozite numeroase); - capacitate redusă de susținere financiară a modernizării; - insuficientă pregătire în vederea accesării Fondurilor Structurale și de Coeziune; - accentuarea procesului de îmbătrânire în rural; - creșterea șomajului în rândul absolvenților de liceu; - salarii relativ mici pentru personalul didactic; - estomparea tradițiilor locale, odată cu trecerea timpului; - ruptură între populația vârstnică și tinerii agricultori;

<ul style="list-style-type: none"> - îmbunătățirea infrastructurii de transport public; - crearea de locuri de muncă; - dezvoltarea serviciilor; - suport specific din partea primăriei pentru asociații; - suport specific din partea primăriei pentru IMM-urilor; - dezvoltare turismului și agroturismului, ca domenii care pot oferi surse de venit suplimentar pentru localnici; - utilizarea programelor naționale pentru sprijinirea IMM-urilor. 	<p>prețul scăzut al produselor agricole.</p>
--	--

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - actualizarea periodică a organigramei primăriei; - deschiderea administrației actuale către investiții; - existența logisticii necesare desfășurării în bune condiții a activității instituțiilor publice; - implicarea efectivă a conducerii la nivel de vârf în procesul de conștientizare și aplicare a acțiunilor legate de reforma în administrație; - existența procedurilor ce reglementează fluxul de documente în instituție; - existența unor proceduri care să descrie modul de realizare a activităților și subactivităților ce vizează organizarea muncii în instituție; - transparență în recrutarea și în promovarea personalului; - participarea, în limita fondurilor a tuturor categoriilor de personal la activități de formare continuă; - existența unui program de contabilitate și salarii. 	<ul style="list-style-type: none"> - resurse financiare insuficiente destinate modernizării și dezvoltării activităților instituției; - dificultăți de comunicare internă între diferitele compartimente funcționale și între structuri ale administrației publice locale; - existența încă a unui sentiment de frustrare a funcționarilor (angajați contractuali și funcționari publici) motivat de sistemul de salarizare, promovare, precum și de menținere a unei imagini publice negative a funcționarului din administrația publică; - posibilități reduse de motivare financiară a personalului și de atragere a persoanelor cu calificare superioară în structurile funcționarilor publici; - încărcarea cu sarcini suplimentare peste cele prevăzute în fișa postului datorită insuficienței personalului din instituție; - nu se realizează testarea periodică a funcționarilor publici; - existența fondurilor limitate alocate formării continue a funcționarilor publici; - imposibilitatea de motivare suplimentară a personalului; - dificultăți legate de aplicarea curentă a noilor

	<p>acte normative datorită multitudinii și complexității acestora;</p> <p>- lipsă de interes a cetățenilor în a se implica activ în procesul de luare a deciziei la nivel local.</p>
Oportunități	Amenințări
<p>- posibilități de accesare a unor fonduri externe destinate în mod special modernizării administrației publice;</p> <p>- creșterea autonomiei locale în actul administrativ;</p> <p>- aplicarea principiului transparenței în activitatea instituțiilor publice;</p> <p>- dezvoltarea unor legături puternice între consiliul județean și autoritățile locale;</p> <p>- mai multe posibilități de instruire a personalului prin agenții de formare profesională.</p>	<p>- riscul eșecului în realizarea și finalizarea unor proiecte unor funcționari publici;</p> <p>- nemulțumiri manifestate de către populație generate de măsurile economice și sociale luate de Guvern;</p> <p>- refuzul achitării unor taxe și impozite;</p> <p>- tendința mass-mediei de a reflecta cu precădere - și, de regulă, fără a verifica - aspectele negative ale anumitor activități din administrație, de cele mai multe ori informațiile fiind greșit interpretate sau neînțelese;</p> <p>- fluctuația funcționarilor publici - datorită salariilor mici personalul bine pregătit este tentat să caute locuri de muncă în sectorul privat;</p> <p>- pe de altă parte imposibilitatea angajării imediate a altor funcționari publici influențează în mod negativ continuitatea activităților;</p> <p>- schimbări legislative prea frecvente pentru a fi asimilate eficient.</p>

INFRASTRUCTURA DE BAZĂ

Puncte tari	Puncte slabe
<p>- acces la rețeaua de drum național și județean Odorheiu Secuiesc – Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc – Gheorgheni;</p> <p>- existența unităților de învățământ preșcolar, primar, gimnazial;</p> <p>- există farmacie în localitatea Brădești;</p> <p>- existența rețelei de alimentare de apă și rețelei de canalizare a apei uzate și menajere;</p> <p>- electrificarea este realizată aproape integral;</p> <p>- cadre didactice bine pregătite;</p>	<p>- unele drumuri locale neprincipale sunt în stare de neasfaltare;</p> <p>- nivelul mediu de dezvoltare a rețelelor de alimentare cu apă și rețelei de canalizare;</p> <p>- dezvoltarea rețelei de gaze naturale;</p> <p>- un singur cabinet stomatologic;</p> <p>- o farmacie;</p> <p>- un singur medic de familie;</p> <p>- spital la Odorheiu Secuiesc;</p> <p>- necesitatea renovării, dezvoltării, extinderii rețelei de apă potabilă și</p>

<ul style="list-style-type: none"> - tendința celor care ajung la liceu este de a continua studiile la facultăți, colegii și instituții postliceale; - rețea de iluminat public/stradal; - acces la internet și televiziune; - existența rețelelor de telefonie fixă și mobile; - existența unui serviciu public de salubritate concesionat către un agent economic autorizat; 	<ul style="list-style-type: none"> - canalizare pe tot teritoriul comunei, și înființării unor stații de epurare a apelor menajere; - lipsa unui sistem de management integrat a deșeurilor; - conectarea bună la rețeaua de telecomunicații și internet, dar trebuie îmbunătățit; - necesitatea modernizării, extinderii rețelei de gaz metan; - necesitatea modernizării rețelei iluminatului public; - centrul comunei nu este reabilitat, renovat; - nu existența unui serviciu de voluntariat pentru situații de urgență, care are un grad de dotare cu echipamente foarte bun, și un număr suficient de voluntari; - necesitate renovare, modernizare, extindere și dotare cu echipamente a clădirilor publice locale (primărie, școală, grădinițe, biserici, casă/cămin culturală, cabinet medical, etc.); - eficiența energetică a infrastructurii publice din localitate necesită dezvoltare (inclusiv clădiri publice, locuințe); - lipsă spații verzi, parcuri, terenuri de joacă pentru copii, iar cele existente sunt neamenajate; - insuficiență instituții de sănătate (cabinete medicale și stomatologice) iar cele existente necesită modernizare și dotare cu echipamente; - lipsă serviciu medical de specialitate în comună: lipsă ambulatorii de specialitate, centre comunitare de intervenție integrată, servicii medicale de specialitate; - punctele sanitare, instituțiile de sănătate (cabinet medical și stomatologic) necesită dotare cu echipamente; - lipsă programe pentru educarea populației cu privire la o viață sănătoasă;
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa pistelor pentru bicicliști; - inexistența surselor de energie „verde”; - existența unui Stadion de fotbal la Brădești; - conștientizare redusă a populației referitoare la colectarea selectivă.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - acces la programe de finanțare; - dezvoltarea punctelor sanitare; - modernizare drumuri comunale; - continuarea rețelei de alimentare cu apă potabilă a comunei; - realizare rețea de canalizare și stație de epurare și tratare a apelor reziduale în comună; - realizare rețea de gaze naturale; - construire locuințe de serviciu; - construirea garaj de serviciu. 	<ul style="list-style-type: none"> - apariția unor dificultăți în desfășurarea lucrărilor de infrastructură (condiții de trafic sau meteo); - costul ridicat al documentațiilor preliminare și necesitatea cofinanțării proiectelor, poate împiedica accesarea fondurilor europene; - creșterea numărului de îmbolnăviri datorate degradării factorilor de mediu; - salarii mici pentru personalul sanitar din mediul rural; - surse financiare insuficiente pentru susținerea proiectelor de modernizare; - instalare stare de necesitate sau război; - calamități naturale (cutremur, inundații, incendii).

TURISM

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - cadrul natural-geografic; - patrimoniul natural și variat (cu preponderență patrimoniul cultural - monumente și biserici vechi) în apropierea comunei; - tradiții culturale - artistice specifice; - existența mai multor asociații neguvernamentale cu domeniul de activitate în păstrarea tradițiilor locale culturale, de educație și de sport; - existența ansamblurilor și grupurilor de dans popular; 	<ul style="list-style-type: none"> - reabilitarea necorespunzătoare a monumentelor din patrimoniul cultural din Zona Odorhei; - promovarea insuficientă a potențialului turistic al comunei; - nu existența pe raza comunei a unei săli de sport multifuncțională; - slaba informare, motivația insuficientă și lipsa de încredere a populației cu privire la valorificarea potențialului turistic și la creditele pentru investiții în turism de care ar putea beneficia;

<ul style="list-style-type: none"> - diversitatea etno-culturală sporește atracția pentru turiștii străini; - apropierea zonelor de turism; - loc ideal pentru recreerea petrecerea timpului liber; - existența terenuri în proprietatea primăriei pentru investiții în legătură cu turism; - zilele comunei sunt organizate anual; - avantajele climatice oferă posibilități de a atrage turiști în toate anotimpurile. 	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa mijloacelor financiare și investițiile mici realizate în turism, lipsa unui mecanism durabil de finanțare pe termen lung; - insuficientă valorificare a bazei materiale și a logisticii etc.; - necesitatea diversificării unor programe și dezvoltării programelor culturale, de tineret, sport și pentru petrecerea timpului liber dedicate tuturor categoriilor de vârstă; - lipsa programelor dedicate persoanelor vârstnice; - lipsa unui grup de teatru; - neexistența unei pagini de web cu informații despre Comuna Brădești și despre evenimentele, puncte de atracție al zonei.
<p>Oportunități</p>	<p>Amenințări</p>
<ul style="list-style-type: none"> - existența legislației privitoare la protejarea patrimoniului; - dezvoltarea comunei Brădești, ca un centru de afaceri și de investiții, oferă premiza dezvoltării turismului în comună (atât prin creșterea numărului de vizitatori, cât și prin creșterea investițiilor), cu precădere a turismului de afaceri (apropierea orașului Odorheiu Secuiesc, turismul cultural și de agrement, agroturismul și turismul ecologic etc.); - rețeaua de comunicații bine dezvoltată; - valorificarea superioară a potențialului turistic al comunei, amenajarea unor zone de agrement, înfrumusețarea imaginii comunei etc. - încurajarea creării, de noi zone verzi și parcuri pentru îndeplinirea rolurilor de antipoluare și agrement cu accent pe criteriile ecologice în raport cu cele estetice; - realizarea prin proiect european un parc de distracție, de recreere, agrement, wellnes, distracție pe tot anul. 	<ul style="list-style-type: none"> - reducerea sau eliminarea unor facilități; - orientarea spre alte zone de interes; - calitatea redusă a serviciilor și standardelor în România (de la grupuri sanitare până la atitudine personalului angajat) face ca turiștii să se orienteze spre alte destinații unde, la prețuri comparabile, beneficiază de servicii superioare; - exodul forței de muncă și fluctuația personalului; - utilizarea ineficientă a unor fonduri destinate dezvoltării turismului local; - costul ridicat al investiției; - starea precară a unor drumuri de pe raza comunei.

În urma analizei SWOT și a consultării publice Strategia de Dezvoltare Locală cuprinde 10 direcții strategice, fiecare dintre acestea grupând un număr obiective strategice și măsuri specifice:

DIRECȚIA STRATEGICĂ 1 - DEZVOLTARE RURALĂ

Obiectivul strategic nr. 1 Dezvoltarea serviciilor de bază și îmbunătățirea accesibilității comitent cu creșterea siguranței de deplasare din Comuna Brădești

Măsura 1.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport și comunicații

Măsura 1.2. Modernizarea și extinderea structurii tehnico-edilitare

Măsura 1.3. Modernizarea și extinderea infrastructurii agricole

DIRECȚIA STRATEGICĂ 2 - DEZVOLTARE ECONOMICĂ

Obiectivul strategic nr. 2 - Dezvoltarea echilibrată a economiei locale

Măsura 2.1. Atragerea de noi investitori

Măsura 2.2. Crearea infrastructurii pentru dezvoltarea afacerilor

Măsura 2.3. Măsuri pentru suținerea și dezvoltarea activităților economice

Măsura 2.4. Creșterea competitivității prin inovare, digitalizare și dezvoltare economică

Măsura 2.5. Valorificarea durabilă a resurselor naturale ale comunei în vederea creșterii atractivității și competitivității sectoarelor economice principale

DIRECȚIA STRATEGICĂ 3 - DEZVOLTARE EDUCAȚIONALĂ

Obiectivul strategic nr. 3 – Reducerea abandonului școlar, îmbunătățirea accesului la sistemul educațional și sprijin pentru formare și învățarea pe tot parcursul vieții

Măsura 3.1. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale și asigurarea unui proces de învățare modern adaptat cerințelor pieței

Măsura 3.2. Adaptarea serviciilor educaționale adresate elevilor și cadrelor didactice pentru fiecare nivel educațional

Măsura 3.3. Creșterea competențelor digitale ale elevilor prin dezvoltarea infrastructurii și dotărilor specifice

Măsura 3.4. Creșterea accesului la serviciile de educație și formare profesională pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile

Măsura 3.5. Creșterea participării și îmbunătățirea ofertei pentru formarea profesională continuă (centre comunitare pentru învățare permanentă)

Măsura 3.6. Modernizarea și îmbunătățirea accesului la infrastructura sportivă educațională

DIRECȚIA STRATEGICĂ 4 - PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR, CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE, STIMULAREA UTILIZĂRII SURSELOR ALTERNATIVE DE ENERGIE

Obiectivul strategic nr. 4 - Dezvoltarea unei comunități locale prietenoase cu mediul

Măsura 4.1. Investiții ce promovează infrastructura verde

Măsura 4.2. Investiții în asigurarea/îmbunătățirea unor sisteme de iluminat public performant și eficient energetic

Măsura 4.3. Modernizarea gestionării deșeurilor

Măsura 4.4. Creșterea suprafeței spațiilor verzi

Măsura 4.5. Reducerea emisiilor de carbon prin îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor

Măsura 4.6. Promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Măsura 4.7. Creșterea eficienței utilizării resurselor materiale și sprijinirea tranziției către economia circulară

Măsura 4.8. Atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea la schimbările climatice, prevenirea riscurilor naturale

DIRECȚIA STRATEGICĂ 5 - DEZVOLTAREA SECTORULUI AGRICOL ȘI SPRIJINIREA AGRICULTURII ȘI SILVICULTURII

Obiectivul strategic nr. 5 - Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară

Măsura 5.1. Susținerea modernizării sectorului agricol

Măsura 5.2. Sprijin pentru dezvoltarea formelor asociative cu scop economic

Măsura 5.3. Înființarea/ dezvoltarea/ modernizarea și dotarea infrastructurii de valorificare a produselor locale

Măsura 5.4. Sprijin pentru desfacerea produselor locale

DIRECȚIA STRATEGICĂ 6 - DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE, CREȘTEREA INCLUZIUNII SOCIALE

Obiectivul strategic nr. 6 - Dezvoltarea serviciilor sanitare și sociale

Măsura 6.1. Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de sănătate

Măsura 6.2. Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii sociale (centre de zi, centre rezidențiale, centre multifuncționale) Măsura 6.3. Dezvoltarea infrastructurii sociale, cultural-recreative și susținerea dezvoltării comunitare

Măsura 6.4. Asigurarea condițiilor de locuire temporară pentru persoanele vulnerabile

Măsura 6.5. Susținerea formării profesionale a personalului din domeniul asistenței sociale

Măsura 6.6. Facilitarea integrării socio-economice a persoanelor vulnerabile și a comunităților marginalizate

Măsura 6.7. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale integrate

Măsura 6.8. Creșterea accesului la servicii medicale de bază pentru persoanele vulnerabile și comunitățile marginalizate

Măsura 6.9. Diminuarea efectelor negative ale îmbătrânirii demografice (ex. programe de îngrijire la domiciliu, cabinete medicale mobile)

DIRECȚIA STRATEGICĂ 7 – DEZVOLTARE TURISTICĂ, CULTURALĂ ȘI SPORTIVĂ

Obiectivul strategic nr. 7 – Teritoriu local atractiv pentru turism, cultură și sport

Măsura 7.1. Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare

Măsura 7.2. Punerea în valoare a identității culturale locale prin acțiuni specifice de promovare, informare și cooperare

Măsura 7.3. Îmbunătățirea infrastructurii de turism

Măsura 7.4. Dezvoltarea de infrastructuri rurale, regenerare spații publice

Măsura 7.5. Dezvoltarea de infrastructurii de agrement

Măsura 7.6. Îmbunătățirea accesibilității zonelor turistice (accesibilitate rutieră, transport public, piste pentru biciclete etc)

Măsura 7.7. Sprijinirea inițiativelor sportive

Măsura 7.8. Promovarea activităților sportive prin dezvoltarea/reabilitarea/dotarea infrastructurilor sportive

DIRECȚIA STRATEGICĂ 8 – ADAPTAREA LA NOILE TEHNOLOGII

Obiectivul strategic nr. 8 – Dezvoltare tehnologică și digitalizare

Măsura 8.1. Crearea unei strategii Smart Village

Măsura 8.2. Digitalizarea serviciilor publice la nivel local

Măsura 8.3. Creșterea capacității administrației publice locale de management integrat al resurselor culturale și naturale ale comunei, inclusiv prin implementarea de soluții inovative

Măsura 8.4. Conținut electronic relevant pentru dezvoltarea turismului rural

Măsura 8.5. Promovarea competențelor digitale în afara sistemelor de învățământ oficiale, în rândul agricultorilor, al administratorilor silvici și al întreprinderilor rurale

DIRECȚIA STRATEGICĂ 9 – SERVICII PUBLICE ADAPTATE NEVOILOR CETĂȚENILOR

Obiectivul strategic nr. 9 – Creșterea capacității instituționale

Măsura 9.1. Dezvoltarea resurselor umane

Măsura 9.2. Dezvoltarea serviciilor de e-administrație

Măsura 9.3. Creșterea eficienței activității administrației publice locale

Măsura 9.4. Modernizarea administrației locale în vederea creșterii accesului populației la servicii publice

Măsura 9.5. Promovarea unui mod de lucru transparent, pozitiv și participativ al guvernării locale pentru îndeplinirea obiectivelor din strategia de dezvoltare locală a comunei

Măsura 9.6. Dezvoltarea, modernizarea și diversificarea serviciilor publice pentru cetățeni

DIRECȚIA STRATEGICĂ 10 – COOPERARE

Obiectivul strategic nr. 10 - Dezvoltarea cooperării și asocierii

Măsura 10.1. Încurajarea și promovarea parteneriatului public-privat

Măsura 10.2. Încurajarea schimburilor de experiență și bune practici

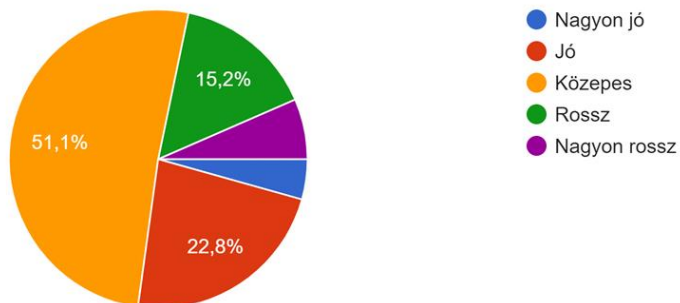
6. CONSULTAREA PUBLICĂ A COMUNITĂȚII

1. Evaluați pe o scară de la 1 la 5 unde 1 este valoarea cea mai mică iar 5 cea mai mare, gradul dvs. de mulțumire cu rețeaua de drumuri din comună:

Foarte rea	Rea	Medie	Bună	Foarte bună
1	2	3	4	5

Rezultate:

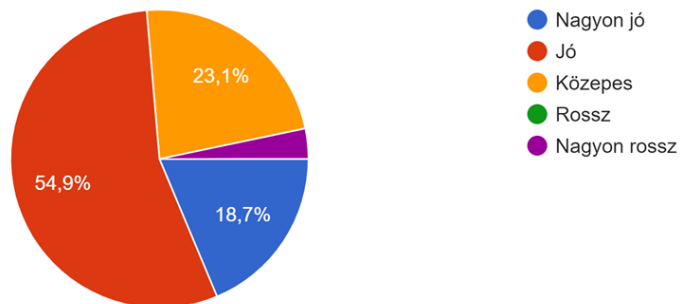

buna 22,8%, medie 51,1%, rea 15,2%

2. Vă rugăm evaluați pe o scară de la 1 la 5 unde 1 este valoarea cea mai mică iar 5 cât de mulțumiți sunteți de siguranța publică din comună:

Foarte rea	Rea	Medie	Bună	Foarte bună
1	2	3	4	5

Rezultate:

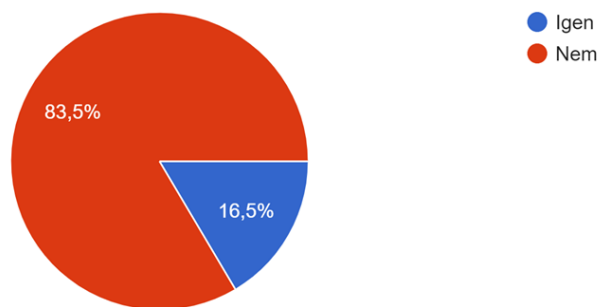
23,1% medie, 54,9% bună, 18,7% foarte buna

3. Vă ocupați cu activități agricole pentru completarea veniturilor:

a. Da

b. Nu

Rezultate:

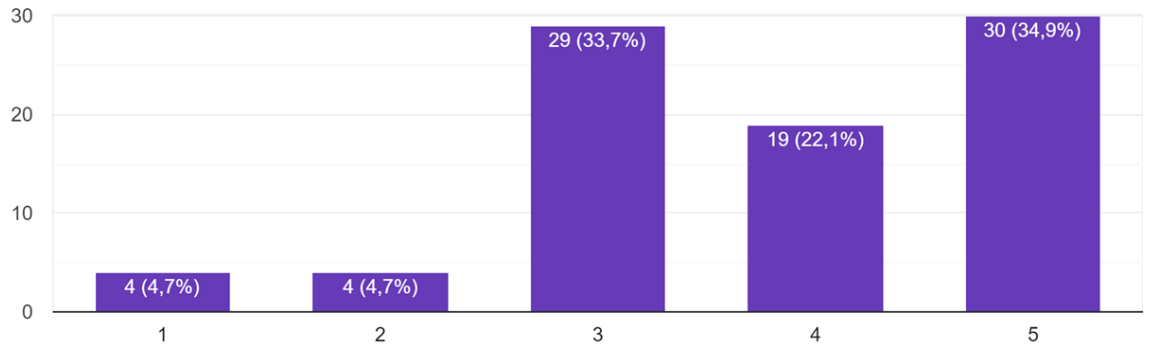
Da 16,5%, Nu 83,5%

4. Evaluați pe o scară de la 1 la 5 unde 1 este valoarea cea mai mică iar 5 cea mai mare gradul dvs. de mulțumire cu serviciile medicale din zonă:

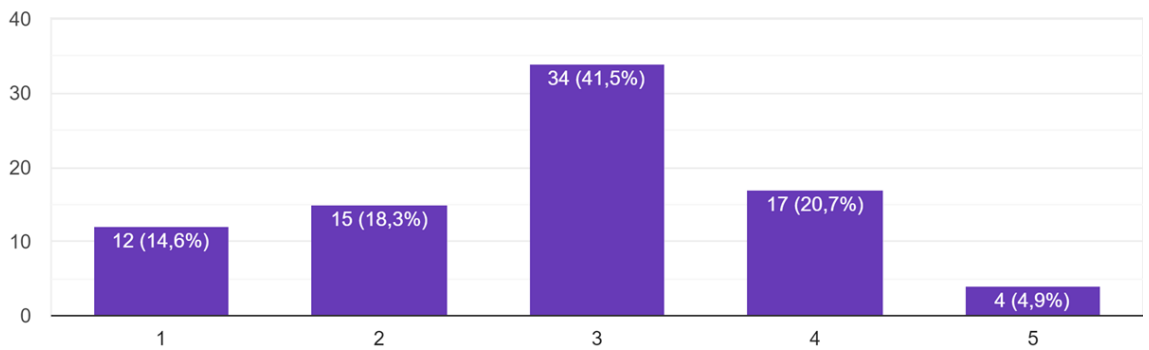
Acesibilitate medic de familie	1	2	3	4	5
Acesibilitate stomatolog	1	2	3	4	5
Acesibilitate farmacie	1	2	3	4	5
Acesibilitate veterinar	1	2	3	4	5

Rezultate:

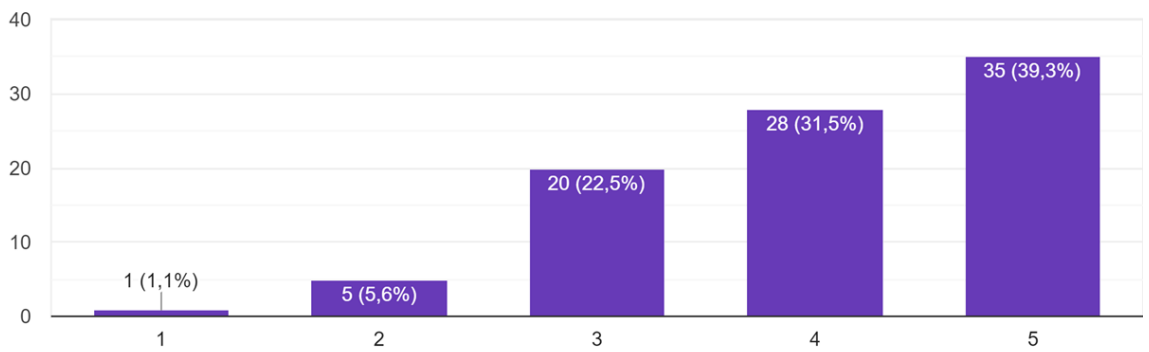
Medic de familie

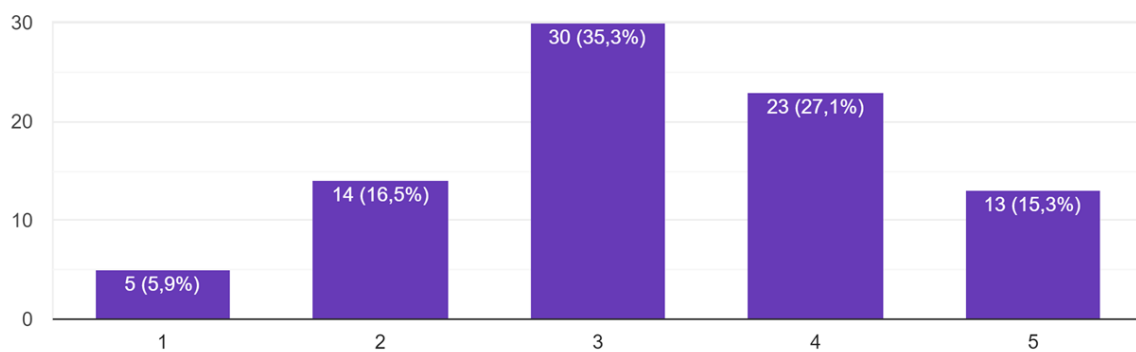
Stomatolog

Farmacie

Veterinar

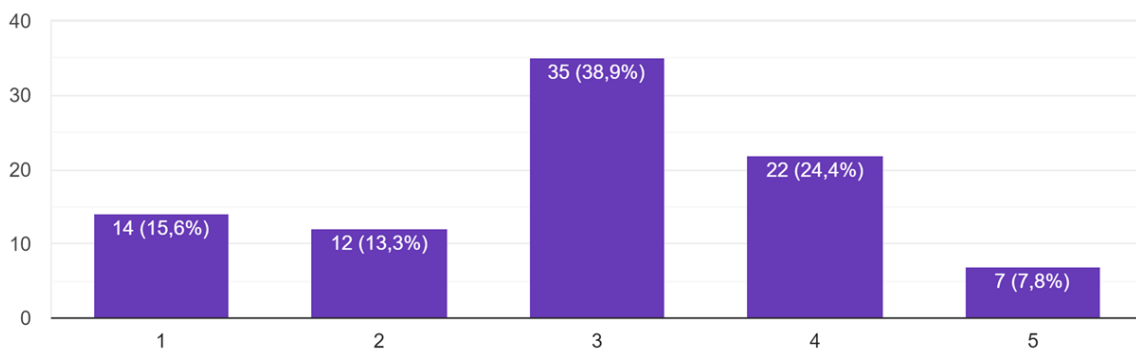

5. Vă rugăm evaluați pe o scară de la 1 la 5 unde 1 este valoarea cea mai mică iar 5 cea mai mare gradul dvs. de mulțumire cu viața culturală și sportivă a comunei.

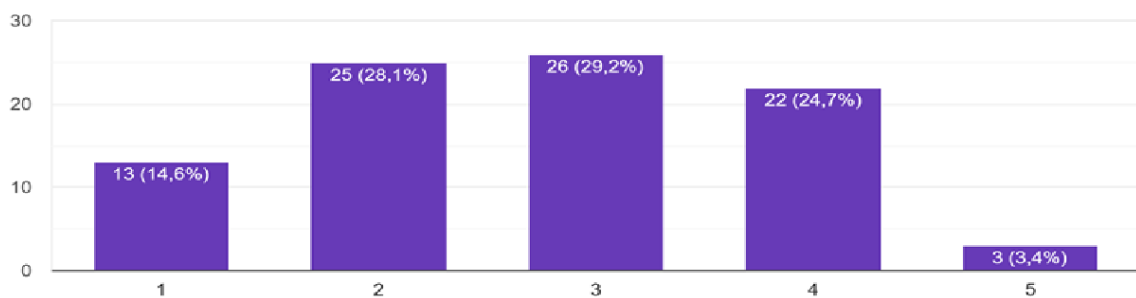
	Foarte rea	Rea	Medie	Bună	Foarte bună
Cultura	1	2	3	4	5
Sport	1	2	3	4	5

Rezultate:

Cultura

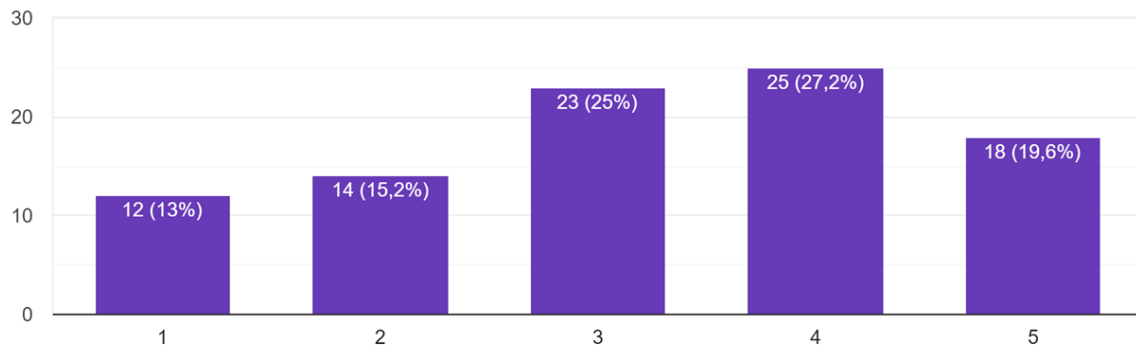
Sport

6. Vă rugăm evaluați pe o scară de la 1 la 5 unde 1 este valoarea cea mai mică iar 5 cea mai mare gradul dvs. de mulțumire cu comunicatie primariei.

Foarte rea	Rea	Medie	Bună	Foarte bună
1	2	3	4	5

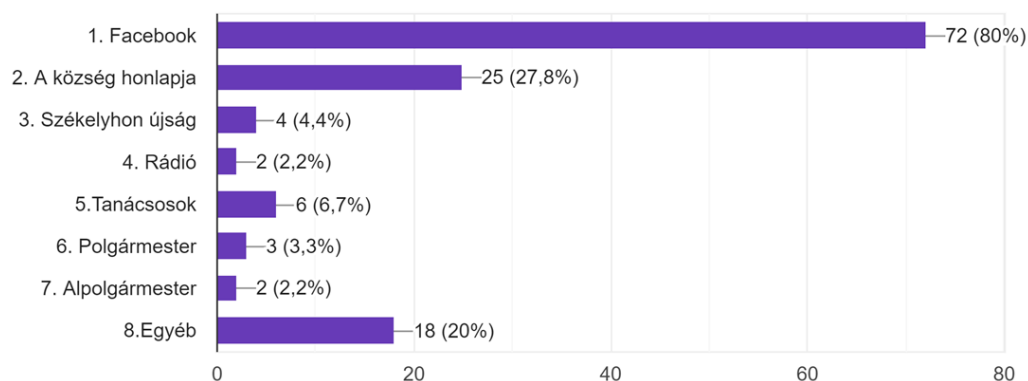
Rezultate:

7. De unde vă informați referitor la activitățile primăriei comunei?

Facebook	da	nu
Site-ul Primariei	da	nu
Szekelyhon	da	nu
Radio	da	nu
Consilieri Locali	da	nu
Primar	da	nu
Viceprimar	da	nu
Alte		

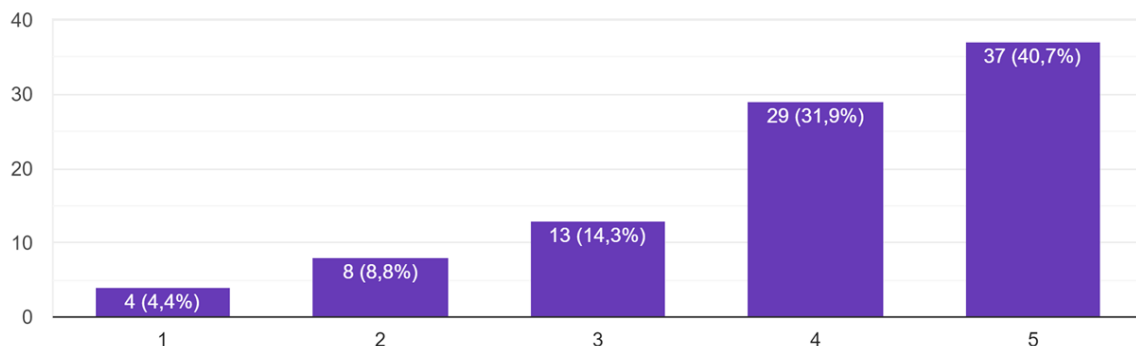
Rezultate:

8. Vă rugăm evaluați pe o scară de la 1 la 5 unde 1 este valoarea cea mai mică iar 5 cât de mulțumiți sunteți de modul în care angajații primăriei v-au tratat în momentul în care ați avut.

Foarte rea	Rea	Medie	Bună	Foarte bună
1	2	3	4	5

Rezultate:

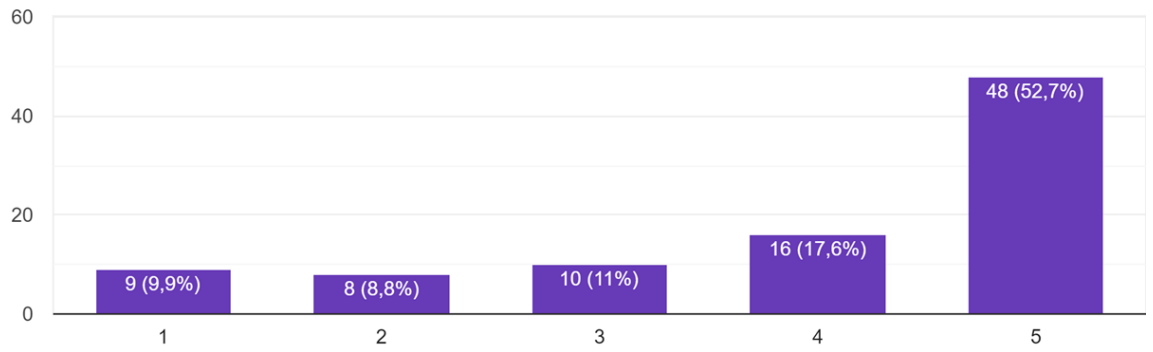

9. Vă rugăm aranjați în ordine crescătoare următoarele elemente în ordinea preferinței dvs, pe o scară de la 1 la 5 unde 1 este valoarea cea mai mică iar 5 cea mai mare:

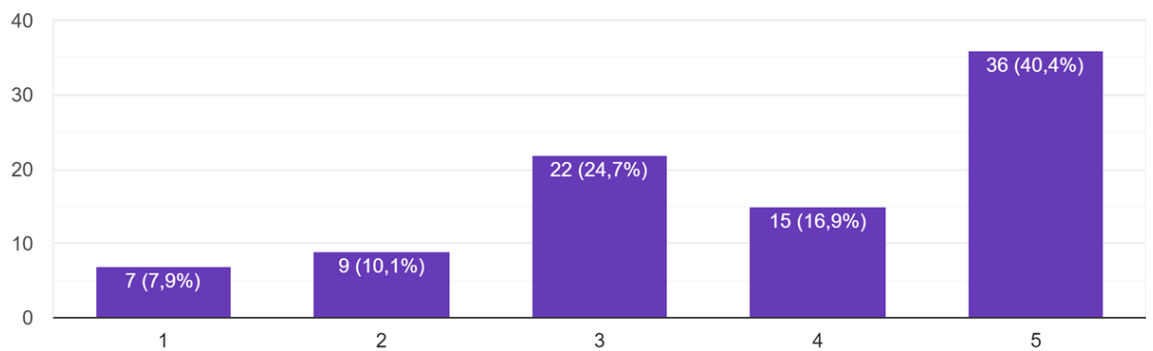
Realizare pista de biciclete	1	2	3	4	5
Realizarea o Casa de Sanatate	1	2	3	4	5
Realizarea un Camin ptr. persoane Vartsnice	1	2	3	4	5
Trotuare	1	2	3	4	5
Asfaltarea drumurilor comunale	1	2	3	4	5
Modernizarea drumurilor de câmp	1	2	3	4	5
Reabilitarea rețelei de apa și canalizare	1	2	3	4	5
Realizare parc fotovoltaic	1	2	3	4	5
Turism	1	2	3	4	5
Intabulare cadastrala	1	2	3	4	5
Realizare baze sportive	1	2	3	4	5

Rezultate:

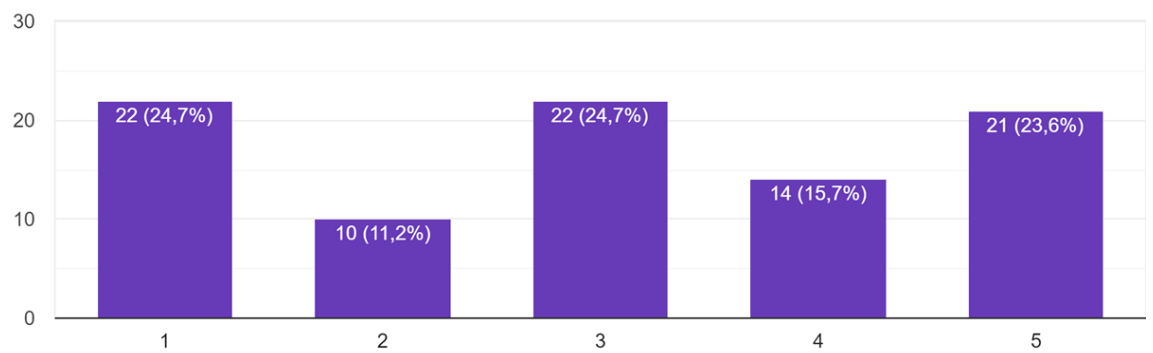
Reabilitare pista de biciclete

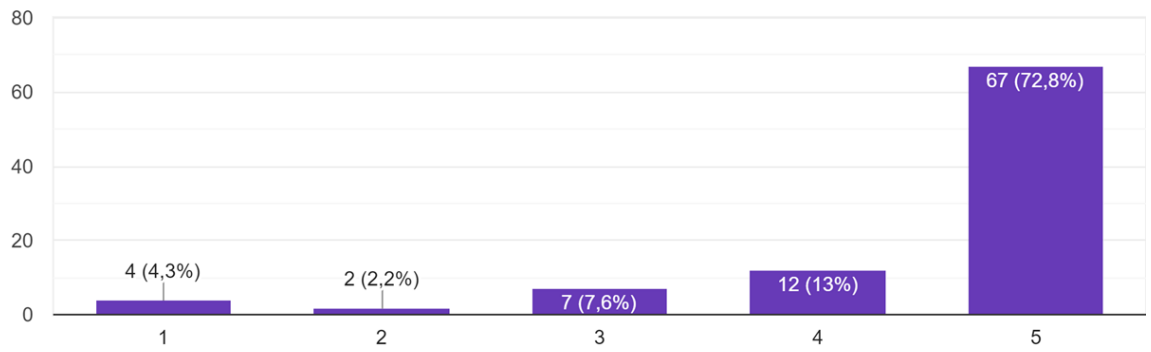
Realizarea o Casa de Sanatate

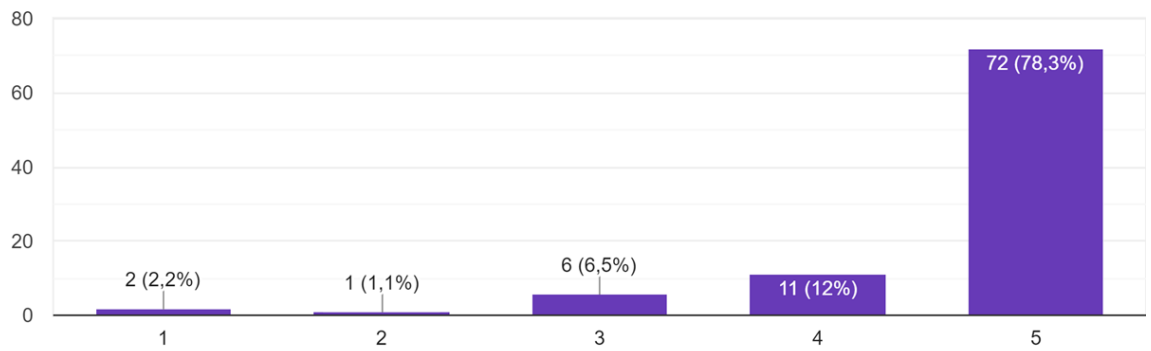
Realizarea un Camin ptr. persoane Vartsnice

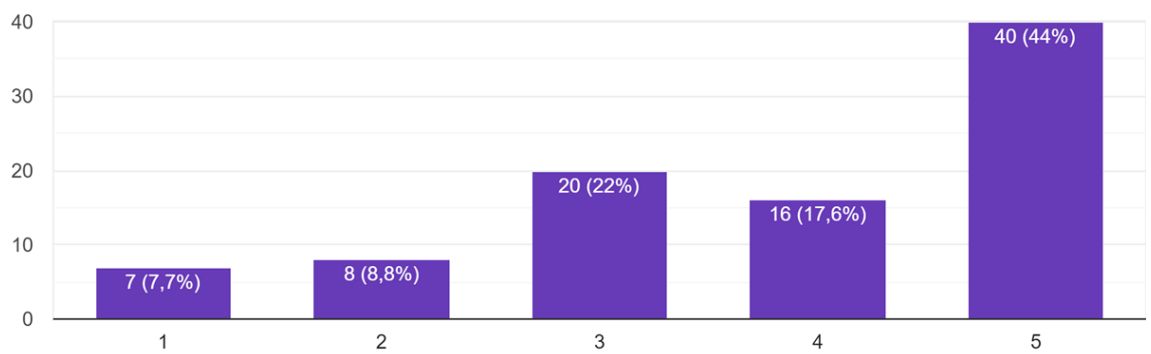
Trotuare

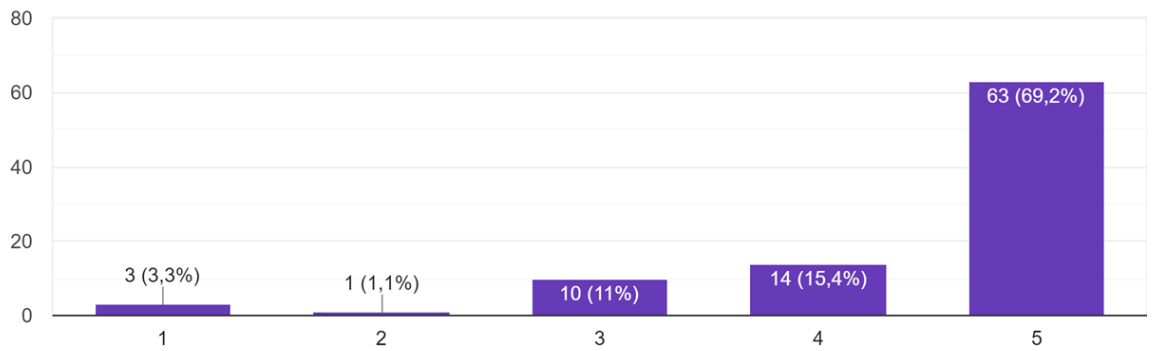
Asfaltarea drumurilor comunale

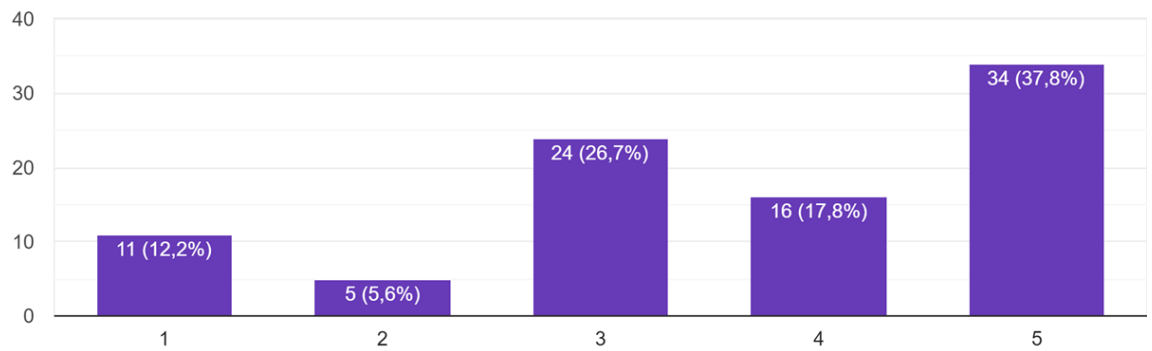
Modernizarea drumurilor de câmp

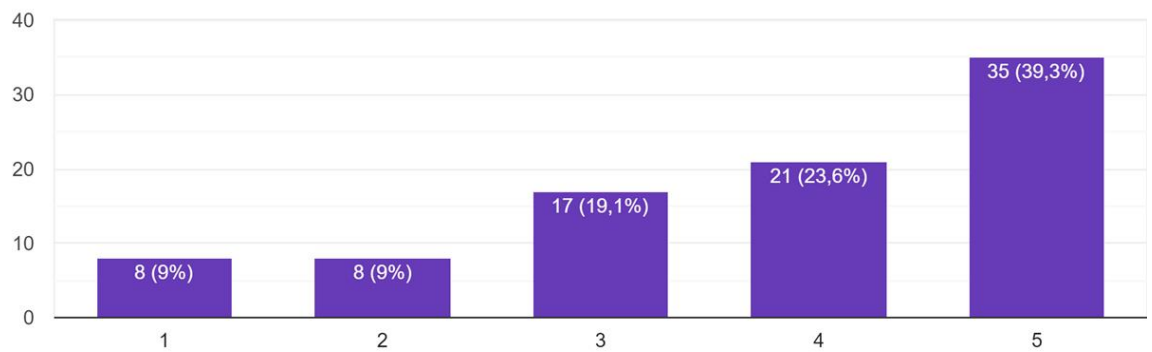
Reabilitarea rețelei de apă și canalizare

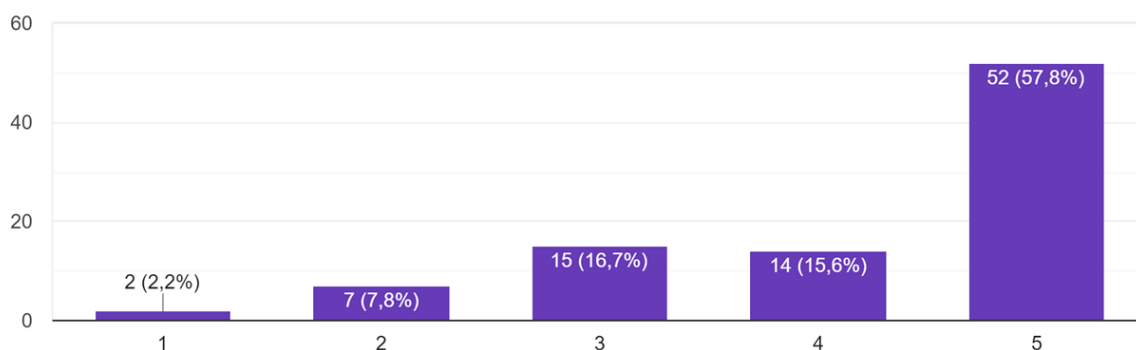
Realizare parc fotovoltaic

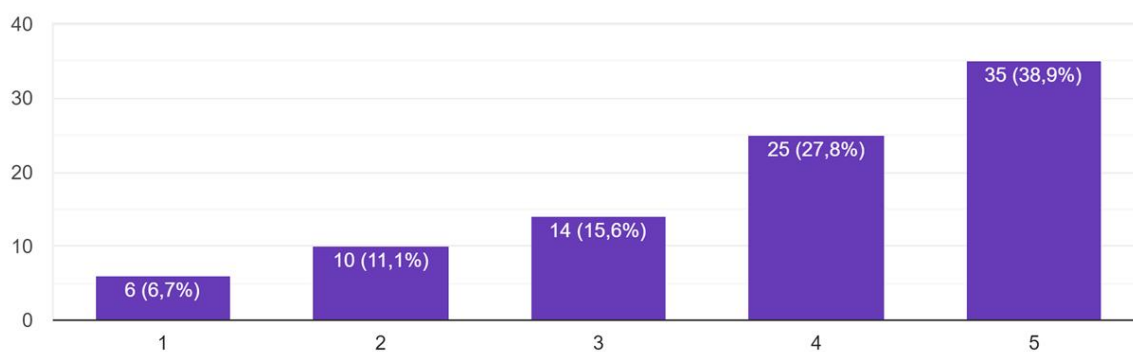
Turism

Intabulare cadastrala

Realizare baze sportive

10. În opinia dvs. care ar fi cea mai importantă investiție care ar trebui realizată de Primărie în următoarea perioadă.

Rezultate:

- Modernizarea strazilor/trotuare
- Contruire rețelei de apa/canalizare/distribuire gaze
- Realizarea piste de biciclisti
- Locuri de munca
- Locuri de joaca
- Baza sportiva
- .....

Chestionar realizat cu participarea a 152 de cetățeni a comunei Brădești.

Concluzii:

Locuitori din comuna Brădești 51,1% medie mulțumiți de rețeau de drumuri, doresc îmbunătățiri, mai ales la drumurile secundare. Aproape 54,9% zic că siguranța publică este buna, 18,7% foarte buna. Cetățenii sunt în general mulțumiți de serviciile medicală. Viața de cultura si de sport trebuie îmbunătățit. Oamenii sunt în general mulțumiți de modul în care angajații primăriei au tratat când au avut probleme de rezolvat. Preferințele privind cele mai importante investiții: modernizarea strazilor/trotuare, realizare piste de biciclisti, construire unui baza sportive, locuri de munca etc.

7. PORTOFOLIUL DE PROIECTE PRIORITARE

Prioritizarea proiectelor este în sarcina Consiliului Local și va ține cont de: nevoile reale ale comunității locale; personalul responsabil de toate fazele pregătirii și implementării proiectului (Studii de Fezabilitate, identificarea surselor locale, pregătirea cererii de finanțare, implementarea proiectului, evaluarea impactului proiectului asupra comunității locale); strategia de dezvoltare economico-socială durabilă a comunei și să contribuie la obiectivul general al acesteia; resursele disponibile.

DIRECȚIA STRATEGICĂ 1 - DEZVOLTARE RURALĂ

Obiectivul strategic nr. 1 Dezvoltarea serviciilor de bază și îmbunătățirea accesibilității comitent cu creșterea siguranței de deplasare din Comuna Brădești

1. Îmbunătățirea infrastructurii rutiere în Comuna Brădești

Obiective:

- creșterea siguranței de deplasare a locuitorilor pe drumurile locale
- îmbunătățirea condițiilor de accesibilitate;
- dezvoltarea economico-socială a comunei.

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- reabilitare și asfaltare
- amenajarea trotuarelor aferente drumului reabilitat
- amenajarea șanțurilor și podețelor
- montare parapeti de siguranță
- montare indicatoare rutiere
- alte lucrări necesare conform expertizei tehnice

2. Reabilitare și construire poduri, podețe și punți pietonale în Comuna Brădești

Obiective:

- creșterea siguranței de deplasare a locuitorilor
- îmbunătățirea condițiilor de accesibilitate;
- dezvoltarea economico-socială a comunei.

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- reabilitare și asfaltare
- amenajarea trotuarelor
- amenajarea șanțurilor și podețelor
- montare parapeti de siguranță
- montare indicatoare rutiere
- alte lucrări necesare conform expertizei tehnice

3. Modernizarea și reabilitarea drumurilor agricole din Comuna Brădești

Obiective:

- îmbunătățirea gradului de acces la terenurile agricole
- dezvoltarea agriculturii locale

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- reabilitare și pietruire/ asfaltare drumuri agricole
- amenajare șanțuri pe lungimea drumurilor
- semnalizare corespunzătoare cu indicatoare

4. Refacerea șanțurilor de scurgere și a trotuarelor de-a lungul drumurilor aferente Comunei Brădești

Obiective:

- îmbunătățirea condițiilor de trai pentru populația rurală

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- decolmatarea șanțurilor
- execuții de șanțuri noi unde este cazul

5. Realizarea sistemului de alimentare cu apă

Obiective:

- îmbunătățirea calității apei distribuite cât și a rețelei de alimentare existente;
- îmbunătățirea condițiilor de trai pentru populația rurală
- facilitarea accesului tuturor locuitorilor din Comuna Brădești la utilități;

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- asigurarea condițiilor tehnice pentru posibilitatea racordării populației la rețeaua de canalizare;

6. Extinderea rețelei de apă potabilă în satul Brădești

Obiective:

- îmbunătățirea condițiilor de trai pentru populația rurală
- facilitarea accesului tuturor locuitorilor din Comuna Brădești la utilități;

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- asigurarea condițiilor tehnice pentru posibilitatea racordării populației la rețeaua de canalizare;
- extinderea rețelei de apă potabilă în satul Brădești în zona Tudor Vladimirescu

7. Regularizare cursurilor de apă din Comuna Brădești

Obiective:

- combaterea inundațiilor în Comuna Brădești

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea lucrărilor necesare pentru regularizare/decolmatare și /sau îndiguri ale cursurilor de apă ce tranzitează comuna

DIRECȚIA STRATEGICĂ 2 - DEZVOLTARE ECONOMICĂ

Obiectivul strategic nr. 2 - Dezvoltarea echilibrată a economiei locale

1. Promovarea comunei în mediul de afaceri pentru atragerea investitorilor

Obiective:

-îmbunătățirea nivelului de trai din Comuna Brădești

Activități:

- facilitarea accesului la utilități pentru operatorii economici
- campanii de promovare
- acodrarea de facilități

2. Promovarea programelor guvernamentale și/sau europene pentru stimularea înființării sau modernizării întreprinderilor

Obiective:

- dezvoltarea economiei locale

Activități:

- campanii de informare și promovare a programelor guvernamentale și/sau europene pentru stimularea înființării sau modernizării întreprinderilor

3. Susținerea culturii antreprenoriale în rândul populației

Obiective:

- diversificarea activităților economice în Comuna Brădești
- promovarea antreprenoriatului prin înființare, dezvoltare și operaționalizare incubatoare și acceleratoare de afaceri

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- înființare, dezvoltare și operaționalizare incubatoare și acceleratoare de afaceri

4. Competitivitate prin inovare, digitalizare și dezvoltare economică

Obiective:

-fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, și al companiilor

Activități:

-campanii de informare și promovare a programelor guvernamentale și/sau europene pentru stimularea înființării sau modernizării întreprinderilor

DIRECȚIA STRATEGICĂ 3 - DEZVOLTARE EDUCAȚIONALĂ

Obiectivul strategic nr. 3 – Reducerea abandonului școlar, îmbunătățirea accesului la sistemul educațional și sprijin pentru formare și învățarea pe tot parcursul vieții

1. Construire/reabilitare Grădiniță în satul Brădești

Obiective:

- îmbunătățirea accesului la infrastructura educațională
- asigurarea unui sistem educațional calitativ pentru reducerea discrepanțelor între mediul rural și mediul urban

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice

- realizarea achizițiilor specifice: servicii, lucrări
- construirea noii infrastructuri
- achiziționarea și punerea în funcțiune a dotărilor specifice

2. Modernizare, reabilitare Școala Gimnazială

Obiective:

- reducerea abandonului școlar
- îmbunătățirea procesului educațional prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii din localitatea Brădești

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea achizițiilor specifice: servicii, lucrări
- lucrări de modernizare și reabilitare conform expertizei tehnice și a proiectului tehnic
- dotarea noii infrastructuri

3. Modernizare, reabilitare Școala Primară

Obiective:

- reducerea abandonului școlar
- îmbunătățirea procesului educațional prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea achizițiilor specifice: servicii, lucrări
- lucrări de modernizare și reabilitare conform expertizei tehnice și a proiectului tehnic
- dotarea noii infrastructuri

4. Construire și dotare sală sport școlară

Obiective:

- promovarea sportului în rândul tinerilor

Activități:

- identificarea terenului
- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea achizițiilor specifice: servicii, lucrări
- construire sală de sport
- dotarea noii infrastructuri

5. Înființarea/dezvoltarea infrastructurii pentru educația non – formală

Obiective:

- realizarea unui proces educational optim dezvoltării armonioase a personalității copiilor

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- achiziționarea de dotări specifice pentru educația non-formală
- susținerea programelor de învățare prin acțiune, învățarea de la egali și activități de voluntariat

6. Transport specializat pentru școlari și preșcolari

Obiective:

-îmbunătățirea accesului la infrastructura școlară și preșcolară și reducerea abandonului școlar

Activități:

- achiziție mijloc de transport specializat pentru transportul școlarilor și preșcolarilor

7. Înființarea unui centru comunitar pentru învățare permanentă

Obiective:

-îmbunătățirea accesului la educație pentru adulții dezavantajați

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice

- achiziționarea de dotări specifice

- realizarea achizițiilor specifice: servicii, lucrări

- susținerea programelor de învățare pentru învățare permanentă

DIRECȚIA STRATEGICĂ 4 - PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR, CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE, STIMULAREA UTILIZĂRII SURSELOR ALTERNATIVE DE ENERGIE

Obiectivul strategic nr. 4 - Dezvoltarea unei comunități locale prietenoase cu mediul

1. Dezvoltarea transportului nemotorizat, prin crearea de piste de biciclete

Obiective:

-creșterea atractabilității zonei montane prin promovarea cicloturismului;

-promovarea transportului nemotorizat

Activități:

-realizarea documentațiilor tehnico-economice

-amenajare piste de biciclete

-semnalizare corespunzătoare cu indicatoare

- acțiuni de informare și promovare

2. Intervenții asupra spațiilor degradate, inclusiv reintroducerea în circuitul rural al construcțiilor și terenurilor neutilizate

Obiectiv:

-revitalizarea mediului rural

-reducerea gradului de poluare

-regenerarea terenurilor dezafectate

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice

-identificarea terenurilor dezafectate

-identificarea celor mai bune măsuri privind regenerarea terenurilor dezafectate

- implementarea măsurilor privind regenerarea terenurilor dezafectate

3. Infrastructură de alimentare verde

Obiective:

- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în transporturi, prin promovarea infrastructurii pentru vehiculele de transport rutier nepoluant din punct de vedere energetic

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- achiziționare și montare stații de reîncărcare pentru vehicule electrice în special în zonele tranzitate de turiști

4. Creșterea eficienței energetice în clădirile publice

Obiective:

- creșterea eficienței energetice în clădirile rezidențiale, clădirile publice și sistemele de iluminat public, îndeosebi a celor care înregistrează consumuri energetice mari.

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- îmbunătățirea izolației termice a anvelopei clădirii, șarpantelor și învelitoarelor, inclusiv măsuri de consolidare a acestora,
- înlocuirea corpurilor de iluminat
- implementarea sistemelor de management al funcționării consumurilor energetice
- alte măsuri conform expertizei

5. Modernizarea sistemului public de iluminat și extinderea acestuia unde este cazul

Obiective:

- reducerea consumului de energie și a cheltuielilor anuale de întreținere cu iluminatul public stradal ale autorităților publice locale prin modernizarea și eficientizarea sistemelor de iluminat public stradal

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- montare corpuri noi de iluminat
- înlocuirea sistemelor de iluminat public cu incandescență cu iluminat prin utilizarea unor lămpi cu eficiență energetică ridicată, durată mare de viață și asigurarea confortului corespunzător, inclusiv prin reabilitarea instalațiilor electrice – stâlpi, rețele
- extinderea sistemului public de iluminat

6. Îmbunătățirea sistemului de colectare al deșeurilor

Obiective:

- reducerea poluării creșterea calității vieții

Activități:

- implementarea unui sistem de colectare a deșeurilor comunitare prin montarea unor containere de gunoi subterane în special în zona turistică
- montarea coșuri de gunoi stradale
- campanii de informare și promovare privind colectarea selectivă a deșeurilor

7. Promovarea și dezvoltarea economiei circulare

Obiective:

- promovarea unui model de producție și consum care implică partajarea, reutilizarea, repararea, renovarea și reciclarea materialelor și produselor existente cât mai mult posibil.
- extinderea ciclului de viață al produselor

Activități:

- promovarea conceptului de economie circulară

-adaptarea modelului de economie circulară în ceea ce privește serviciile publice

8. Măsuri de adaptare la schimbările climatice

Obiective:

-reducerea pe termen lung a efectelor provocate de schimbările climatice

Activități:

-măsuri specifice pentru adaptare la schimbările climatice

DIRECȚIA STRATEGICĂ 5 - DEZVOLTAREA SECTORULUI AGRICOL ȘI SPRIJINIREA AGRICULTURII ȘI SILVICULTURII

Obiectivul strategic nr. 5 - Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară

1. Înființarea/dezvoltarea/modernizarea și dotarea infrastructurii de valorificare a produselor locale

Obiective:

-creșterea gradului de consum al produselor locale

-stimularea economiei locale

Activități:

- măsuri pentru înființarea/dezvoltarea/modernizarea și dotarea infrastructurii de valorificare a produselor locale

2. Construirea unei piețe acoperite pentru desfacerea produselor locale

Obiective:

-creșterea gradului de consum al produselor locale

-creșterea pieței de desfacere prin sprijinul operatorilor economici

Activități:

-realizarea documentațiilor tehnico-economice

-execuția de lucrări privind amenajarea pieței

3. Încurajarea înființării și funcționării administrative a grupurilor de producători și a altor forme asociative cu scop economic

Obiective:

-adaptarea producției și a produselor producătorilor care sunt membri ai acestor grupuri la cerințele pieței;

-introducerea în comun a produselor pe piață,

-stabilirea unor norme comune privind informarea asupra producției, acordând o atenție deosebită recoltării și disponibilității;

-realizarea unor activități care pot fi desfășurate de către grupurile de producători și a altor forme asociative cu scop economic

Activități:

-campanii de informare privind importanța înființării și funcționării administrative a grupurilor de producători,

-alte măsuri specifice pentru susținerea asocierii și funcționării grupurilor de producători

DIRECȚIA STRATEGICĂ 6 - DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE, CREȘTEREA INCLUZIUNII SOCIALE

Obiectivul strategic nr. 6 - Dezvoltarea serviciilor sanitare și sociale

1. Construire capelă mortuară

Obiective:

- respectarea de către locuitorii comunei a normelor europene ce interzic păstrarea decedatului în locuință pe perioada celor trei zile de la deces la înmormântare;
- respectarea normelor de igienă, ecologice și de sănătate publică;
- îmbunătățirea relației dintre biserică și comunitate.

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- execuția lucrării
- racordarea capelilor mortuare la utilitățile de bază;
- dotarea corespunzătoare a capelilor mortuare;

2. Construire/reabilitare dispensar medical uman

Obiective:

- creșterea gradului de acces la servicii medicale moderne și performante

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări de modernizare și reparații conform expertizei tehnice
- dotarea dispensarului cu echipamente specifice.

3. Înființare/reabilitare/modernizare centru medical de permanență

Obiective

- creșterea accesului la infrastructura socială
- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- identificarea grupului țintă
- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări specifice pentru înființare/reabilitare/modernizare centru medical de permanență

4. Înființarea, dezvoltarea sau extinderea/ diversificarea/ modernizarea serviciilor de suport existente destinate persoanelor din grupuri vulnerabile bazate pe nevoile specifice ale acestora

Obiective

- creșterea accesului la infrastructura socială
- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- identificarea grupului țintă
- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări specifice pentru înființarea, dezvoltarea sau extinderea/ diversificarea/ modernizarea serviciilor de suport existente destinate persoanelor din grupuri vulnerabile bazate pe nevoile specifice ale acestora

5. Sprijinirea dezvoltării/furnizării de servicii sociale/furnizarea de servicii, inclusiv în cadrul centrelor comunitare integrate (medico-sociale)

Obiective

- creșterea accesului la infrastructura sanitară și socială
- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- identificarea grupului țintă
- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări specifice pentru înființarea, dezvoltarea furnizării de servicii sociale/furnizarea de servicii, inclusiv în cadrul centrelor comunitare integrate (medico-sociale)

6. Sprijinirea și dezvoltarea întreprinderilor sociale

Obiective

- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- implementarea unor măsuri de sprijin în conformitate cu prevederile Legii administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare precum:
  - atribuirea unor spații și/sau terenuri aflate în domeniul public al unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale, în scopul desfășurării activităților pentru care le-a fost acordată marca socială; sprijin, în promovarea produselor realizate și/sau furnizate, serviciilor prestate ori lucrărilor executate în comunitate, precum și în identificarea unor piețe de desfacere a acestora; sprijin în promovarea turismului și activităților conexe acestuia, prin valorificarea patrimoniului istoric și cultural local; scutiri de taxe acordate în conformitate cu prevederile Legii nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, cu modificările și completările ulterioare etc

7. Înființarea/construirea/modernizarea și/sau dotarea infrastructurii sociale destinate serviciilor sociale de tip nerezidențial - centre de zi

Obiective

- creșterea accesului la infrastructura socială
- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări specifice pentru înființarea/ construirea/ modernizarea și /sau dotarea unui centru de zi în Comuna Brădești

8. Înființarea/construirea/modernizarea și/sau dotarea infrastructurii sociale destinate serviciilor sociale de tip rezidențial

Obiective

- creșterea accesului la infrastructura socială
- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări specifice pentru înființarea/ construirea/ modernizarea și /sau dotarea unui rezidențial în Comuna Brădești

9. Înființarea/construirea/modernizarea și/sau dotarea centre și/sau unități de îngrijire la domiciliu;

Obiective

- creșterea accesului la infrastructura socială
- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări specifice pentru înființarea/construirea/modernizarea și/sau dotarea centre și/sau unități de îngrijire la domiciliu

10. Înființarea/construirea/modernizarea și/sau dotarea centre unui centru multifuncțional

Obiective

- creșterea accesului la infrastructura socială
- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări specifice pentru înființarea/construirea/modernizarea și/sau dotarea centrului multifuncțional

11. Înființare /modernizare centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăciei

Obiective

- creșterea accesului la infrastructura socială
- îmbunătățirea serviciilor sociale

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- lucrări specifice pentru înființare /modernizare centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăciei în Comuna Brădești

12. Modernizarea și extinderea sistemului de siguranță și supraveghere video

Obiective:

- creșterea nivelului de siguranță al populației

Activități:

- modernizarea și extinderea sistemului de siguranță și supraveghere video în scopul asigurării ordinii și liniștii publice și a prevenirii și sancționării furturilor și a altor ilegalități
- campanii de promovare privind măsurile de siguranță ale cetățenilor

DIRECȚIA STRATEGICĂ 7 – DEZVOLTARE TURISTICĂ, CULTURALĂ ȘI SPORTIVĂ

Obiectivul strategic nr. 7 – Teritoriu local atractiv pentru turism, cultură și sport

1. Realizarea unor panouri indicatoare în vederea accesibilizării obiectivelor turistice locale

Obiective:

- accesibilizare obiectivelor turistice din Comuna Brădești

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea unor panouri indicatoare
- montarea panourilor în locuri cu vizibilitate

2. Amenajare/reabilitare obiective turistice și marcare de trasee turistice tematice

Obiective:

- creșterea atractivității comunei Brădești
- dezvoltarea și diversificarea produselor turistice
- susținerea economiei locale
- punerea în valoare a obiectivelor turistice din Comuna Brădești și a patrimoniului natural

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- marcare trasee turistice
- amenajare/reabilitare obiective turistice

3. Amenajare piste pentru practicarea cicloturismului

Obiective:

- punerea în valoare a obiectivelor turistice din Comuna Brădești și a patrimoniului natural

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- amenajarea traseelor de biciclete

4. Promovarea turistică a Comunei Brădești

Obiective:

- punerea în valoare a obiectivelor turistice din Comuna Brădești și a patrimoniului natural
- creșterea numărului de turiști care tranzitează comuna

Activități:

- elaborarea de materiale de informare și promovare turistică

5. Construire/modernizare centru sportive

Obiective:

- îmbunătățirea infrastructurii recreative
- diversificarea activităților sportive din comună;
- crearea unui punct de atracție modern pentru locuitorii comunei,

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea procedurilor de achiziții pentru servicii și lucrări
- amenajare spațiu pentru executarea construcțiilor;
- construcție vestiare și alte anexe

6. Construirea unui teren sintetic multisport cu nocturnă

Obiective:

- îmbunătățirea infrastructurii sportive
- diversificarea activităților sportive din comună;
- crearea unui punct de atracție modern pentru locuitorii comunei,

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea procedurilor de achiziții pentru servicii și lucrări
- amenajare spațiu pentru executarea construcțiilor;

7. Amenajarea pieței centrale din localitatea Brădești/Târnovița

Obiective:

- creșterea calității vieții
- îmbunătățirea aspectului zonei rurale din centrul localității

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea procedurilor de achiziții pentru servicii și lucrări
- amenajare parcare pentru autobuze, toalete pentru turiști, spații verzi, pavaj etc

8. Promovarea valorilor etno - folclorice în comunitatea locală prin achiziționarea de dotări specific

Obiective

- creșterea calității vieții
- conservarea și promovarea tradițiilor locale

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- achiziționarea de dotări specifice pentru organizațiile locale care au ca scop principal promovarea valorilor etno - folclorice

9. Dezvoltarea activităților culturale și artistice din Comuna Brădești

Obiective

- îmbunătățirea serviciilor culturale
- diversificarea activităților recreative și culturale pentru populația rurală
- reducerea discrepanțelor rural-urban

Activități

- realizarea de parteneriate APL-ONG
- sprijin pentru organizarea evenimentelor/activităților culturale
- identificarea unor surse de finanțare

10. Dezvoltarea infrastructurii de recreere și agrement

Obiective:

- îmbunătățirea gradului de atracție teritoriului rural
- oferirea unor servicii de calitate cetățenilor
- reducerea discrepanțelor între mediul rural și cel urban

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea procedurilor de achiziții pentru servicii și lucrări
- amenajare parcuri
- dotarea cu mobilier stradal: bănci, coșuri de gunoi ș.a.
- plantarea de pomi la aliniamentele stradale etc

11. Amenajare centru/piețele comunală

Obiective:

- creerea unui centru local mai atractiv pentru cetățeni și turșiti
- oferirea unor servicii de calitate cetățenilor
- reducerea disrepanțelor între mediul rural și cel urban

Activități:

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea procedurilor de achiziții pentru servicii și lucrări
- amenajare zonă de promenadă
- amenajare spații verzi

12. Punerea în valoare a patrimoniului cultural imaterial local

Obiective:

- conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural
- cunerea în valoare a identității culturale locale

Activități:

- elaborarea de studii și cercetări despre patrimoniul imaterial local
- reconstituirea unor tradiții și obiceiurilor locale

13. Sprijinirea întreprinzătorilor privați în deschiderea de afaceri în domeniul turistic

Obiective

- dezvoltarea economică a comunității locale
- creșterea calității vieții
- dezvoltarea turistică a Comunei Brădești

Activități:

- sprijin pentru întreprinzătorii privați în deschiderea de afaceri în domeniul turistic

DIRECȚIA STRATEGICĂ 8 – ADAPTAREA LA NOILE TEHNOLOGII

Obiectivul strategic nr. 8 – Dezvoltare tehnologică și digitalizare

1. Crearea unei strategii Smart Village

Obiective:

- dezvoltarea potențialului local, uman, de mediu și economic
- revitalizarea și îmbunătățirea serviciilor publice de bază
- îmbunătățirea condițiilor de viață
- dezvoltarea competențelor digitale și sprijinirea educației la distanță

Activități:

- realizarea strategiei Smart Village

2. Dezvoltarea serviciilor de e-administrație

Obiective:

- suținerea digitalizării în beneficiul cetățenilor

Activități:

- decoltarea sistemului on-line implementat prin digitalizarea unor noi servicii

3. Dezvoltarea de aplicații mobile pentru promovarea turistică a comunei Brădești

Obiective:

- dezvoltarea turistică a zonei Brădești
- creșterea gradului de promovare al obiectivelor turistice locale

Activități:

- proiectarea aplicației mobile
- dezvoltarea aplicației
- testarea și punerea în producție a acesteia

4. Acces gratuit la WI-FI în spațiile publice din Comuna Brădești

Obiective:

- promovarea accesului gratuit la Wi-Fi în spații publice precum parcurile, piețele și clădirile publice

Activități:

- realizarea documentației tehnico-economice
- achiziționarea echipamentelor
- montajul și punerea în funcțiune a sistemului WI-FI

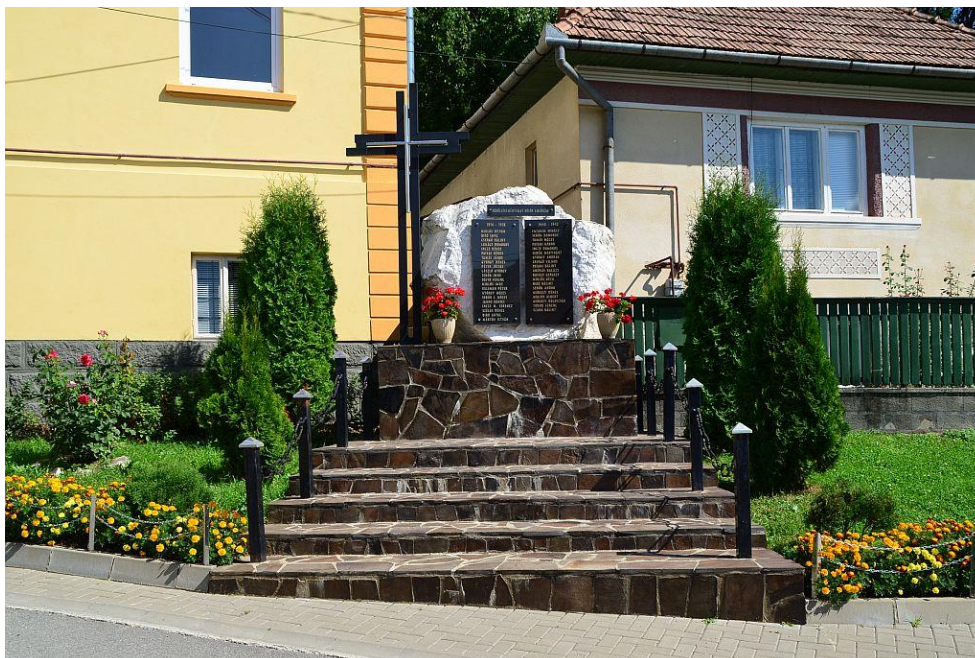
5. Digitalizare locală

Obiective:

- creșterea gradului de utilizare al tehnologiei informațiilor și comunicațiilor
- susținerea conectivității

Activități:

- implementare de măsuri pentru stimularea dezvoltării tehnologiei informațiilor și comunicațiilor

DIRECȚIA STRATEGICĂ 9 – SERVICII PUBLICE ADAPTATE NEVOILOR CETĂȚENILOR

Obiectivul strategic nr. 9 – Creșterea capacității instituționale

1. Dezvoltarea resurselor umane din cadrul aparatului de specialitate al Unității administrative teritoriale

Obiective:

- creșterea performanței la locul de muncă
- creșterea gradului de mulțumire al cetățenilor privind interacțiunea cu funcționarii publici

Activități:

- participarea personalului la cursuri de formare și perfecționare a resurselor umane din administrația publică
- incurajarea schimburilor de experiență
- incurajarea utilizării bunelor practici din domeniu
- alte măsuri specifice care să conducă la îndeplinirea obiectivelor

2. Modernizare, reabilitare sediu administrativ Primăria Brădești

Obiective:

- îmbunătățirea accesului la serviciile publice de bază pentru populația rurală

Activități

- realizarea documentațiilor tehnico-economice
- realizarea procedurilor de achiziții pentru servicii și lucrări
- lucrări de modernizare și reabilitare sediu administrativ Primăria Brădești
- achiziționarea și punerea în funcțiune a unor dotări specifice

3. Dezvoltarea, modernizarea și diversificarea serviciilor publice

Obiective:

- îmbunătățirea accesului la serviciile publice de bază pentru populația rurală

Activități:

- cursuri pentru angajații compartimentelor de specialitate pentru îmbunătățirea activității
- participarea la conferințe și seminarii
- schimburi de experiență etc.

4. Achiziționarea de utilaje, echipamente pentru serviciile publice locale

Obiective:

- îmbunătățirea accesului la serviciile publice de bază pentru populația rurală, respectiv achiziționarea de utilaje și echipamente pentru serviciul public de administrare a domeniului public.

Activități:

- achiziționarea de echipamente specializate pentru activitățile de întreținere al domeniului public

5. Lucrări de cadastru și Carte funciară în Comuna Brădești

Obiective:

- extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea Funciară

Activități:

- înregistrări gratuite a imobilelor în sistemul integrat de cadastru și carte funciară

-eliberarea certificatelor pentru înscrierea în cartea funciară a posesorilor ca proprietate și, după caz, a dezbaterilor succesoriale

DIRECȚIA STRATEGICĂ 10 – COOPERARE

Obiectivul strategic nr. 10 - Dezvoltarea cooperării și asocierii

1. Inițierea unui parteneriat între ONG și Autoritatea Publică Locală pentru rezolvarea problemelor sanitare și sociale

Obiective:

- creșterea gradului de cooperare
- consolidarea relațiilor public-private prin parteneriate și susținerea activității ONG-urilor

Activități:

-inițierea unui parteneriat între ONG și Autoritatea Publică Locală pentru rezolvarea problemelor sanitare și sociale

2. Schimburi culturale și acțiuni de colaborare cu alte localități

Obiective:

- creșterea gradului de cooperare
- îmbunătățirea procesului administrativ local

Activități:

-inițierea demersurilor de înfrățire cu localități - Schimburi de experiență pe diverse teme cu localități din alte state

3. Centru comunitar/de resurse/multifunctional

Obiective:

- susținerea cooperării și asocierea
- consolidarea relațiilor public-private prin parteneriate și susținerea activității ONG-urilor

Activități:

-construire/reabilitare/amenajare/dotare clădire – centru comunitar sau de resurse pentru servicii medicale /incubator de afaceri/ONG-uri, în funcție de necesitățile locale care vor fi identificate

8. CONCLUZII

Elaborarea unei strategii de dezvoltare reprezintă un prim pas în actul de guvernanță locală. Unele dintre aceste proiecte se pot implementa cu sprijinul fondurilor europene, altele necesită identificarea unor surse de finanțare adiționale, care să completeze pe cele existente. Comuna Brădești, la fel ca și cea mai mare parte a comunelor mici și medii din România, dispune de fonduri limitate de investiții, prin urmare este esențial sprijinul din partea altor instituții sau surse de finanțare. Există și unele inițiative/proiecte a căror implementare necesită în primul rând un aparat propriu eficient, cu o conducere dedicată și vizionară. Cel mai important aspect însă, reprezintă conștientizarea că o astfel de strategie nu stă doar în responsabilitatea unei singure persoane/instituții, ci necesită implicarea întregii comunități locale – primăria, indivizi / grupuri de inițiativă, alte instituții publice locale (școala, biblioteca ș.a.m.d.) și întreprin-zătorii locali. Implicarea unor astfel de parteneri este necesară atât în designul proiectelor, în mobilizarea de resurse, în implementare, cât și în monitorizarea și evaluarea implementării de ansamblu a strategiei. Utilitatea, atât ca demers, proces și instrument este condiționată de angajamentul ferm de implementare din partea administrației publice locale. Mai mult, apropierea membrilor comunității de procesele de elaborare și implementare ale strategiei de dezvoltare locală creează sinergie între inițiative și cultivă un spirit de încredere reciproc.

Primarul va asigura coordonarea de ansamblu a implementării strategiei, în timp ce compartimentul de integrare europeană (persoanele responsabile cu atribuții delegate) va urmări planul de acțiuni și va asigura corelarea agendei și bugetului anual al primăriei cu proiectele avute în vedere în planul de acțiuni. Această activitate se va realiza cu sprijinul biroului de buget-contabilitate. Consiliul Local, reprezentând comunitatea locală, deține un rol important în monitorizarea implementării strategiei. Astfel, anual, se propune discutarea în ședința de consiliu local a stadiului de implementare a strategiei, urmărind proiecte aflate în curs de implementare, proiecte în curs de evaluare sau proiecte aflate în pregătire

Monitorizarea se va realiza pe baza unor indicatori propuși:

- Număr de proiecte din portofoliu inițiate, în curs de derulare, finalizate;
- Număr de gospodării cu acces la apă și canalizare;
- KM de drum reabilitat;
- Obiective de investiții realizate;
- Număr de parteneriate inter-sectoriale și/sau inter-instituționale încheiate (cu actori economici, cu ONG, cu alte instituții)
- Număr și profil de investitori existenți și potențiali informați despre oportunitățile locale existente
- Buget local alocat, volumul finanțărilor externe atrase;
- Număr de potențiali beneficiari ai investiției;
- Evenimente socio-culturale organizate în Brădești, sau la care au participat grupuri organizate din Brădești;

- Persoane din grupuri vulnerabile ce au beneficiat direct de pe urma proiectelor desfășurate de către Primăria Brădești (în calitate de promotor sau partener).

Monitorizarea va avea loc anual și va fi publicată în raportul de activitate al primăriei. Evaluarea stadiului de implementare a strategiei de dezvoltare a comunei Brădești 2021-2027 se va face în decursul anului 2027. Componentele vizate de evaluare vor include: analiza indicatorilor de monitorizare, analiza rezultatelor asociate fiecărui proiect implementat, proiectele aflate în stadiu de implementare și cele ale căror implementare nu a fost demarată, recomandări pentru următorul ciclu de programare.

Plecând de la analiza teritorială privind starea actuală, analiza punctelor tari dar mai ales a punctelor slabe care trebuie îmbunătățite, s-a stabilit că în anul 2027 Comuna Brădești, trebuie să fie un teritoriu rural atractiv pentru tineri, cu infrastructură modernă, economie diversificată, orientată spre dezvoltare durabilă și adaptată noilor tehnologii. Comuna Brădești își propune să asigure comunității locale un nivel de trai ridicat, într-un mediu adecvat formării, muncii și petrecerii timpului liber.

Așadar, în viziunea reprezentanților autorității publice locale Comuna Brădești va deveni o comună prosperă și durabilă până în anul 2027, care:

- va realiza creștere economică prin atragerea de noi investitori în agricultură, industrie, servicii, prin atragerea de noi fonduri nerambursabile, prin creșterea gradului de pregătire a resurselor umane din comună;
- va îmbunătăți condițiile de viață ale populației comunei prin asigurarea accesului la utilitățile de bază, dezvoltarea infrastructurii de transport și crearea de noi locuri de muncă, oferind un teritoriu rural atractiv pentru tineri. Se urmărește combaterea fenomenului de depopulare prin atragere tinerilor în mediul rural prin oferirea unor condiții cât mai adecvate și mai apropiate de mediul urban în ceea ce privește infrastructura de transport, accesul la utilități și telecomunicații, spații verzi și de recreere, servicii publice și dezvoltare economică
- va sprijini dezvoltarea sectorului educațional de la nivel local, prin îmbunătățirea condițiilor de derulare a procesului educațional, prin implementarea unor măsuri concrete privind prevenirea și combaterea abandonului școlar și promovarea conceptului de învățare continuă, astfel încât toate categoriile socio-profesionale și de vârstă să participe și să se identifice cu comunitatea;
- va sprijini și va dezvolta activitățile de cooperare, oferind oportunități pentru intervenția sectorului privat în operațiunile comunei, fie sub forma investițiilor directe, fie sub forma parteneriatelor sau consultărilor permanente între parteneri precum și prin bune practici și schimburi de experiență relevante;
- va îmbunătăți accesul la bunăstare al grupurilor dezavantajate, garantând protecția factorilor de mediu și utilizarea eficientă a resurselor naturale locale;
- va sprijini dezvoltarea tehnologică și digitalizarea.

9. BIBLIOGRAFIE

- Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030
- Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013 – 2020 - 2030
- Plan de Dezvoltare Locală Sóvidék-Hegyalja
- Planul de Dezvoltare Regională 2020 – 2027 al regiunii Centru: www.adrcentru.ro/
- Recensământul Populației și al Locuințelor din 2002 și 2011, Institutul Național de Statistică, www.insse.ro
- Informații de pe site-ul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice: www.mdrt.ro
- Informații de pe site-ul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale: www.madr.ro
- Elemente ale unui cadru strategic comun 2014 – 2020 pentru Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime
- Metodologia privind planificarea dezvoltării regionale 2021 – 2027
- Strategia de dezvoltare rurală a României 2021 - 2027
- Strategia Regiunii Centru privind creșterea absorbției fondurilor europene în perioada 2021-2027
- Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2021-2027
- Cadrul Strategic Comunitar pentru perioada 2021 – 2027
- Agricultură și dezvoltare rurală în Regiunea Centru 2021-2027
- Comunicare a Comisiei Europene „Europa 2020 - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii
- Obiectivele Europa 2020, Europa 2020 în România
- Strategia Europa 2020
- www.posmediu.ro/upload/pages/Memorandum.pdf
- Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 202-2020
- www.ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_ro.htm
- Strategia de dezvoltare economică a județului Harghita pentru perioada 2021-2030
- Strategiei Județene de dezvoltare a serviciilor sociale a județului Harghita, pentru perioada 2019-2023-2028
- Strategia județeană privind dezvoltarea și funcționarea pe termen mediu și lung a serviciilor de salubritate și de gestionare a deșeurilor la nivelul județului Harghita 2019-2030
- Strategia de Dezvoltare Economică Durabilă, Inovativă și Orientată spre Atragerea de Fonduri Monetare Naționale și Europene al Județului Harghita
- Strategia de protecția monumentelor istorice din județul Harghita
- Studiul pentru realizarea Planului de menținere a calității aerului la nivelul județului Harghita
- Strategia de Dezvoltare a Turismului din Județul Harghita

- Strategia de Dezvoltare Generală a județului Harghita pentru perioada 2015-2020
- Vofkori László: Utazások Székelyföldön, 2007
- Vokkori László: Székelyföld útikönyve I, 1998
- Sepsiszéki Nagy Balázs: Székelyföld falvai a húszadik század végén
- Strategia județeană de asistență socială a județului Harghita 2014-2018
- Strategia de sport a județului Harghita pe perioada 2010-2020
- Csáth M., Stratégiatervezés és vezetés. Budapest: Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, 1990.
- Ghiolțan, Călin . Balogh Márton . Hosu, Ioan . Dragoș, Dacian-Cosmin Dezvoltare regională și locală. Cluj:Editura Gewalt, 2001.
- NATIONAL CIVIC LEAGUE, The Community Visioning and Strategic Planning Handbook., 1997.
- Rechnitzer János, Területi stratégiák. Budapest.Pécs: Dialog.Campus Kiadó, 1998.
- Vincze Mária, Dezvoltare regională și rurală. Cluj: Presa Universitară Clujeană, 2000.
- <https://www.wikiwand.com/>
- <https://www.csedoattila.blogspot.ro/2016/05/kukullokemenyfalva.html>
- <https://csedo.blogspot.com/search?q=FENY%C3%89D>
- <https://visitharghita.com/>

